

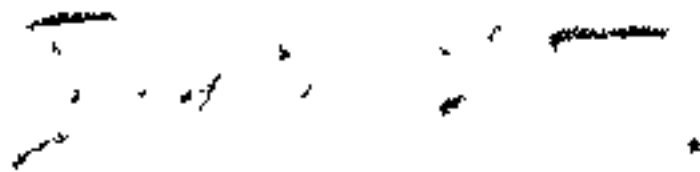
MAAILMAN TOINEN PUOLI

MAAILMAN TOINEN
PUOLI

KUVAUKSIA

Kirjoittanut

HEIKKI VALISALMI

Helsinki

Kustannusosakeyhtiö Kansanvalta

Pa I 1.4

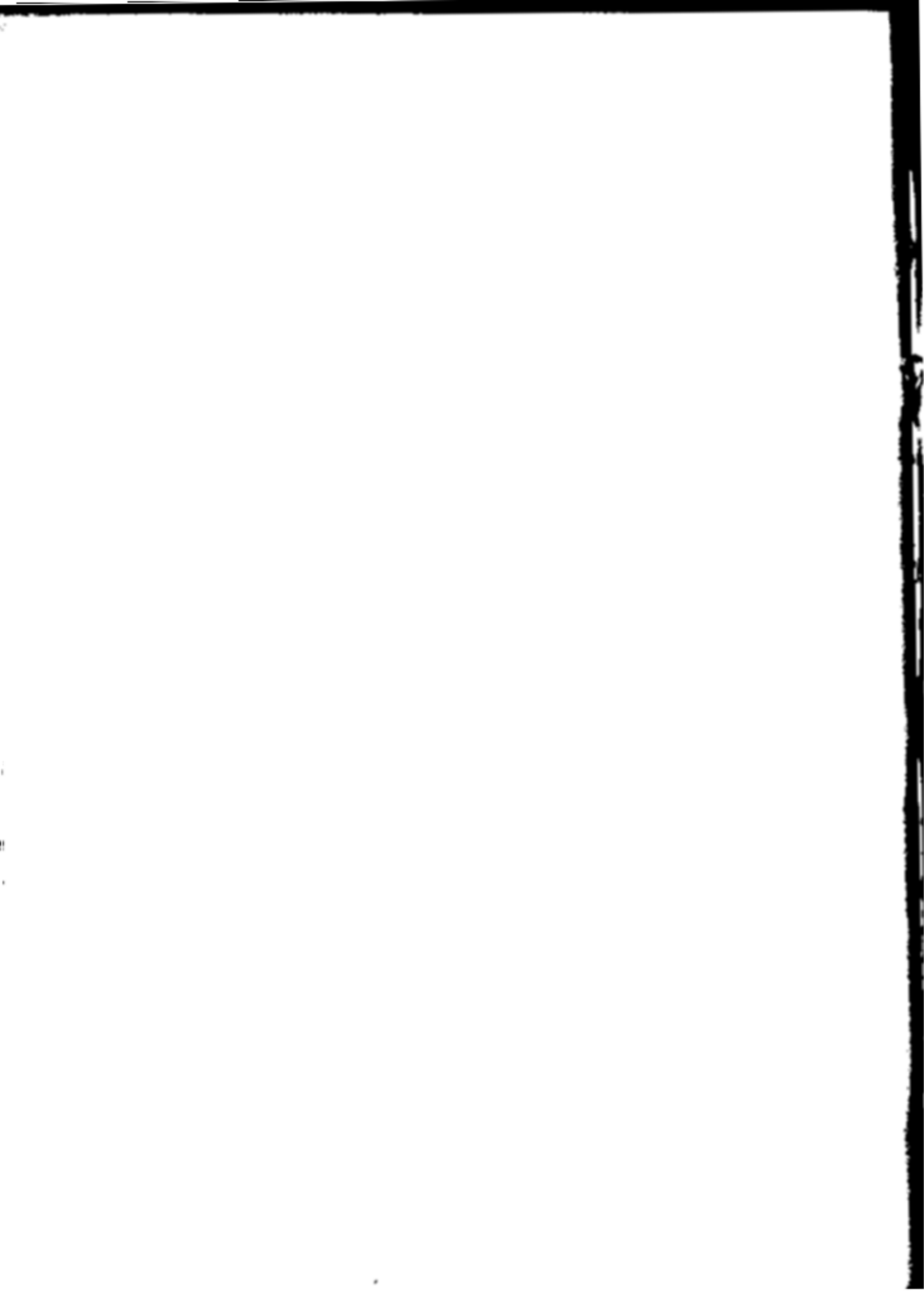
Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

SISÄLTÖ:

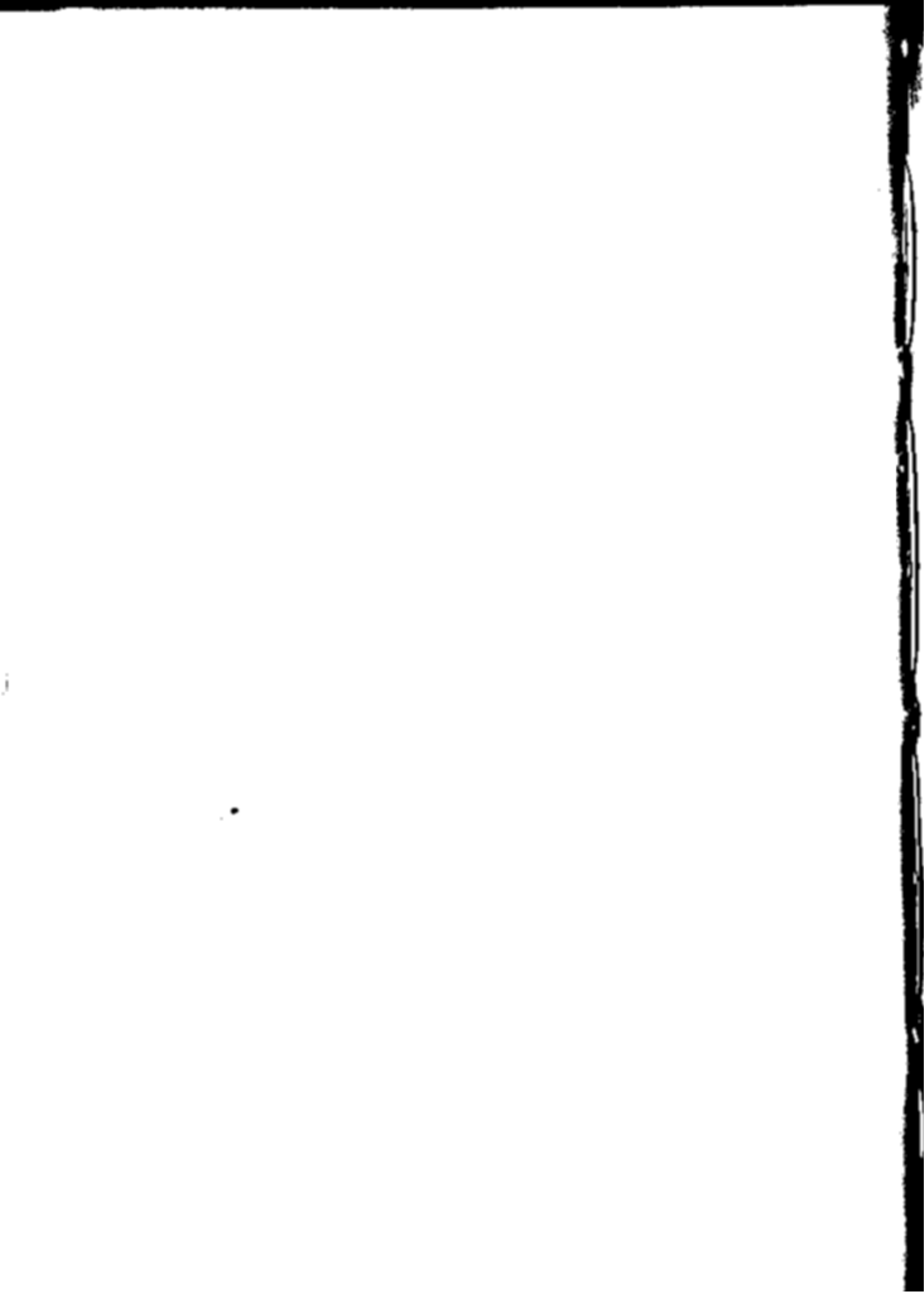
	Sivu
I.	
Vapaus ja vapaus	7
Lakkautuspalkalla	15
Hullu nainen	23
Maailman tomen puoli	29
II	
Ihmeelliset ovat kohtalon tiet	41
Siperian joulu	53
Kun sanoma vallankumouksesta saapui Siperiaan ...	63
III.	
Ihminen — maailma	75
Sydänsuvi — sydänten suvi	81
IV	
Pormestarin Jorri	87
Kohtalon suosikki	93
Iso rymä	105
Monni	115
Ratkaiseva askel	127
V	
Runoilijan heraaminen	137

MAAILMAN TOINEN PUOLI

VAPPAUS JA VAPPAUS

Valkoinen ja punainen viha olivat purskahtaneet toisiaan vastaan pohjoisessa kaupungissa. Tämä oli säilynyt sodan hävitykseltä toista sataa vuotta, mutta nyt leimusi osa kaupunkia liekeissä, ja tummia haamuja ryömi yön himmeästi tuikkivissa kinoksissa kohti kaupungin laitaa. Ne hukkuivat väliin näkymättömiin pehmeän lumen syliin, mutta silloin sieltä hangesta sävähteli äkäisiä tulia ja lähti valittavasti ulvovia luoteja kaupunkiin, jonka etumaisten talojen suojassa kyyhötti toisia tummia haamuja myöskin välähdyttäen kiukkuisia leimauksia.

Valkoinen viha oli tulossa kaupunkiin, jota punainen viha puolusti. Tämä oli ihmeellistä taistelua: hyökkääjä ei tietänyt, vaikka hänen lähettämänsä luoti olisi tunkeutunut hänen omaan asuntoonsa ja surmannut siellä rakkaimman maan päällä, eikä puolustaja ajatellut, oliko mahdollisesti hänen oma veljensä tuolla kinoksissa, jonne hän laukauksensa suuntasi.

Valkoinen viha oli voimakkaampi, koska se yhä läheni kaupunkia, hitaasti tosin, mutta varmasti. Onnistunut valmistava tykkituli oli sytyttänyt osan kaupunkia, ja hätääntyneet naiset ja lapset juoksivat palavista taloista tulelta säilyneitten talojen kellareihin, väristen pelosta kuka hyökkääjien, kuka puolustajien vuoksi.

Kaksi vihaa taisteli vastakkain, ne hävittivät toinen toistaan — ja kumpikin omaansa.

Mutta jossakin kaupungin kulmassa oli suuri valkoinen talo, jonka katolla liehui punainen risti. Se oli sairaala, joka ei ollut vielä ennen milloinkaan saanut sellaisia potilaita, kuin tänä onnettomuuden ja ison vihan yönä. Sinne oli ennen tuotu sisällisesti kituvia ihmisiä, tavallisessa työssä tapaturman uhriksi joutuneita tahi korkeintaan pienessä keskinäisessä tappelussa haavoittuneita, hetkellisen mieskohtaisen vihanpurkauksen murjomia. Mutta nyt sinne tuotiin kasalaisvihan kaatamia ja ruhjomia. Tämä rauhallinen sairashuone eli olemassaolonsa hirveintä yötä.

Se oli kuitenkin puolueeton alue, jolla huolehdittiin yhtäläisesti molempien vihojen raatelemista ihmisistä, sillä siellä ei enää oikeastaan olisi saanutkaan olla vihaa. Viha on terveen ihmisen tunne; sairaan ja kuoleman kanssa kamppailevan mielestä se tavallisesti sulaa. Suurilla sotatantereilla on monesti nähty äskeisten vihollisten kuolevan sylitysten.

Mutta veljessodassa on viha paljon julmempaa. Se ei aina sammu edes kuolemaankaan edessä. Sinne sairaalaan tuotiin punaisen vihan puolelta mies, jolta luoti oli reväissyt leuan riekaleiksi ja vioittanut joitakin tärkeimpiä elimiä. Hän viittasi heikolla liikkeellä punanauhaisen sanitäärin luokseen ja sihisi jostakin veristen rentaleittensa seasta:

— Pääsevätkö ne p—leet lävitse? . . . ja siihen hän pian kuoli verta purskuvaan kiroukseensa.

Sinne kannettiin paareilla kohmettunut mies, joka

miten kauan liekään maanut hangessa, ennen kuin santäärin pääsivät hänen luokseen. Hänellä oli haava päässä ja kivääri kädessä, sillä sitä ei oltu voitu luotituskassa irroittaa kangistuneista hyppysistä. Kun se nyt nyhtäistiin pois, kahmaisi hän oman nyrkkinsä suuhunsa ja kähisi:

— Puren kurkkusi poikki, isänmaan petturi... Hän raateli oman jäsenensä verille, heittelehti muutamia hetkiä kuumehoureissa ja hiutui olemattomuuteen.

Niin tuotiin edelleen sairaalaan silvottuja miehiä, kummankin vihan runtelemia. Useat heistä kuolivat kohta sen saman vihan vallassa, jota olivat viimeiset terveet hetkensä hehkuneet. Toiset jäivät sinne näkemään kuumeen ihmeellisiä kuvia, vannonmaan ja sadattelemaan, väliin valittamaankin, kunnes tuoni korjasi heidät selkeää hetkeä suomatta, tahi he myöhemmin taistelun jo aikoja sitten siinä kaupungissa tauottua siirtyivät elävään elämään ehkä talttuneina, ehkä salaisesti kantaen rinnassaan yhä entistä vihaa.

Sitten kannettiin sisälle yht'aikaa kaksi nuorukaista, joilla oli eri leirien merkit. Kumpikin oli tuupertunut hankeen luoti rinnassaan. Olivatko ehkä saaneet toisiltaan nämä kansalaistaistelun antimet?

Vaikka he olivat molemmat kasvoiltaan valkeita kuin palttina, sykki elämä heidän suonissaan vielä niin rajusti, ettei rinnassa vihlova tuska ollut jaksanut heidän tajuaan sumentaa.

Hellät naiskädet antoivat nuorukaisille tilanteen vaatiman ensimmäisen hoidon, ja sitten heidät asetettiin rinnakkain lepäämään — ei kaikesti ollut tilaa muuten, eikä täällä juuri enää luokiteltu ihmisiä eri puolille.

Hän, joka oli taistellut valkoisen vihan rintamalla käänsi hetken kuluttua kasvonsa varovasti toiseen päin ja kuiskasi hiljaa:

— Kuka sinä olet?

Toinen käänsi niinikään päätään vierustoveriaan kohti ja vastasi:

— Työmies tuolta tehtaasta . . .

— Minkä takia sinä taistelit?

— Vapauden puolesta . . .

Toisen hennoille, melkein lapsellisille piirteille värähti omituinen ilme. Hän oli hetken vaiti ja äännähti sitten kuin kummastuneena:

— Niin minäkin . . .

Tuokiot liukuivat iäisyyteen, ja jokainen niistä vei mennessään kahdesta nuoresta rinnasta pisaran elämänvoimaa. Ne rinnat oli äsken ammuttu rikki tuolla ulkona, kahden vihan välisessä taistelussa, mutta niissä paloi vielä elämisen tahto.

Hän, joka oli taistellut valkoisen vihan puolella, tunsu joutuneensa jonkin selittämättömän eteen, johon ei kuitenkaan saanut pysähtyä, vaan josta oli päästävä pois. Hän tahtoi vielä selventää omaa ajatustaan toiselle:

— Minä kamppailin kansani vapauden puolesta.

Toinen vastasi välittömästi ja niin varmasti kuin yhä lisääntyvältä heikkoudeltaan jaksoi:

— Niin minäkin.

Molempien nuorukaisten palttinaposkille alkaa levitä väriä. Se tietää kuumeen kohoamista, jota väkeväkään elämäntahto ei voi ajanpitkään estää. Joku palveleva sisar kulkee ohitse, korjaa jotakin kummankin särkyneen rinnan päällä ja jatkaa sitten kulkuaan kehoitettuaan kumpaakin pysymään levollisena.

Mutta hän, joka oli ollut valkoisen vihan puolella, ei pääse siitä selvittämättömästä. Hänen sieluunsa nousee hätä, ja hän tuntee olevansa kuin tuomarin edessä. Hän kysyy vielä:

— Kumpiko meistä sitten oli oikeassa?

Toisenkin kasvoille on kehittynyt punaisia läikkiä. Nuori elämä käy epätoivoista kamppailua vihan luodin levittämää kuumeen myrkkyä vastaan. Hän vastaa kuitenkin vielä aivan selvästi:

— Kumpikin, sikäili kuin lienemme oman rehellisen käsityksemme mukaan taisteluun lähteneet.

Valkoisen vihan haavoittunut soturi tuntee hädän paisuvan sielussaan. Hänen täytyy edelleen kysyä:

— Eikö vapaus ole kaikille sama?

— Ei.

Sitten voittaa kuume elämäntahdon.

Hän, joka oli taistellut valkoisen vihan riveissä, sanoo näkevänsä vapaan kansan, joka harrastaa tieteitä ja taiteita ja jonka keskuudessa kaikkien hengenenelämä kukoistaa.

Toinen, punaisen vihan mies, rakentaa kuume-

unissaan konetta, joka on vapauttava kaikki työn raskauttamat, nostava muiden koneiden ja isänmaan kamaran orjat elämäniloon ja ihmisyyden kunniaan.

Ulkona leimahtelee ikkunoihin punainen kajastus. Siellä yhteinen kansalaisviha polttaa kaupunkia.

Sisällä sairaalassa liitelee kaksi rehellistä sielua pois ajallisesta ruumiista.

LAKKAUTUSPALKALLA

11

Kyllä oli, kyllä oli eläjä sekin mies.

Katsoit häntä, ja mieleesi astui ajatus: Näkisipä Herra Jumala nyt tämän kuvansa, niin eiköhän häneltä hetyksen kyynel heraitsi silmäkulmaan?

Miehen vartalo oli hintelä ja kapea. Se muistutti vesikelkan jalasta tai ehkä myös luokin paininta, jota on pikkuisen toisesta päästä oikaistu, ja sitten siihen päähän pistetty tapin nenään huomattavan kulmikkaaksi vuoltu möhkäle — pistetty huolimattomasti ja tarkemmin sovittamatta, jotta kunhan hänessä on. Sellainen kapea ja väärä oli tämä jumalankuva. Muodoton ja surkastunut ruumis, ja jos sitä katseli alastomana, huomasi sydämen läpäyttävän ihan pinnassa, ja sen kuvainen kuului keltaisen ihon läpi kuin puristettu nyrkki. Se sydän ikään kuin halusi pompahtaa pois vaivaisesta rinnasta väljempään oloon, mutta ei jaksanut ja tyytyi ahdistavaan vankilaansa. Kulmikkaat kasvot olivat vanhan miehen, mutta niillä asui alituinen lapsen ilme.

Lapsihan hän olikin, täydellinen lapsi — sekä kooltaan että mieleltään, vaikka hänellä lienee ollut ikää jo hyvän matkaa neljäntäkymmentä. Vielä lapsekkaammaksi hänet oikeastaan teki se ehdoton

miehekkyyys, jota hän yritteli osoittaa. Tietysti jossakin hänen sielunsa syvyydessä piili vaistomainen tunne siitä, että hän on alempana toisia, terveitä ja rotevia miehiä, joiden tasalle hän ei millään keinolla voi päästä. Olisiko samasta tunnosta johtunut, että hän usein kotonaan äyski vanhalle ja sairaalle äidilleen? Tälle uskalsi, tälle iän painamalle äidille näyttää michuuttaan, eikähän hän, poloinen, muualla uskaltanut. Kotioloissa ilmaistuun huonotuulisuuteen saattoi myös sisältyä hjukan katkeruutta äitiä kohtaan, jotta miksis minut synnytit tällaiseksi luokin painimeksi. Niin, kukapa sen tarkoin tietää; vaivaisten hermojen elämä on erilaista kuin muiden, terveiden. Heidän sielunsa on kuin kirja, johon painaessa on jäänyt vaikeasti luettavia kohtia.

Sellainen kirja hän oli ja hänen nimensä taisi olla Matti. Tietysti hänellä oli sukunimikin, mutta sitä ei juuri kuultu. Sellainen on näet terveen ihmisen komeutta; raajarikkoa ja raihnaista kutsutaan risti-mänimellä kuten lasta.

Tosiaankin: kaikki puhuivat hänestä säälien, ja kaikki koettivat aina jollakin tavoin auttaa häntä. Ei niin kuin autetaan täysikasvuista, satunnaiseen pulaan joutunutta miestä, vaan pikemminkin kuin kerjäävää lasta, jolle annetaan tavallinen kerjurille suotu apu: leivän kannikka käteen ja pari-kolme totunnaisesti hyvää sanaa.

Hänelle, Matille, ei tosin ojennettu leivän palasta aivan sanan mukaisesti, vaan tavallaan vertauskuvallisesti: hänet otettiin työhön — ei niin paljon työn kuin auttamisen vuoksi. Matti paran töitä,

pieniä näperryksiä, kirjoituspuuhia, ei kukaan pitänyt oikein minään.

Luultavasti Matti vaistosi senkin, että nämä työt olivat tarkoitettut armopaloiksi, koskapa hän ei milloinkaan tuntenut erikoisempaa kiitollisuutta työnantajiaan kohtaan, minkä vuoksi monet herkät ihmiset, jotka vaativat nöyryyttä jokaisesta lantista, jonka usein yltäkylläisyydestään tarvitsevalle antavat, sanoivatkin, että auttaisihan sitä, mutta kun se on ynseä eikä osaa edes kiittää hyväntekijäänsä.

Tällä tavoin onneton rampa osittain menetti niiden hyvien ja laupiaiden ihmisten suosion, jotka eivät juuri koskaan aja pyytävää oveltaan ilman almua. Hänen ystävikseen jäivät pääasiassa vain yhteiskunnan yksinkertaiset ja vähäväkiset, jotka eivät osanneet olla kylliksi hienotunteisia, vaatiakseen syvää kumarrusta siitä, että olivat lohkaiseet palasen muutenkin pienestä leivästään.

Sitten tuli paha aika koko maahan ja siihen kaupunkiin, jossa tämä Matti vietti elonpäiviään. Se tuli kuin äkillinen vihuri, myrskytuuli, jonka alta ei ehdi pois. Eikä Mattikaan ehtinyt, tahi — kuka tietää — ehkä hän ei halunnutkaan.

Se myrsky on vielä niin lähellä, ettei kynämies oikein tahdo osata sitä kosketella, mutta onneksi se on hyvällä puolella, koskapahan on kestäetty. Tässä nyt ei yritetäkään kuvata itseään sitä myrskyä, vaan katsellaan lyhimmittäin, miten sen humussa kävi tälle Matille, joka oli, kuten tunnettua, vaivainen ja rujo, ei pystynyt mihinkään kovempaan työ-

hön, eleli tavallaan antipaloista, eikä osannut olla kiitollinen hyvän tekijöilleen.

Mattihan oli kirjoitusmies; ei ensiluokkainen, vaan kuitenkin hyvin kykeni täyttämään valmiin lomakkeen, josta enemmän kuin toinen puoli on valmiiksi painettua. Ja lomakkeenkin täyttäjää tarvitaan sekä järjestetyssä yhteiskunnassa että sekasortoisessa; sitä paitsi Matti oli joutessaan, työttöminä päivinä — aivan kuin jonkin suuremman tehtävän varalta — harjoittanut itselleen koukeroisen nimi-kirjoituksen, joka paperin alla aina teki määrätyn vaikutuksen. Näiden mainittavien ominaisuuksiensa vuoksi hän päässi kirjuriksi erääseen kansliaan, jonka tehtävänä oli antaa matkalupia epävarmana aikana pienestä kaupungista asioilleen lähteville n.s. porvareille.

Matti oli tässä kirjamiehen toimessaan erittäin visu, jopa jossakin määrin tiukkakin. Lupalappu ei häneltä lähtenyt noin vain hyvällä katseella, vaan piti hänelle antaa tarkat tiedot matkan tarkoituksesta ja vaikuttimista, kuten hyvä tapa sellaisina poikkeuksellisina ja levottomina aikoina vaati. Matkatodistuksen tarvitsijat olivat sitä samaa väkeä, jolle Matti ei ollut osannut olla kiitollinen silloin, kun hän tuonnoisina aikoina oli saanut siltä pientä aasiota. Olisikohan hän nyt ollut vähän olevinaan, kun hänelle oli suotu oikea virka, joka aina nostaa miehen luontoa? Olisikohan hän tahtonut näyttää, että tällainen minä olen ja tällaiseen pystyn, kun vain pystymään pannaan, enkä minä nyt enää ole teidän armoillanne? Olisikohan — sitä nyt ei osaa

tarkalleen sanca. Ehkä tämä oli vain asianmukaista tarkkuutta, tämä Matin hiukan vaativa käytös. Kuitenkaan ei ole voitu todeta, että Matti olisi joltakin matkaluvan eväntnyt.

Se nyt oli se Matin toimi tai virka, oikeastaan ainoa pätevämpi hänen elämässään, ja sekin loppui verra-ten lyhyeen.

Tuuliaispää meni ohitse ja nieli pyörteisiinsä Matin, kuten niin monta tuhatta muutakin paljon väkeväm-pää ja elämäntahtoisempaa miestä. Se tuhosi toisia siihen paikkaan ja toisia taas siirteli sivumpaan tavallisesta vapaasta elämästä.

Matkalupiakin ruvettiin järjestelemään muuta tietä ja muiden miesten toimesta, joten Mattia ei enää tarvittu. Hän oli hoitanut tointaan melkein leipäpalkoilla, eikä näitä hänen luontaisetujaan nyt-kään riistetty, vaan pantiin hänet nauttimaan niitä yksilöllistä vapautta huomattavasti rajoittavaan paikkaan, minkä lisäksi olkoon mainittu, että siinä paikassa ei asukkaita erityisesti hemmoteltu.

Niin, se Matin virka oli uusien määrääjien tah-dosta arvioitu siksi korkeaksi, että sen hoitajalle katsottiin tarpeelliseksi säätää elinkautinen eläke, joka tosin myöhemmin muutettiin kahdeksan vuoden lakkautuspalkaksi.

Matti oli ennen suurta myrskyä ollut vain pienen yhteiskunnan erikoisuus, joita niissä aina on ja jotka vain erittäin suppeitten olojen vuoksi huoma-taan. Sen jälkeen hänestä oli poikkeuksellisen ajan takia tullut melkein kuin johtava henkilö, mutta sekin asema oli pian muuttunut.

Sitten tämä tarina alkaa loppuakia.

Tämä luokin painimen muotoinen mies ei rasittanut nuorta, vasta vapaussotansa käynnyttä tasa-valtaa edes täyttä lakkautuspalkan määräaikaa, eikä hän silloinkaan tahtonut olla jouten, vaan haki ja pääsi kirjuriksi asuintalonsa kansliaan.

Täällä hän oikeastaan sai hoitaa vanhaa virkaansa, sitä ainutta, joka oli ollut Matin muita toimia pätevämpi: hän kirjoitteli matkatodistuksia edelleekin, vieläpä hyvin lukuisasti, mutta tällä kertaa vain sellaisille, jotka eivät tarvinneet edestakaista lupaa, koska heidät siirrettiin suuriin yhteishautoihin.

Vajaa kahden vuoden kuluttua Matti itsekin lähti samalle matkalle. Kuka lienee hänelle kirjoittanut matkatodistuksen?

HULLU NAINEN

Vaivaistalosta on karannut hullu nainen.

Häntä oli pidetty yksinäisessä kopissa, mutta kun maaseudun ihanteellisissa oloissa, joita muutamat kaupunkilaiskirjailijat ovat niin kanniisti kuvailleet, on paljon mielipuoolia, ja hoitolan hurjien osasto oli äärimmilleen täyttynyt, oli hänet pitänyt päästää yhteiseen huoneeseen, ja siitä hän oli eräänä aamuna poistunut.

Hullujen hoitajatar oli ollut edellisenä iltana jossakin iltamassa ja sieltä palattuaan nukkunut kauan, ja sinä aikana se hullu nainen oli lähtenyt lipettiin.

— Voi, voi sentään, on niittenkin kanssa tekemistä, päivitteli johtajatar, — mistä heitä tänne tuppautuneekin.

— Sanokaas muuta, lisäsi osaston hoitajatar, — ja maaseudun kansalla kun ei pitäisi olla mitään päätä kääntäviä murheita.

Sitten haettiin vaivaistalon renki, selitettiin hänelle asia ja sanottiin, että olisihan tässä muutakin tekemistä, ja eihän tuosta siitäkään naisesta olisi kenellekään vahinkoa, vaikka sille tielleen jäisi, vaan kai sitä on lähdeittävä etsimään, ettei köyhäinhoidon esimies pääse rähisemään.

Illan hämärtyessä nähdään erään kylän laidassa paljaspäinen nainen, joka ihmisiä havaittuaan äkkiä

painuu metsään. Se nähdään useammasta talosta, ja jokaisessa outo tapaus synnyttää mielipiteiden vaihtoa.

— Tuo ei ole oikeilla jäljillä, eikä meilläkään taida olla edes säppiä porstuan ovesa. Kyllä pitää sulkea täksi yöksi ovet . . .

— Lieköhän tuo akka vaivaistalon hurjia . . . jos se vielä tulee ja tappaa . . . onkohan meillä edes pyssyn panoksia kotona? . . .

— Kyllä käy tämä aika levottomaksi . . . Ei nyt enää uskalla pitää oviaan auki yön seutuna.

Näin jutellaan taloissa, jotka vielä täällä syrjäkylällä ovat säilyttäneet aihetta ulkomaalaisten kertomuksiin, että Suomessa ei milloinkaan suljeta ovia yöksi. Nyt niiden vakaisen rauhan on häirinnyt vaivaistalosta karannut hullu nainen.

Mutta kylän peltojen aidan takana hoitolan siniseen mekkoon puettu paljaspäinen nainen juoksee kuin henkensä edestä. Kiukkuiset itikat polttavat hänen sääriään kuin viholaiset, oksat raapivat kasvoja nün, että kipu on vähällä puristaa huudon hänen suustaan, mutta hän kiristää pääsemäisillään olevan äänen hampattensa taakse ja juoksee. Puolihämärässä metsässä jalka tarttuu milloin mihinkin, kaatuneeseen puuhun tai mättääseen; nainen tuupertuu maahan, mutta nousee jälleen ylös ja juoksee . . .

Vihdoin hän kyyristyy mäen laiteelle katajapensaan juureen. Piikit pistelevät hänen hipiäänsä, veri pirahtelee kaulasta ja kasvoista, ja voihkaisu on aivan lähellä, mutta hän ei uskalla päästää sitä irti, sillä hän pelkää ihmisiä.

Hänen aivoissaan on hulluuden kaaos, mutta mieli-
puolillakin on omat ajatuksensa, vaikka ne ovat
toisenlaisia kuin niin sanottujen viisaitten. Niitä on
myöskin vähemmän, mutta ne ovat paljon totisempia.

Tämän hullun naisen silmissä välähtelee kauhu,
ihmiskauhu.

Kylien laitoja kiertäessään hän tunsi sydämensä
kiertyvän pelosta kokoon, ja vielä äsken tänne met-
sään juostessaan hän vaistosi olevansa kuin takaa-
ajettu, vaikka kukaan ei lähtenyt hänen jälkeensä,
vaan kukin alkoi ajatella omaa turvallisuuttaan.
Ihmiset siis pelkäsivät häntä, samoin kuin hänkin
ihmisiä.

Ja tuskin vielä nytkään, täällä metsän kaukaisessa
suojassa, hän osaa tyyntyä, sillä hän on tottunut
siihen, että ihmiset hakevat hänet kaikkialta, ja
kuljettavat hänet johonkin toisten ihmisten luo,
joita hän kammoaa.

Sitten tihenee hämärä, ja sadat metsän äänet,
joihin ei sekoitu yhtään ihmisen äännähdystä, hil-
jenevät, kunnes lopulta läpi mustan metsän kuuluu
vain tuulen tasainen hengitys.

Silloin vasta astuu hullun naisen sieluun rauha,
koska hän tietää, että niin sanottu viisas ihminen
pelkää pimeyttä, joka oikeastaan täällä metsän
povessa on luotettavin turva. Ja tämä ihmispelko
hullu on varmasti onnellinen . . .

Mutta kylässä valvovat ihmiset, viisaat ihmiset,
unetta vuoteillaan. He pelkäävät vaivaistalolta
karannutta hullua naista. Vaimot kyyristyvät mies-

tensä kainaloon, ja miehet uskottelevat olevansa rohkeita, vaikka heidän mielissään kiertää ajatus: paninkohan minä sentään porstuan oven tarpeeksi lujasti kiinni? Ja ullakon sängyssä kieriskelee muutaman talon uljas, vasta sotapalveluksesta palannut poika panostettu pyssy vierellään. Hänelle on kokonainen vuosi opetettu urhoollisuutta, ja hän toteuttaa sitä nyt käytännössä, sillä metsään on juossut vaivaistalolta karannut hullu nainen.

Se hullu nainen nukkuu nyt niin rauhallisesti kuin viattomuus. Hän ei enää pimeässä pelkää lainkaan ihmisiä.

Mutta ihmiset pelkäävät häntä, ja pelkäävät pimeääkin. Lienevätkö hekään oikein viisaita?

MAAILMAN TOINEN PUOLI

Hänen nimensä oli Ieri.

Oikeastaan se oli Eerikki, mutta kansa harvoin jättää nimet aivan kohdalleen, joten tästä nuoresta miehestä tuli ennen pitkää Ieri.

Nimi oli hänen äitinsä antama. Virallisesti hänellä oli ollutkin vain äiti, sillä isä oli solunut tukkilautan mukana jonnekin eteläisempiin seutuihin.

Äiti, nuori palvelijatar, oli monet vuodet säilyttänyt arkussaan pientä painokuvaa, joka esitti Eerikki kuningasta ja Kaarina Maununtytärtä. Se kuva oli ollut hänen aarteensa, jota hän huolellisesti hoiti ja johonka hän melkein jokaisen myöhäisen työpäivän päätyttyä kurkisti. Hän ei koskaan ollut saanut tarkemmin tietää, ketä nuo henkilöt olivat, mutta ne olivat hänen mielestään niin kauniita, ja siksi siitä kuvasta oli tullut myöskin hänen ainoa unelmansa. Piikatyöllä ei voi monta unelmaa ollakaan, ne kun tavallisesti tulevat niin kalliiksi. Ja oikeastaan tämä yksikin unelma oli maalaispalvelijattarelle tullut maksamaan kokonaisen elämän, sillä hän oli yhden uittovälin tärkeästi ja täydellisesti elettyään, kannettuaan sitten äitiyttä luonnon määräämän ajan ja poikalapsen synnytettyään, juossut jokeen.

Hän oli tuskin ehtinyt määrätä nimen pojalleen, kun lähtö oli tullut. Kukaan ei oikein voinut ymmärtää, mikä pihan mielen niin oli myrryttänyt. Eihän

tämä nyt ensi kertaa tapahtunut, että yksinäinen nainen lapsen sai. Vai olisiko nuori äiti huomannut, että Eerikin ja Kaarina Maununtytären tarina oli lopullisesti pilalla, kun poika ei ollut terve?

Niin nyt kuitenkin tämä hiljaisesti ja vaivaisesti potkiva Eerikki jäi yksin maailmaan, ja muutaman vuoden perästä hänestä tuli Ieri, jolla nimellä hänet sitten tunnettiin halki verraten lyhyen elämänsä.

Poika joutui jo pienestä pitäen huudolle, viereksi renkien kanssa milloin minkin tuvan nurkissa, sai välistä luudan varvusta iän ja pituuden mukana tasaisesti kehittyvän kyttyrän alle, mutta ei sittenkään oppinut kunnolliselle työlle. Ieristä oli tullut niitä ihmisiä, joiden järki ja ruumis ovat yhtä heikkoja. Ei hänessä tosin pitänyt olla mitään perintävikaa, sillä äiti oli ollut nuori ja terve, ja voimiltaan vauraaltahan tuo sekin tukkilainen oli näyttänyt, vaikka mikäpä ne liikkuvat souvarit toisekseen tietää, jos mitä salaisia vikoja ruumiissaan ja veressään kuljettanevat. Ja lie äitikin kukaties sisällään suurtakin surua kantanut, kun oli näin käynyt nuorella iällä.

Mistäpä sen nyt selvän otti, mutta kovin Ieri oli kaitaluinen, ja kyttyrä kasvoi kuin pyramiidin pienoiskuva selkään, ja rinnan puolelle muodostui niinikään sellainen pyöreä koroitus. Hänen kasvonsa rakentuivat vähän kaasunaamaria muistuttaviksi, kummallisesti huipentuviksi, joista suu aukeni suurena ja ammottavana kuin vanhan epäjumalan kita. Kooltaankin hän jäi säännöllisesti kasvavaa poikaa matalammaksi, joten tuntui jokseenkin

todellisuuteen perustuvalta hänen viimeisen huutoisäntänsä sana: »Mitä tuommoisellakaan maailmassa tekee; parasta olisi pistää se rukkaseen ja heittää veden valtakuntaan äitinsä perään.»

Mutta sitten Ieri, joka jo kävi toisen kymmenensä loppupuolikasta, joutui pitäjän vasta perustettuun hoitolaan. Siellä hänet sijoitettiin hourujen puolelle, vaikka hän ei ollut mikään hullu, vaan ainoastaan sellainen väppelö, joka ei olemisellaan häirinnyt ketään. Hän ei haastellut järjettömiä, joshan ei oikeata järkeäkään. Hän vastaili niukasti hoitajattaren harvoihin kysymyksiin ja istui enimmäkseen ikkunan vieressä katsellen johonkin olemattomaan, sillä hourulan ikkunasta oli näköalaa vain läheisen tallin seinään. Ehkä hänelläkin oli unelmansa, jonka hän näki siinäkin, missä toinen, järjeltään terveempi, ei erottanut muuta kuin punamullalla vedeltyjä, hiukan halkeilleita hirssiä. Näkeehän sen toki unelman pimeässäkin, eikä hänen äidilläänkään aina ollut valoa, kun hän katseli Eerikkiänsä ja Kaarina Maununtytärtänsä.

Pyhäaamuisin Ieri lähti kylälle ja sanoi hoitajattarelle:

— Nyt minä taas menen maailman toiselle puolelle.

Kylällä hän sai mielinmäärin noudattaa suurta intohimoaan, piipun perskojen imeskelemistä. Liekö hän sen tavan oppinut renkien kanssa tuvan nurkissa viereksiessään, niissä rengeissäkin kun oli monenlaista eläjää, vai olisiko hän sen saanut viimeisen edellisen huutopaikkansa eläkevaarilta, joka ei enää kyennyt juuri muuta tekemäänkään kuin

perskoja imemään ja jonka kanssa hän makasi kaksi vuotta samassa vuoteessa? Sivulliset sanoivat heistä silloin, että nuo ukot taitavat olla samanikäisiä ja niillä näkyä olevan samat tavatkin.

Kirkonkylä, Ierin maailman toinen puoli, hallitsi punaiseksi, vihreäksi ja keltaiseksi maalattuna soukan lahdensuikelon perukkaa. Se oli nuori ja kaino, sekaisesti rakennettu, eikä sillä ollut vielä edes taajaväkiseksi yhteiskunnaksi paisumisen unelmia. Mutta Ierille, joka oli syntynyt syrjäisen virran rantatalossa ja sitten kulkenut koko pienen ikänsä huuto-laisena saloseudun harmaahirsissä, ikävissä rakennuksissa, tämä kirkonkylä oli alituisten toivojen ja halujen määränpää. Sitä paitsi vallesmanni ja lääkäri, jälkimmäinen tosin joistakin Ierille käsittämättömistä terveydellisistä vaaroista varoitellen, antoivat puolen peukalon mittaisia sikarin pätkiä, jotka Ieri korjasi ja vei ystävälleen ja suosijallcen Raatikkalan vanhalle eläkevaarille ensin piipulla poltettaviksi. Sen jälkeen niistä vasta tuli sopiva tyydyke hänen elämänsä ainoalle intohimolle.

Siinä nyt talsii hiljan sataneen vuoskalumen peitossa olevaa maantietä pitkin pikkuinen kyttyrä mies, jolla näyttää olevan kaasunaamari päässä. Varsinkin kauempaa katsojasta siltä näyttää, mutta lähemmäksi tultua havaitsee kyllä, että on sillä oikeat silmät, vaikka ne ovat niin suuret ja pyöreät, kosteana loistona palavat. Kauempaa katsoen tämä mies myöskin muistuttaa aseman kantajaa, joka hilaa kahta matkalaukkua, toista selkänsä ja toista rin-

tansa päällä. Ja oikeastaanhan ne ovatkin matkalaukkuja, ja tämä mies, Ieri, on riiputtanut niitä koko ikänsä. Ne olivat aluksi pieniä ja keveämpiä kantaa, mutta iän mukana niihin on kertynyt tavaraa niin paljon, että ne ovat paisuneet ja pullistuneet, joten nuorella miehellä nyt on täysi työ niitä hila- tessa. Jalka lipeää nuoskasta jokaisella askelella, ja kulku edistyy hitaasti.

Mutta Ierillä on aikaa. Hän on nyt kunnan hoi- dokki, ja sellaisella virkamiehellä ei ole mihinkään kiirettä. Hän sopottaa itseksensä:

— Kohta minä olen maailman toisella puolella. Ensin minä menen vallesmannille, sitten tohtorille ja sitten minä vien ne sikarin päät Raatikkalan vaarille; se ne polttaa ja minä saan piipun kahvit . . .

Näin häntä pakottaa elämänsä ainoa suuri into- himo, joka arkina elää vain haluna ja toivomuksena, mutta pyhäisin purskahtaa tyydytystä vaativaksi voimaksi.

Ja Ieri nähtävästi vain ajattelee tätä tyydytystään, koska ei huomaa mitään ympärillään tapahtuvaa. Hän on nämä pari hoitolavuottansa kulkenut joka pyhäaamu tätä samaa tietä, satoi tai paistoi, pyrysi tai pakasti. Hänellä on aina sama sarkanuttu pääl- lään ja karvareuhkana päässään, olipa vuodenaika- kin mikä hyvänsä. Talvipakkasella hän hytisee vilusta ja kesällä vuotaa hikeä, mutta se on hänestä samantekevää, ruumiillista, kahden matkalaukun kantamista. Sielulla on hätä piipun kahvin perään.

Tiellä sattuu tulemaan vastaan ilomielisiä kylän poikia, jotka huutelevat:

— Kah, Ieri, hepäs tuosta natsa ja karista huuleesi; kyllä se piipun kahvista käy . . .

Mutta Ieri ei näe heitä, yhtä vähän kuin hän näkee talvella lumen painon raskauttamia honkia, keväällä hänen askelensa vieressä solisevaa puroa, kesällä vibreyttään värisevää lehteä ja syksyllä menneitä muistojaan levottomasti lepattavaa haapaa. Hän ei näe eikä kuule, vaan rientää eteenpäin kuin kohta-loan tavoittaakseen.

Siinä olisi yksinäisellä, enimmäkseen vastaantulijattomalla tiellä aikaa vatvoa muistojaan ja kerrata elämänsä tapahtumia, jos olisi mitä vatvoa ja kerrata. Mutta mistäpä sitä Ierillä, jonka elämässä ei ole tapahtunut muuta kuin vaivainen syntyminen, yhtä vaivainen vaellus huutolaisena vieraiden, milloin tylympien, milloin leppoisempien ihmisten nurkissa, ja sitten hoitola, hourujen puoli, yhteinen huone, jossa saavat kuljeskella hiljaiset hullut ja lyhytjätkiset.

Sen lisäksi hänellä on tämä maailman toinen puoli, joka alkaa kirkonkylän punaiseksi maalatulta veräjältä — ainoa, minkä Ieri vaelluksellaan huomaa ja tajuaa eräänlaisena rajapyykkinä — ja päättyy Raatikalaan, reunataloon, jossa on mukavaa, Ierille hyvätuulisesti hymyilevää väkeä ja se vanha tuttu, piippua ahnaasti polttava ja vaivaiselle pojalle auliisti perskoja tarjoava eläkevaari.

Tässäpä nyt punainen veräjä onkin. Se on näin talvella selkosen selällään, ja sen kesällä omituisesti kiljaiseva portti on nostettu aitoviercen. Siitä on nyt helppo käydä sisälle vähävoimaisen nuoren miehen.

Ja tuossa on vallesmannila; siihen Ieri poikkeaa. Piika häärää kcittiössä. Hän tietää Ierin asian jo entuudestaan, pistää hänen käteensä kourallisen sikarin pätkiä, joita on vallesmannin kehoituksesta ja osaksi omasta armeliaisuudestaankin koonnut. Ieri tunkee ne taskuunsa melkein kuin hädissään ja hengästyneenä. Hänellä on kiire jatkamaan matkaansa.

— No, minnekä sillä Ierillä semmoinen hätä, istuisit tuossa ja juttelisit! sanoo piika.

Ierin kaasunaamari vetäytyy vähän kurttuun. Se ehkä tarkoittaa olla hymyä — tahi kuka hänen tietää. Hän mence kuitenkin, mence kuin kohta-loansa hakemaan.

Seuraavassa pysähdyspaikassaan hän tapaa tohtorin itsensä.

— Joko se Ieri taas...? sanoo tämä. — Minnekäs nyt on matka?

Tälle tohtorille hän puhuu, on aina puhunut mielummin kuin monille muille. Kaasunaamari aukenee ja sen sisältä ynähtää hieman kitisevä ääni:

— Mibinkäpä minä... haen vain sitä samaa.

Hän saa sen saman, minkä ennenkin, ja tekee lähtöä. Tohtori haluaa vielä jutella.

— Ierin pitäisi olla varovainen. Kuuntele nyt Ieri, kun minä sanon...

Kaasunaamarin sisältä ynisee:

-- En minä nyt kerkiä, minä menen tämän maailman toisen puolen ihan laitaan...

Ja hän menee, hirmuisella kiireellä; himoko vain

niin polttanee hänen sielussaan? Sehän se tavallisesti ihmistä ajaa, viisaampaakin kuin tämä Ieri.

Kirkonkylällä kihisee väkeä näin sunnuntaiaamuna. Se kyllä tuatee ja tietää tämän kulkijan ja ihmettelee, mitenkä vain tuossakin henki pysynee, kun se on niin muodoton ja ihan heikkouttaan tutajaa. Nuori kansa ei luonnollisesti malta olla heittelemättä omia viisauksiaan menijän perään, mutta mitä tämä siitä . . . Kukaan ei oikein jaksa uskoa, että sillä on sellainen kytö mokomaan herkkkuun, mutta eiväthän ihmiset tajuakaan toistensa himoja — eivätkä omiaankaan.

Raatikkalan tuvassa on Ieriin totuttu ja häntä katsellaan kuin henkilöä, jota jo on odotettu, ja pitkäksyen sanottu: Kah, kun se jo ei tule. Nyt hän tulee ja rientää kiireesti eläkevaarin nurkkaan ja ojentaa tälle sikarin pätkänsä. Vaarille Ieri aina puhuu, vilkkaammin ja selvemmin kuin muille. Hän sanoo:

— Tulin taas . . . He, vaari, pätkiä, polta nyt! Minua raukaisee; panen vähän tuohon penkille pitkälleni ja nousen kohta piipun kahville.

— Miten sitä nyt, Ieriä, niin väsyttäneekin, ihmettelee emäntä. — Kovasti on läöpästyksissään.

Hän ottaa naulasta rengin työnutun ja tunkee sen Ierin pään alle.

— Onpahan pehmeämpi päällesi ja sopivampi levätäksesi.

Siihen Ieri nukkuu, sikeästi kuin raskaan työn tehnyt. Niskan alle työnnetty nuttu kohottaa pään kyttyrän tasalle, joten hän mahtuu parahiksi seläl-

leen. Kohta kuuluu vain epätasaisesti nytkähtelevä kuorsaus, ja nukkujan leveä suu longistuu rehtevän avoimeksi.

Vähän ajan perästä vääntäytyy tupaan leveäharteinen tukkilainen, joka on viikolla tullut taloon ja nyt viettää ensimmäistä pyhähumalaansa. Hän aikoo panna piippuun, mutta huomaa sen olevan entisiä perskoja täynnä ja alkaa kaivaa niitä pois. Kopistettuaan kahvit kouransa hän havaitsee nukkuvan pojan, tarkastelee tätä pitkään ja sanoo:

— Eikös tuo ole juuri se sama poika, joka kuuluu niin tykkäävän piipun kahvista. Ota nyt kerrankin himoosi . . .

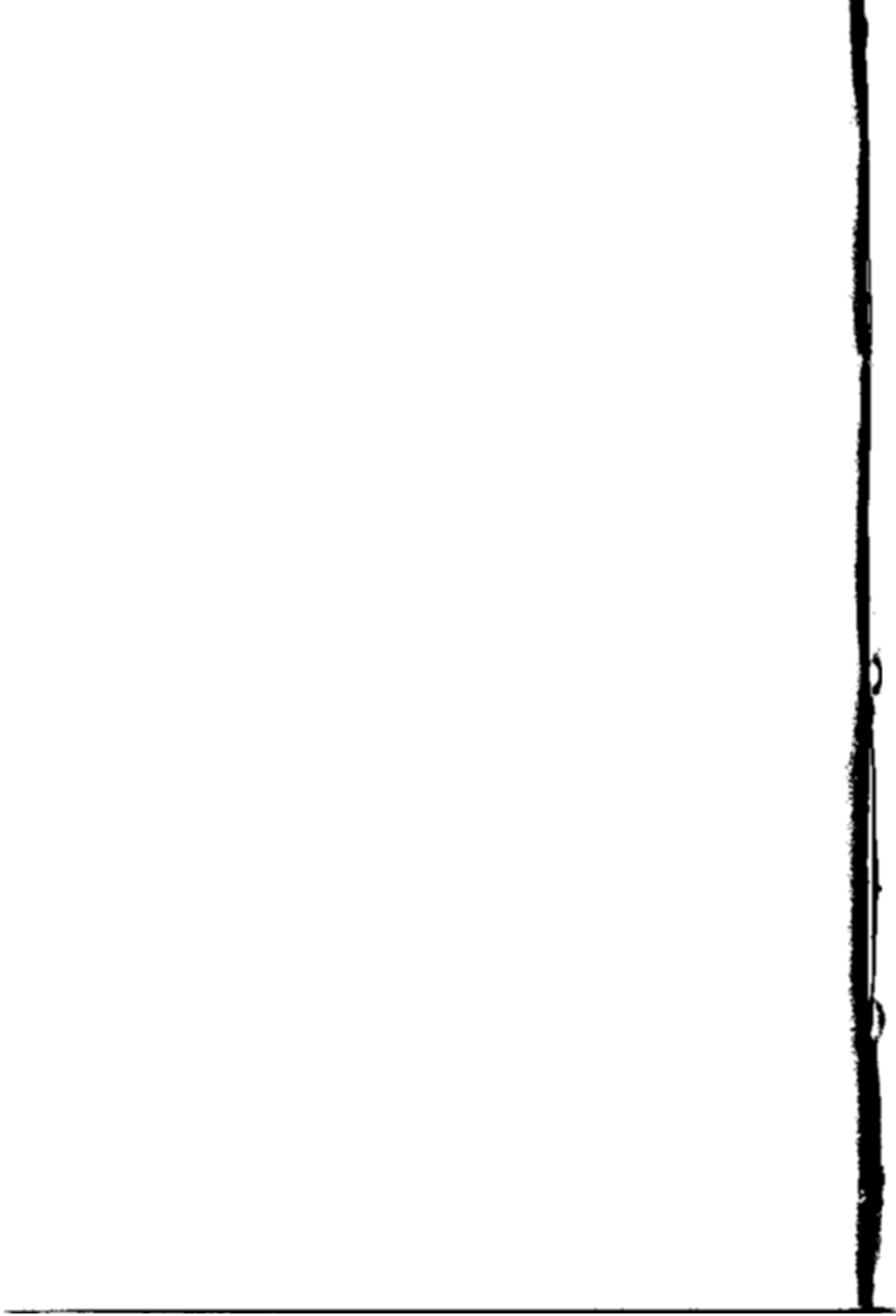
Ja samassa hän kaataa kourallisen perskoja Ierin rentonaan auki ammottavaan suuhun.

Poika riipaisee kourauksen kuorsauksen mukana jonnekin väärään kurkkuun, sitten muutaman kerran tukahdutetusti yskäisee, mutta menee pian mustansiniseksi ja lakkaa hengittämästä.

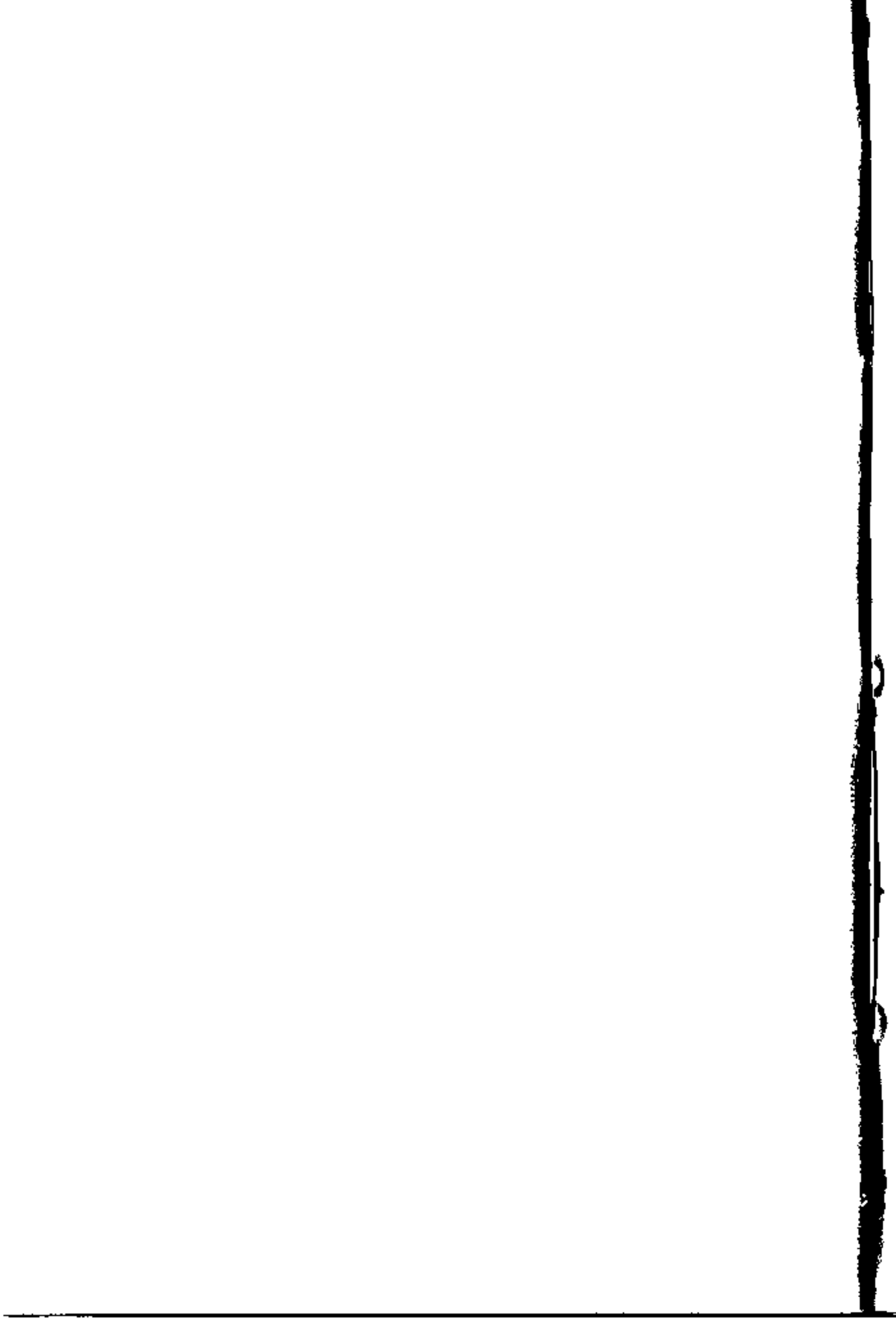
— So, so, soso, — äännähtelee humalikas tukkilainen, — mitenkäs tässä nyt kävi?

Eläkevaari on tapauksen huomattuaan kömpinyt nurkastaan. Hän katsoo hengetöntä poikaa ja katsoo tukkilaista; sanoo sitten kirahtelevalla vanhanmiehen äänellä:

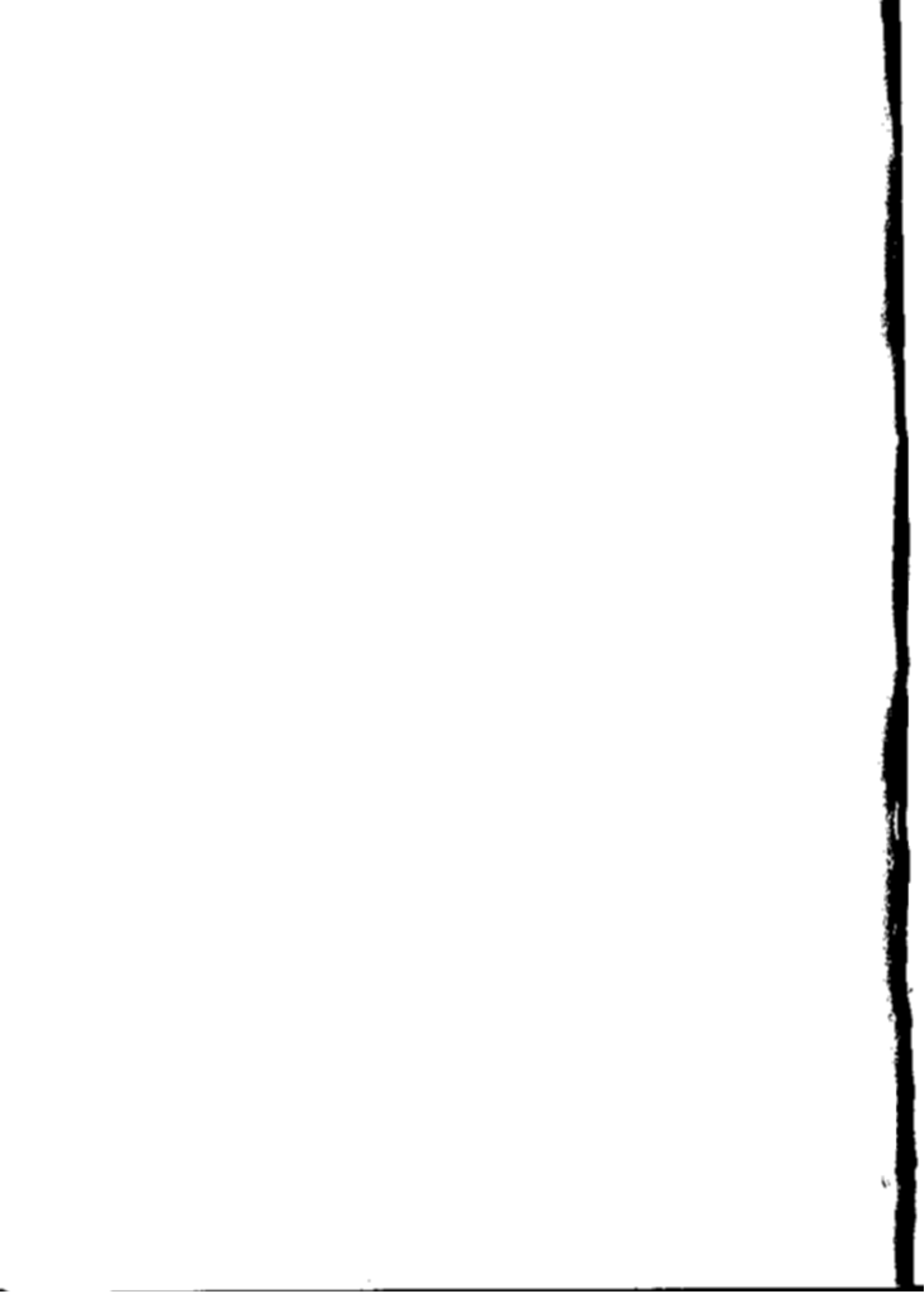
— Niin se kävi . . . himossa siittämäsi pojan himoonsa tapoit.

IHMELLISET OVAT
KOHTALON TIET

IHMELLISET OVAT
KOHTALON TIET

Tämä tapahtui alun kolmattakymmentä vuotta sitten.

Nuori suomalainen mies istui Varsovan asemalla odottaen Pietarin junan lähtöä. Hänen korvissaan karahteli ja sihahteli pitkiä puolalaisia kerakeyhtymiä, joihin hyvin usein sekautui leveämpiä ja tavallaan laulavampia venäläisiä äänteitä. Tämä kaupunki, Varsova, oli alkanut kammottaa nuorta miestä. Hänet oli aamulla vangittu eräästä ravintolasta aamiaisensa äärestä, viety jollekin poliisiasemalle, istutettu siellä monta tuntia puulaatikon päällä, sitten tutkittu, näytetty valokuvaa ja väitetty häntä sen esittämäksi henkilöksi, joksikin etsityksi vallankumoukselliseksi, ja vasta pitkien selittelyjen perästä uskottu, että hän olikin aivan toinen mies. Sitten oli kuivasti valitettu erehdystä ja käsketty hänen mennä. Kuulustelijat siellä poliisiasemalla olivat puhuneet venättä, mutta heidän suussaan kerakkeet olivat sorahaneet puolaksi. Ne olivat olleet noita raadollisia olioita, jotka palvelivat vierasta sortajaa omaa isänmaatansa vastaan.

Suomalainen odotti nyt lähtöä tästä synkästä pesästä — Pietariin ja kotimaahan. Sieraimiin pisti kirpeä venäläinen haju, pitkin odotushuoneiden ja ravintolan lattioita virui sekalaisesti puettuja ihmisi-

siä, joilla kaikilla oli kalpeat, väsyneet kasvot. He lojuivat suurten myttykasojen välissä, ikään kuin edeltäkäsikin kyllästyneinä matkaan, joka heidän oli aloitettava.

Nuori suomalainen matkamies koetti löytää katseelleen kiinnekohtaa tästä elämänväsymyksen kylästä paikasta. Kaksi sinipukuista santarmia asteli edestakaisin, hekin tympeentyneen ja happamen näköisinä. Vain joskus, kun sisälle sattui tulemaan vilkkaampi ja hälisevämpi joukko, heidän huomionsa kiintyi siihen, mutta havaittuaan, että se jäi ravintolapöydän ääreen ottamaan iltaryypyjään, jatkoivat he jälleen entistä yksitoikkoista vaelustaan.

Sitten ilmestyi vastapäiselle penkille omituinen ryhmä. Siinä oli kummallisen jolsakasvoinen nainen ja hänen ympärillään kolme miestä. Viimeksi mainitut eivät olleet millään tavoin erikoisempia: tavallista venäläistä tai puolalaista tahi puolalaisvenäläistä apashityyppiä. Mutta nainen oli huomiota herättävä. Hän ei oikein tuntunut sopivan pukimiinsa, nyki milloin vyötäröään, milloin kaulaansa, aivan kuin vaatteet olisivat häntä ahdistaneet. Hänen kasvonsa olivat rumat ja ilkeät. Niiden päälle oli tosin vedetty harso, mutta senkin alta saattoi erottaa ulkonevat poskiluut, matalan otsan ja veltosti alaspäin venähtäneen leuan.

Joutilaana istuvan huomio kääntyy usein esineihin ja ihmisiin, joissa oikeastaan ei ole mitään erikoista mielenkiintoa. Varsinkin matkoilla seurataan usein joittenkin kanssamatkustajien pienimpiäkin

liikkeitä ja eleitä ikään kuin odottaen, että tuosta kohta tulee jotakin jännittävää ja tärkeää. Näin saattaa mennä loppuun pitkäkin matka, eikä mitään sen kummempaa ole havaittu. Suomalainen jäi nyt seuraamaan tätä neliapilasta, oikeastaan tarkoituksettomana ja ajatuksettomana, mutta kiinnitti sillä tavoin puoleensa toistenkin huomion. Ryhmä näytti vilkastuvan hänen tähtensä. Se rupesi puhelmaan kovemmin, ja naisen ääni kuului ylimpänä. Se jollakin tavalla vihlaasi korvaa ja juuttui sinne ainaksi. Useinhan sattuu, että jokin ääni tai ulkomuoto painautuu ihmisen tajuntaan lähtemättömästi. Se ääni oli omituinen: jotakin kimakkaa piipitystä, joka ei ollut oikeastaan miehen eikä naisen ääntä, vaan siltä väliiltä; sillä tavalla me tavallisesti kuvittelemme eunukkien puhuvan.

Junan lähtöaika läheni, oli vähitellen aika rientää paikkaa valloittamaan, mikä ei koskaan makuulippua omaamattomalle Venäjän pitkänmatkanjunan matkustajalle ole ollut helppo tehtävä. Suomalainen oli tilannut jotakin ravintolasta ja veti nyt esiin lompakkonsa maksaakseen. Lompakko oli paksu möhkäle, ei tosin rahalliselta sisällykseltään, joka tarkasti laskien olisi riittänyt pieneen pysähdykseen Pietarissa ja sitten matkaan Suomeen, vaan pääasiassa siksi, että se oli jäänyt siivoamatta erinäisistä pienistä matkamuistoista, joita oli kertynyt Unkarista ja Itävallasta, suomalaisen matkan päätemaista. Lompakkoa käsitellessään suomalainen veti puoleensa tavallista kiinteämmän katseen puheena olevan seurueen taholta, jonka kesken syntyi levotonta liikeh-

timistä ja suhinaa. Naisen hunnutetuille kasvoille levittäytyi irvistys, joka kai oli tarkoitettu hymyksi, ja hänen silmänsä välähtivät omituisesti suomalaiseen päin. Tämä ei kuitenkään ollut siitä tietävinäänkään, vaan kiirehti asemasillalle tunkeilevaan joukkoon.

Venäläisten junien valaistus oli siihen aikaan jokseenkin alkuperäinen. Toisen luokan vaunuissa paloi tavallisesti lyhtyyn pistetty kynttilä kummassakin päässä, joten pitkän vaunun keskusta oli pimeää kuin ryssän helvetti. Miten lienee suomalainen vahingossa astunut makuuvaunuun, johon hänellä ei ollut oikeutta, eikä sen käytävässä ollut valoa muuta kuin minkä asemasillan lyhdyt sinne heijastivat.

Tuskin matkamies oli astunut vaunun käytävään ja huomannut erehdyksensä, minkä vuoksi hän aikoi heti kääntyä takaisin, kun hänet painettiin lujasti seinää vasten, kaiken varalta tiukasti napitettu päällystakki reväistii auki, ja vieras käsi tunkeutui hänen povitaskuunsa. Suomalaisen molemmissa käsissä oli matkalaukku, joten mikään puolustus, vieläpä selvää ylivoimaa vastaan, ei voinut tulla kysymykseen, jos se näin nopean ja tottuneen tarkastuksen aikana ylipäättäänkään olisi ollut mahdollista.

Himmeästä valosta huolimatta suomalainen kerkesi nähdä, että häntä seinään painamassa oli ainakin kaksi miestä ja taskussa käynyt oli nainen — sama nainen, joka äsken ravintolassa oli piipittänyt ja jonka silmät niin omituisesti olivat välähtäneet.

Tietysti tuli paikalle suomalaisen hälyytyksen johdosta poliiseja ja santarmeja, mutta heidän tutki-

muksensa rajoittui pääasiassa ryöstetyn nimen ja osoitteen selville saamiseen. Oikeastaan suomalainen sai olla kiitollinen, ettei hänen matkaansa siirretty toiseen päivään tarkemman kuulustelun takia. Kun asianomainen ei kuitenkaan erikoisemmin painostanut tutkinnon tärkeyttä, sallittiin hänen lähteä, eväänään sellainen lohdutus, että he kyllä lähettävät lompakon takaisin annetulla osoitteella, kunhan se löytyy.

Muuta evästä suomalaisella ei ollutkaan puolentoista vuorokauden matkalle, sillä hänellä ei ollut enää rahaa. Kuponkilippu oli vain säilynyt, koska se oli tapaturman sattua toisessa taskussa.

Oli mennyt jokseenkin tasan seitsemän vuotta.

Suomalainen ei ollut saanut takaisin lompakkoaan, mutta hänellä oli kyllä sinä aikana ollut muita lompakkoja — ja välistä rahaakin, miten milloinkin oli sattunut. Tällä hetkellä hänellä ei kuitenkaan ollut kumpaakaan, sillä ne olivat jääneet Pietarin siirtovankilaan, ja hän itse oli valtiollisena vankina matkalla Siperian karkoitusmaille. Hän oli juuri ehtinyt pitkän ja raskaan etappimatkan jälkeen Tomskiin ja eräänä joulukuun päivänä hänet tyrkättiin lääninvankilan keskikokoiseen koppiin, jossa jo ennen häntä oli neljäneljäntä miestä.

Tämä miesseura edusti hyvin monta kansallisuutta, melkein kaikkea, mitä laajan Venäjän alueelta suuren sodan ensimmäisinä kuukausina oli ehditty kerätä. Kaikki he tietysti olivat valtakunnalle vaarallisia, mikä milläkin tavalla. Kuka oli hautonut mie-

lessään järjestelmän kumoamista ja koettanut aatetaan tarjota lähimmäisilleenkin, kuka oli varastanut joltakin jotakin, kunhan se vain ei ollut valtion omaisuutta, sillä kruununvarkaita ei lähetetty Siperiaan, vaan heitä ylennettiin virassa; kuka oli urkkija tai saksalaisystävällinen — mikäpähän mitäkin.

Siinä kopissa vietettiin hiljaisia päiviä, joina metsästettiin täitä ja keskusteltiin, sikäli kuin keskinäistä luottamusta syntyi, maailman tapahtumista, joista ei tiedetty muuta kuin huikeita otaksumia, siivekkäitä kuin ainakin paksun muurin ja kalterien taakse eristettyjen valtakuntaan tunkeutunut huhu.

Ja yöt nukuttiin levottomasti, syöpäläisten käsissä ja tiukkaan sullottuina, viimeksi tullut lähinnä yhteistä ämpäriä, jota siivoimmin voisi nimittää mukavuuslaitokseksi ja josta kopin ylikansoituksen vuoksi aina aamuyöstä lähti liukumaan nukkujia kobti ilkeä, kiemurainen viiva kuin limainen läärme.

Suomalainen oli viimeksi tullut ja loikoi yötään tämän käärmeen alituisen uhkan alaisena, kokeillen unetta ja aikansa kuluksi, millä kyljellä olisi pehmeämpää, ja koska kumpikaan kylki ei tuntunut käyvän höyhenpatjasta, rupesi hän tarkkailemaan ulkopuolisia ilmiöitä.

Kuka siinä kuorsasi kuitenkin, mikä mitenkin hiljaisesti valitteli, joku nyyhkytti, toinen ähkyi ja äsähteli itsekseen — tavallisia, ennen kuultuja ääniä. Mutta sitten korva tavoitti jotakin harvinaisempaa.

Jossakin nurkassa joku puhui ihmeellisesti vikisten. Toiset — niitä saattoi olla kaksi — murahtivat väliin muutaman sanan, pysyen kuitenkin enimmäk-

seen kuuntelijoina. Kieli kuulosti olevan puolaa, jota suomalainen ei ymmärtänyt. Mutta tuo ääni — se ei ollut oikein miehen eikä naisen, vaan siltä väliltä. Puhuja oli kuitenkin mies, sillä Venäjän vankiloissa ei toki ollut yhteiskoppeja.

Ääni piipitti niin kauan, että suomalainen lopulta nukkui, kääntäen väsyneesti selkensä viereen madellelle niljakalle käärmeelle.

Sitten kului päiviä ja öitä, ja suomalainen kuuli usein saman vinkuvan äänen. Hän näki myöskin äänen haltijan. Tämä oli vartaloltaan solakka, hiukan naisellinen, samoin kuin käytökseltäänkin. Kasvot olivat pitkulaiset, rumat ja ilkeät, ja leuka omituisesti venähtänyt. Mutta ennen kaikkea ääni viilteli pahasti, tunkeutui jonnekin syvälle suomalaisen olemukseen ja ikäänkuin herätti sieltä jonkin muiston. Suomalaisen mieleen johtui, että noin mahtavat eunukit puhua.

Suomalainen oli kaksi viikkoa samassa kopissa joukeamuotoisen, naisellisen henkilön kanssa, ja tämä rupesi häntä suorastaan vaivaamaan. Kaikkein inhoittavin hän oli yrittäessään hymyillä, mikä tapahtui varsin usein. Silloin hänen naamansa kiertyi vastenmieliseen irvistykseen.

Sitten suomalainen lähetettiin lopulliseen karkoituspaiikkaansa, joka oli puolen kuudettasadon virsitan päässä Tomskista. Samassa matkueessa oli yksikolmatta henkeä, yhtenä se samainen visertäjä.

Kulkue kierteli Ob-joen lumista uomaa räiskyvässä pakkasessa, jossa rekitoverien oli kiinteästi nojaututtava toisiinsa yhdistääkseen vähäiseksi laskevan

ruumiin lämmön. Jo toisena päivänä suomalainen tapasi eunukin kyljestään; heistä oli tullut rekikumpalit. Tämä visersi innokkaasti murteellista saksaa, josta kuitenkin sai selvän. Hän oli avomielinen ja luottavainen, puheli kursailematta entisyydestään. Hänelle nähtävästi tuli, kuten joskus ihmiselle sattuu, vastustamaton halu haastaa tuntemattomallekin entisyydestään ja ammatistaan. Hän sanoi olevansa varsovalainen varas, joka nyt oli kiinni ainakin kymmeneksen kerran. Venäjän lakien mukaan ei kuitenkaan pidetty lukua siitä, kuinka monennen kerran kukin varas joutui kiikkiin, ja niin hän oli aina selvinnyt verraten vähällä. Nyt hänet kuitenkin oli karkoitettu. Varsova oli näet sotatoimien läheistä aluetta, eikä siellä ollut aikaa tarkemmin lajitella rikollisia. Olivat karkoittaneet pois tieltään. Tämä onnettomuus oli johtunut hyvin haljasta syystä: michen erikoisalana oli ollut kuljeskella naiseksi puukeutuneena, ja niin hän oli lähtenyt kadulta erään humalaisen upseerin asuntoon, poistuen sieltä myöhemmin toisen nukkuessa mukanaan upseerin kello ja rahat.

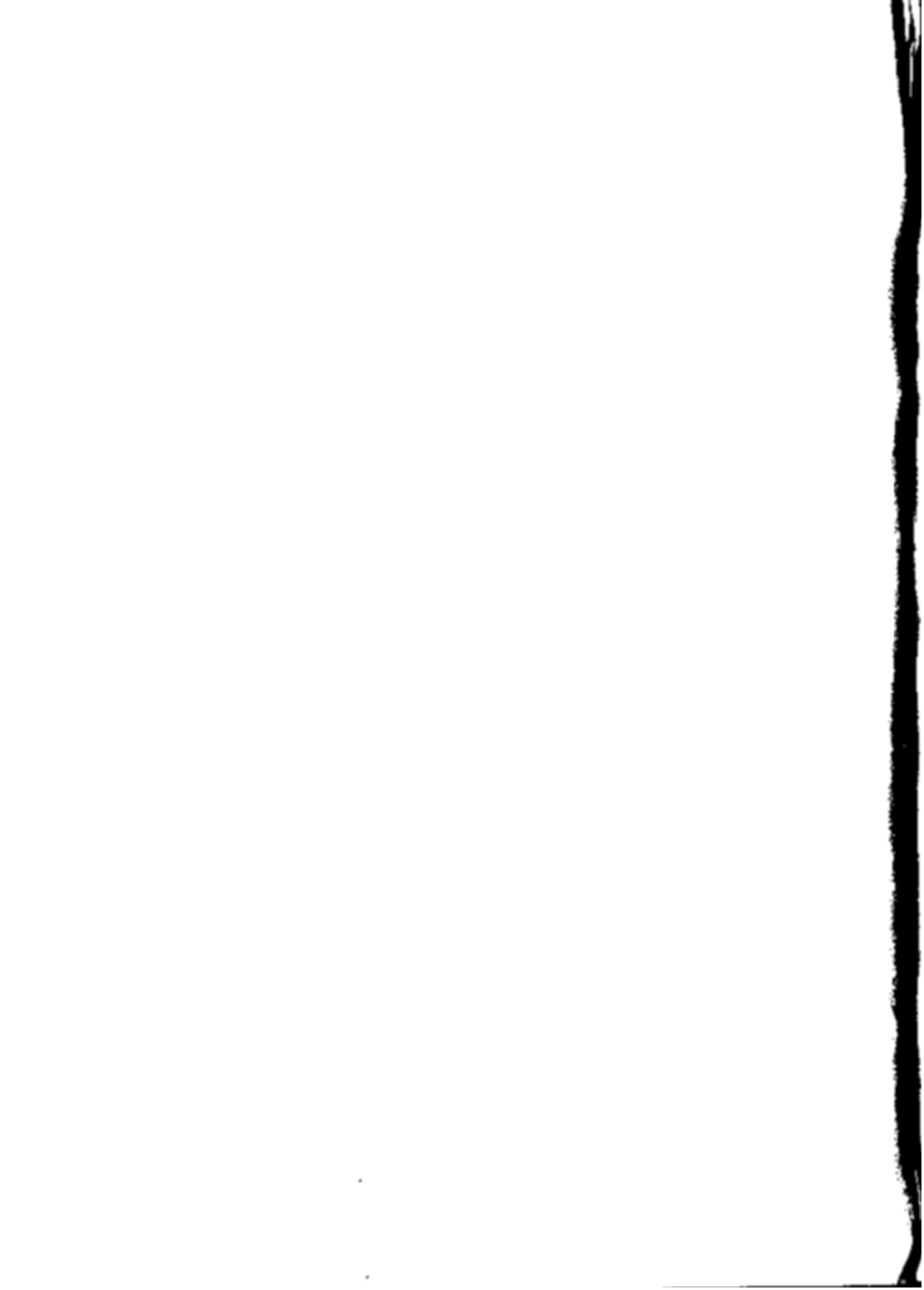
Nyt suomalaiselle valkeni. Tämä oli se sama viki-sijä, jonka hän oli tavannut Varsovan asemalla seitsemän vuotta sitten ja joka eräiden toisten avustamana oli käynyt kutsumattomana vieraana hänen povi-taskussaan.

Ihmeelliset ovat kohtalon tiet! Siinä he nyt lämmittivät toisiaan samassa reslassa ja ajaa kihnuttivat kohti kaukaista Siperian soppea — seitsemän vuoden perästä.

Reen jalas natisi pakkasen puremaa raidetta vasten, hevosjono solui hiljaisesti heitteistä tietä, ja suomalainen mielti mielessään, että me ollaan nyt täällä samanlaisia, yhtä voimattomia, yhtä vieraita, yhtä hyviä tai pahoja — miten vain ottaa; tuskin tuolle kehtaa sanoa, että me oikeastaan on tavattu ennenkin hiukan toisenlaisissa oloissa. Mitä se hyödyttäisi: tuo ei ole varmaankaan pitänyt kirjaa uhreistaan, eikähän hän nyt harjoita ammattiaan. Hän on nyt karkoitettu, hänkin, Siperian vanki, yhtä ikävissään ja yksinään. Jos joskus sitten myöhemmin, kun kuitenkin samalle paikkakunnalle joudutaan ja siellä tavataan, leikillään huomauttaisikin, kun se mahdollisesti oppii ymmärtämään leikkiä.

He eivät kuitenkaan tavanneet. Tai oikeastaan kylläkin, mutta sellaisissa olosuhteissa, joissa kaikki sanominen ja huomauttaminen oli mahdotonta. Varas joutui ensin johonkin toiseen kylään. Sieltä hän kyllä noin vuoden perästä tuli samalle paikkakunnalle kuin suomalainenkin, mutta kävi naiseksi puetuna ja vietti häitä jonkun Jurij Ivanovitshin kanssa.

Hänet siirrettiin Tomskin hourujen hoitolaan.

SIPERIAN JOULU

Hevosjono luikerteli halki Siperian lumisten maisemien. Tie kulki välistä joen jäätä omituisin kaaroin, kuten meillä Suomessakin. Nähtävästi Siperian pienet, mutta erinomaisen jäntevät hevoset rakastivat samanlaista kaariviivaa kuin heidän suomalaiset heimolaisensa, jotka myöskin jokaisen ensi lumen aikana joutuvat piirtämään tulevien viittateiden pohjan.

Toisinaan taas tie nousi matalaan pensaikkoon joen rannalle ja seurasi sellaista alakuloista ja tuiskun täyttämää ryteikköä virstamääriä. Joskus myöskin hevosjono puikahti laajalle arolle, jolla pyörähteli yksinäisiä tuulispäitä, nostaen lunta omituisina lieriöinä korkeutta kohti.

Juuri näillä aroilla ja noissa tuiskun lunta täyteen läjäämissä pensaikoissa tuntui asuvan se Siperian henki, joka on juurtunut meikäläisen mieleen mummojen kertomuksista ja joistakin lapsena nähdyistä painokuvista. Täällä saattoi helposti mielikuvassaan nähdä susilauman laukkaavan läähättäen ja kielet ulkona madon lailla kiemurtelevaa hevosjonoa kohti, ja mielikuvitus voi edelleen aukaista pensaikon lumivuoreen hirmuisen onkalon, johon koko jata näkymättömäksi livahti.

Tämä oli sitä Siperian talvea, jossa hevosjono luikerteli kuin ikuisuutta kohti synnyttämättä juuri

mitään muuta ääntä kuin silloin tällöin reen jalaksen kirahduksen pakkasen puremaa tietä vasten. Ja sekin kuului kuin haavoittuneen suden ulvaisu.

Tässä hevosjonossa civät näet kulkuset kilkatta-
neet, eikä siinä aisakello pompottanut malmista ter-
vehdystään maisemille, kuten Suomen talvisilla met-
säteillä tavallisesti tapahtuu. Tämä ei ollutkaan mi-
kään iloinen ja asiantouhuisa matkue, vaan kauas
Siperian korpiin karkoitettujen hiljainen saatto.

Hevosjonon suursiipisissä liistereissä kyyhötti van-
gin halatteihin ja muihin kummallisiin pukimiin kää-
rittyjä miehiä, kaikkiaan joukon kolmattakymmentä,
joista aina välistä joitakuita, kukin vuorollaan, hyp-
päsi reen jälkeen hölkyttämään tahdissa hevosten
kanssa, taistellakseen siten liian navakasti päälle käy-
vää yletöntä pakkasta vastaan. Juoksijan piti siinä
paljastaa lakin ja mahdollisesti kaulahuivin avulla
peitetty naamansa, johon tulipalopakkanen pisti
kuin ampiainen, aiheuttaen myöskin ampiaisen pure-
maa muistuttavan pöhötyksen. Mutta tällaisia pis-
toksia täytyi kestää, koska ruumiin yleislämmön
säilyttäminen oli sittenkin tärkeintä.

Niin juosta lönkötti reen perässä vanheneva lääkäri,
jolla oli oma turkkinsa ja komea lakkinsa ja joka sen
vuoksi vaikutti kuin joltakin päälliköltä, vaikka hän
oli hiljainen ja syrjässä pysyvä mies, eikä puhunut
muuta kuin minkä toisia kohtalotovereitaan neuvos-
keli parantamaan matkalla saatuja pieniä vammoja
ilman lääkkeitä. Niin pinkaisi nuori poika, vasta
kaksikymmentä täyttänyt, joka kuitenkin jo siihen
ikänsä oli kerinnyt tulla niin vaaralliseksi tsaarilli-

selle hallitukselle, että hänet oli lähetettävä jäähtymään Siperian jäiseen korpeen. Samoin työmiehiä ja keskiluokan jäseniä, jotka kaikki olivat jollakin tavoin toimineet vallitsevaa järjestelmää vastaan ja saaneet jättää kotinsa ja työmaansa. Ja siellä pisteli vangin halatissaan suomalainen venäläisen väkivalan vihollinen, ainoa sen rotuinen tässä pienessä, mutta monista kansallisuuksista kokoonpannussa joukkueessa.

Mato luikersi eteenpäin ja joskus kuului vain tupeloista tukahdettu äännähdys, joka ei tarkoittanut olla mitään, eikä sitä lausuttukaan kenellekään. Vain hyvin harvoin tie poikkesi pieneen yksinäiseen metsätylvästeeseen, jonka lupussa kyyhöttäjä tunsu siitä, että aroviiman vihellys yht'äkkiä lakkasi. Silloin suomalainen siirsi vangin halatin kaulusta syrjään silmiltään ja huomasi jotakin sekametsää, jonka keskeltä vilahti muuan koivun runko, mutta sekin oli harmaa ja ikäänkuin mustajuovainen, eikä puhtaan valkea kuin kotipuolen solakka koivu.

Sitten Siperian talvipäivän lyhyt valkeus painui pimeäksi illaksi.

Ja silloin reet alkoivat mukavasti nytkähdellä ja sieltä täältä kuului tiukkaan käärittyjen myttyjen sisästä heikosti toivova: Kylä, kylä!

Siinä todellakin lähestyttiin kylää. Sen oli antanut ilmi käärityille miehille nytkähtely, joka syntyi renkien liukumisesta joka kylän raiteilla katteena lojuvien jäätyneitten hevosen pallojen ylitse.

Pieniin hökkeleihin, jotka käsittivät ihmisten asunon, navetan ja tallin tapaisen ynnä vielä kenties

muitakin ulkokuoneita samassa ryhmässä, vetäytyy huurun mukana kummallisia kääröjä, noin puolikymmentä kuhunkin. Näitä vieraita ei ihmetellä, sillä niitä on kulkenut tästä jonkin verran joka talvi kymmenen vuoden aikana, ja varsinkin tänä talvena kauttakulku on ollut tavallista vilkkaampi.

Siperian talonpoika pitää näitä pakollisia kulki-joita pikemminkin ystävinään: eivät varasta, eivätkä tee muuta pahaa; jos valtiollisia lienevät, niin olkoot kuin kotonaan. Ei hän tsaaria tiedä muuta kuin kuvista; lienevät nämä sen vihollisia, ka olkoot, eivät ne talonpojalle pahaa tahdo.

Enempää hän ei ymmärrä, eikä hänen tarvitsekaan ymmärtää, osatakseen ottaa kalan joesta ja sen Toms-kiin kuljettaakseen tarvikkeen vastineeksi.

Suomalainen on eräiden onnettomuustoveriensa kanssa kurkistellut ovesta ja toisesta, mutta joka paikassa on jo ollut muita, nopeampia otteiltaan, yön viettoa varten varustautumassa. Vihdoin hän löytää majan, jossa on vain neljä miestä; sinne otetaan luvun täytöksi.

Tämä on samanlainen kuin kaikki muutkin siperialaisten kylien majat; hiukan suomalaisen pirtin malliin, mutta ahdas, pimeä ja matala. Venäläinen uuni, suomalaisen kaimansa sukua, nurkassa, penkkejä, raheja ja makuulavitsoita. Perhettä monenlaista: tuo ryssänpartainen on tietysti perheen isä, keskikokoinen, kulmikas kasvoiltaan, joiden väriä on vaikea erottaa parran takaa, harmaasilmäinen, paremmin vahva rakenteeltaan. Vaimo häärii uunin luona samovaarin kanssa, romuluinea, ennen aikojaan van-

hentunut, kirjavaan venäläiseen tapaan puettu nainen. Sitten lapsia, täysikasvuisesta tytöstä alkaen pieneen paraan, kuusi lie kaikkiaan.

Näillä ihmisillä tuskin kellään on suurempaa vaatimusta elämältä kuin heidän välittömällä naapureiltaan, lehmillä ja hevosilla, joita jokaisella siperialaisella talonpojalla on paljon, koska ne eivät täällä kaipaa erikoista hoitoa. Heidän kasvoistaan ja liikkeistään voi korkeintaan lukea tylsän tuijotuksen: antakaa meidän olla ja elää näissä oloissamme, sallikaa meidän pitää nuo Tomskista ostetut keisarin ja keisarinnan painokuvat ja mahdollisesti käärepapereina tänne joutuneet sotalaivoja ja muita meille yhtä käsittelemättömiä asioita esittävät likaiset ja rutistuneet riekaleet tuolla seinällä. Siinä meille on maailmaa tarpeeksi, siinä ja meidän jokapäiväisessä köyhässä raatamisessamme niukan elämän ylläpidoksi.

Eikä kukaan näistä satunnaisista vieraista haluaakaan heitä häiritä. He valmistautuvat käymään puolinälkäisinä lattialle levottomalle levollcen, kootakseen, jos mahdollista, voimia seuraavan päivän kamppailua varten.

Mutta siperialaisen perheen päämies sanoo:

— Ka, tsaijua juonette tässä yhdessä meidän kanssamme. Eikös nyt ala joulu?

Oikeauskoiset vieraat katsovat toisiinsa pitkään kuin kysyen: Näinkö tämä on joulun alkua, aattoiltaa; miten ihminen menceekään sekaisin vankikyydissä, etapilla?

Kunakin kasvoille häilähtää hetkeksi ikään kuin jonkin mieleen johtuneen muiston kuvastus, silmät

näyttävät katsovan jonnekin kauemmaksi, mutta pian he astuvat yhteen pöytään perheen vanhinten kanssa. Suomalaisen joulu on mennyt jo aikaisemmin vankilassa, yksin, muistojen parissa; hän seuraa kuitenkin mukana.

Siinä istuu nyt aluksi ihmeellisen vaihtelias seurue. Siperialainen perhe tuskin milloinkaan puhuu muuta kuin mikä tarpeellista on, ja tässähän ei ole enää mitään puhumista. Vieraat on käsketty juomaan tsaijua, tämän talon ainoaa tarjottavaa, ja siihen asia on loppunut. Talonväki tuntuu kuitenkin odottavan, että vieraat puhuisivat. Näilläkin ihmisillä on jokin vaistomainen halu kuulla uutisia siitä maailmasta, josta heillä ei ole paljon minkäänlaista käsitystä, sikäli kuin näet ovat useamman polven siperialaisia.

Ja miten ollakaan, vähitellen venäläisten karkoitettujen suu sulaa ja sydän herkistyy. He jokainen puhuvat jotakin joulusta, jolla on heille merkitystä, vaikka he ovat järjestelmän vastustajia ja vallankumouksellisia. Siperialaiset eivät taida paljon siitä puheesta ymmärtää, mutta he kuuntelevat kuitenkin mielellään. Kenties jossakin heidän sisimmässään värähtää kaukainen käsitys siitä, että tämä heidän elämänsä on tylsää ja eläimellistä.

Sitten yht'äkkiä talon isäntä kiinnittää katseensa hiljaiseen suomalaiseen ja kysyy: -- Ka, miks'et sinä puhu, herra, onko surua?

Joku venäläinen rientää vastaamaan:

-- Häneltä huonosti kieli luonnistuu, ei ole meikäläinen, Suomesta kotoisin on.

Isäntä oikein kääntyy paremmin katsomaan suomalaista. Hän vilkastuu huomattavasti.

— Oo, tiedän, tiedän, Suomen tiedän. Minun isänikin sieltä oli tullut, suomalainen oli . . .

Suomalainen sävähtää. Omaa rotua . . . tuoko mies . . . ja entä tuo kirjavan likainen nainen ja lapset . . .?

— Mikä teidän nimenne on? suomalainen kysyy.

— Ka, Mihajlov, mitä nimestä . . . isällä jokin toinen nimi oli, mutta täällä olivat muuttaneet, vai lie jo matkalla muutettu. Oli jotakin sopimatonta, lainvastaista tehnyt kotipuolessaan, Suomessa siellä, siksi oli tänne lähetetty . . .

— Osaatteko te suomea?

— Ka, mistä minä, äiti tšekäläisiä oli, aina venettä haastoi, ei täällä muuta kuultukaan . . . minkä isä joskus jotakin outoa lauloi, pysähtyi työssään, tuijotti jonnekin ja lauloi jotakin meille käsittämätöntä. Muistan hänet tuolla halkoja pienimässä . . . yht'äkkiä laulun alkoi ja tuijottamaan rupesi, mutta kun huomasi meidän muiden katselevan, sellaisella voimalla kirveensä iski, että halkesi vahva halkotukki.

— Oletteko te oikeauskoinen?

— Kuinkas sitten? Olen toki oikeauskoinen. Äiti oli tšekäläisiä, oikeauskoisia. Isästä tuota ei tiennyt, mikä oli . . . lie sillä vaikka oma jumalansa ollut. Niin sanoi, että ei minua teidän loruillanne hautaan lueta . . . ja niin se kerran keväisenä yönä virtaan hiihti, vahingossako lie vai tahallaan . . . ja sille tielleen jäi, ei edes rumiina ole takaisin tullut.

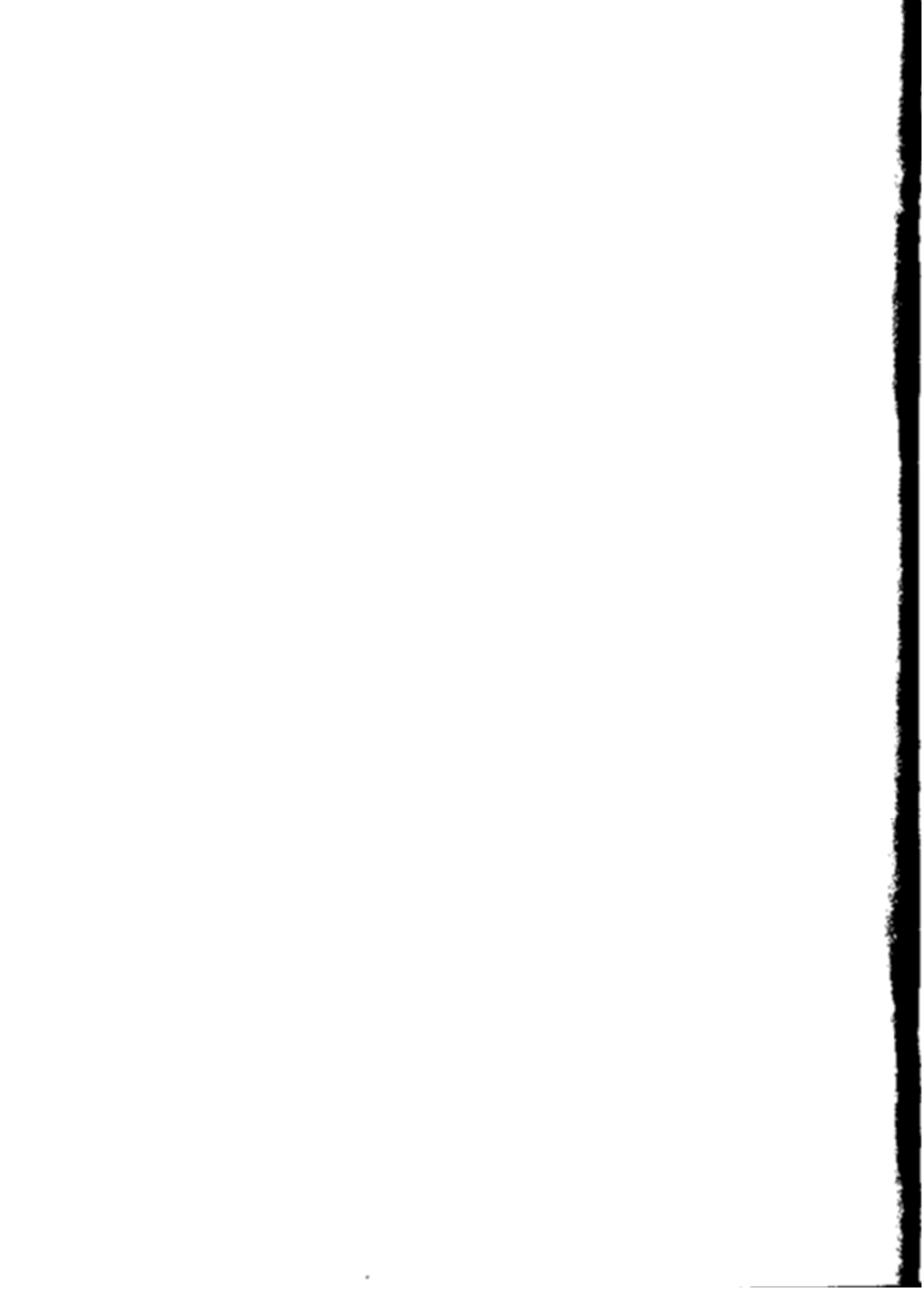
Siperialainen isäntä tuntui mielellään kertovan

isästään, mutta hänellä, omasta rodustaan niin pian luiskahtaneella, ei ehkä ole tarpeeksi kertomista suuresta yksinäisestä taistelijasta, joka eli täällä vieraitten keskellä omaa elämäänsä, ollen mielellään jättämättä muistoja itsestään.

Eikä suomalainen haluakaan kuulla enempää. Hän siirtyy uunin viercen lattialle pitkäkseen, mutta hänen silmäänsä ei tule uni pitkään aikaan. Hänen mielessään on tiukasti katsova mies, joka halkaisee yhdellä iskulla halkotukin, ja valkoisesta joesta keväisessä kuutamossa sinisenä häilähtelevä virtapaikka, jota kohti mies hiihtää kuin pelastusta hakemaan . . .

Pirtti sammuu hiljaiseksi ja siperialainen jouluyö hiipii varpaillaan nukkuvan väen ohi.

KUN SANOMA VALLANKUMOUK-
SESTA SAAPUI SIPERIAAN

Siperian sydämessä, keskellä melkein rannatonta Saroa kyyhötti pahainen kaupunki. Se oli kuin suuri, leveäselkäinen sammakko, joka oli väsyneenä lysähtänyt siihen lakeuden keskelle, ja nyt koetti vain hätäisesti torjua vinhan tuulen kasaamaa lunta milloin minkin raajansa päältä.

Kuka hänelle lie ja mistä hyvästä, sille rykelmälle, kaupungin nimen antanut? No, olihan sillä kaupungin viralliset laitokset, upraavat ja muut, ja kokoon-tuihan siellä tuolloin tällöin pürioikeus, joka enimmäkseen käsitteli hirveitä murhajuttuja ja jonka syyttäjä, kääntynyt muhamettilainen, tattari, kävi päälle kuin ampiainen, aivan kuin hän olisi tahtonut kostaa kaikki heimonsa kärsimät vääryydet venäläiselle väestölle. Tämä kaikki siellä oli, mutta ei kaupungin henkeä eikä ryhtiä, joista esimerkiksi pienimmänkin kotoisen kaupungin tuntee.

Ja kauppaporvareita siellä oli. He kettivät köyhältä kanssaihtmiseltään nahkankin päältä, ja kerran, kun Siperian rataa rakennettiin, he olivat olleet ylpeitä ja kieltäytyneet vakiintuneen tavan mukaisesti antamasta linjaa vetäneille insinööreille lahjusta, minkä vuoksi viimeksimainitut olivat sitten vitaisseet ratasuunnan hieman kiereen, toistakymmentä virstaa sivuun kaupungista. Ja niin se oli jäänyt sinne

omaan oloonsa, Jumalan ja radan seljän taakse, se sammakko-kaupunki, omatkoisine laitoksineen ja oikeuskäsityksineen.

Silloin, kun tässä kerrottava asia tapahtui, asui siinä pahaisessa kaupungissa muutamia karkoitettuja, niiden joukossa kaksi valtiollista, suomalainen ja saksalainen. Saksalainen oli majoillut siellä jo sodan alusta asti, mutta suomalainen oli terveydellisistä syistä siirretty sinne vasta noin kolme kuukautta aikaisemmin. Terveydellisistä syistä — maailman viho viimeiseen kolkkaan, jossa oikea siperialainen pyrynujakka tuskin ennätti luoda umpeen n.s. kaduille heitettyjä likavesiä ja muita jätteitä.

Ne kaksi miestä, suomalainen ja saksalainen, istuivat päivät pitkät vuorotellen kummankin murjussa ja tutkivat myöhään ja epävarmasti saapuvien sanomalehtien mukaan sotatilannetta. He iloitsivat kumpikin yhtä sydämellisesti »Pyhän Venäjän» ilmeisistä vastoinkäymisistä. Kun nyt rusentaisivat sen kehnon lopultakin!

Sitten kuului eräänä päivänä kummia. Se oli maaliskuinen päivä; aurinko koetti lämmittää, mutta ei jaksanut, ja aroviima louskutteli pahanenteisesti ikkunan luukkuja. Suomalainen kyyrötti majassaan, katsellen mitään ajattelematta hiljaa murenevaa hillosta, kun saksalainen syöksyi sisään lehden palanen kädessään.

— Siinä se nyt on! Siinä se nyt on! Matkustaja tuli äsken ja toi tämän lehden kappaleen . . . Vallankumous, tsaari jo vangittu . . .

— Älkää lörpötelkö . . .

— Hyvä Jumala, lukekaa!

Suomalainen otti lehden käteensä välinpitämättömänä, vastenhakoisesti. Mutta pian hän unohti ympäristön, vieraan, ja ahmi rivejä kuin nälkäinen, joka syö melkein tukehtuakseen, ennen kuin rauhoittuu ja alkaa tuntea edes ruokansa maun.

Uskooko kuka, että kaksi aikuista miestä, molemmat kovia kokeneita, karaistuneita ja jokseenkin mihin hyvänsä tottuneita, voi hypellä piirileikkiä kuullessaan sortovallan kukistuneen? Se on uskottava, sillä näiden miesten mielessä oli lähes kolmena vuotena elänyt vain yksi ainoa toive: kunpa ne sen rusementaisivat!

Nyt se oli rusennettu, järjestelmä, jonka alla kansat olivat huokailleet, maan oma kansa ehkä kaikkein enimmän.

Ja parhaaseen iloon saapuu siihen Praskovja Osipovna, suomalaisen emäntä, jonka kanssa hän ei ole monta sanaa vaihtanut. Mutta nyt on tunnelma sellainen, että täytyy puhua, täytyy sanoa vanhalle eukolle, että hänkin on nyt sitten vapaa, täysiarvoinen kansalainen, tsaari on vangittu . . .

— Mitä haastelet? Tsaari vangittu . . . Järjiltäsi olet . . . Kuka hänet voisi vangita? Jumala on, Kristus on, Neitsyt Maaria on, mutta ne eivät vangitse tsaaria. Tsaari on Jumalan sijainen maan päällä. Kuka sitten hallitseisi, jollei tsaaria olisi?

— Duuma hallitsee toistaiseksi, sitten tulee jokin muuta . . .

— Mikä on duuma . . . ? Tsaari vain on ja hallitsee . . .

— Duuma on eduskunta, se hallitsee nyt; duuma, parlament, ymmärrättekö?

— Ja kuka tsaarin sieppasi . . . Jumalan asettaman . . . ?

— Vallankumous . . . revoluutsia . . .

— Mikä se sellainen . . . ? Tsaari on ja hallitsee, Jumala on, ja Kristus on, Neitsyt Maaria . . .

— Siinä nyt olet, vapaa Venäjän kansa. Sinäkö olet tehnyt vallankumouksen? Sinäkö pudistit niskaltasi ikeen, ja tarvitsitko sinä vapautusta?

Praskovja Ossipovna menee matkaansa ja päivittelee:

— Hulluksi tuli . . . tsaari vangittu, sanoo . . . Tsaari on . . . Jumala . . .

Piirivartia kulkee kierrostaan, astuu suomalaisen murjuun. Hänellekin näytetään lehden kappale. Hän on toki lukutaitoinen, tavallaan. Tavailee uutisen, sanoo:

— Paha perii kirjoittajat, jumalallista järjestystä vastaan nousevat . . . A, mikäs se muka se duuma on? Näkyvät siitä välistä kirjoittavan . . . en ole luke-
nut . . . Mutta tsaari on ja pysyy, vallankumoukselliset pannaan linnaan . . . Mitähän pristav sanoisi, jos tämän näkisi . . . ? Äreä mies on, voisi suuttua . . . Uskaltaneeko hänelle edes kertoa . . . jos vielä teidätkin kiinni panee, hiljaiset miehet . . . Hävittäkää mokoma lehti . . . ilkeyksiä puhuu . . .

Lähtee ja kummallisen sotamiehen hajun jälkeensä jättää. Virkavallan edustaja, kuinkas muuten, tietysti herraansa puolustaa, vaikkei asioista ymmärrä yhtään mitään.

Suomalainen ja saksalainen eivät saa enää sijojaan kotosalla. Täytyy lähteä ulos, upraavaa kuulemaan, mitä siellä tiedetään asiasta. Kyllä se totta on, siitä ei voi olla epäilystäkään, sillä eiväthän ankaran sensuurin alaiset lehdet uskaltaisi noin kirjoittaa, ellei jo Siperian suuremmissa keskuksissa oltaisi täysin selvillä tapahtumista. Mutta upraavaan on mentävä kuulemaan, mitä siellä sanotaan; jos tästä vihdoinkin alkaisi päästä kotimaata kohti. Sellainen ajatus kyttee suomalaisen mielessä.

Portilla tulee vastaan Afanasij Pavlovitsh, posteljooni, joka reessä seisten kuin huijari ajaa ympäri pientä kaupunkia ja jakaa postin niukkoja tuomisia. Hän on tavallisesti päissään, eikä koskaan itse osaa lukea osotteita, vaan antaa kussakin talossa tarkastaa koko laukkunsa. Sillä tavalla hän joutuu monesti asiattomasti käymään. Hänellä on suomalaiselle tämän kotimaan lehtiä, mutta eihän niissä, Herra nähköön, vielä ole mitään näistä uusista tapahtumista. Pitää sentään posteljoonillekin mainita . . .

— Vallankumous on tullut . . . tsaari vankina . . .

Miehen pullea ja punakka naama vetäytyy soikeaksi.

— Mikä tullut . . . ? Leikkisä mies olette, herra. Älkää sentään huiputtako vanhaa postikonia! Tsaari armeijoja johtaa, kohta voitto saadaan. Saksan

kanssa kuuluu jo pian rauhan tekevän. Preussilainen on vain vastahangassa. Siitä kuuluu olevan riesa . . . Tsaari vangittu . . . Leikkiä viskoo vanhalle miehelle . . .

Ja posteljooni lähtee jälleen ajaa nytkyttelempään seuraavaan taloon, johon on vain puolisataa metriä . . .

Upraavassa istuu laiha, nälkiintyneen ryövärin näköinen, parrakas mies pöydän takana. Pöydällä on joskus ollut vihreä verka, mutta nyt se muistuttaa jotakin karttaa, jolla haalistunut vihreä merkitsee hedelmällistä tasankoa ja rikkeimistä paistava pöytä vuoristoa. Miehellä on edessään teelasi ja suupielessä ammoin jo poltetun savukkeen pätkä.

— Joko tänne on tullut tietoja suurista tapahtumista Pietarissa? kysyvät tulijat mieheltä, joka on kaupunginhallituksen sihteeri.

— Mistä tapahtumista?

— Vallankumouksesta, tsaarin vangitsemisesta . . .

— Vallankumouksesta, vatkaa mies hitaasti . . .

Muuten, en tiedä, kysykää Ivan Petrovitshilta, kaupunginpäältä, hän on tuolla toisessa huoneessa.

Ivan Petrovitsh, arvoisa kaupunginpää, on pönäkkä ja hyvätuulinen ukko. Hänellä on aina pieni hymyn häivä kasvoilla. Hän ei koskaan naura äänekäästi, vaan se hymy ei liioin katoa hänen naamas-taan, tuskin hävinnee nukkuessakaan. Hän koettaa olla karkoitetuillekin kohtelias.

— No, herra kaupunginpää, joko on tullut sähkösanomia . . .?

— On, on tullut, ainahan niitä tulee, kiirehtii kaupunginpää selittämään — tulee kuvernööriltä, ja tulee Pietaristakin . . . Hän luulee sanoneensa sukkeluuden ja hymy hiukan leviää.

— Tarkoitamme vallankumouksesta . . .

— Vallankumouksesta, kuka sen tekee?

— Kansa on tehnyt Venäjällä, duuma on vallankumouksen puolella, tsaari vangittu . . .

— So, so, pojat, teillä on täällä Siperiassa vapaampi puhevalta kuin kotipaikoillanne, mutta ei täälläkään saa mahdottomia leksotella.

Saksalainen vetää sanomalehden kappaleen taskustaan.

— Tässä kerrotaan.

Kaupunginpään kasvoilta yritti jo hymynhäive hävitä, mutta nyt se palaa takaisin. Hän lukee ja myhäilee, myhäilee ja lukee. Hänestä tämä tällainen on nähtävästi jotakin ennenkuulumattoman hauskaa. Mutta sitten hän muistaa olevansa virkamies, jonka ei sovi nähdä mitään huvittavaa mokomassa vallankumouksellisessa jutussa.

— Mistä te tämän olette saaneet? Minä en tahdo teille mitään pahaa, mutta jos pristav tai ispravnikka näkisivät. Tämä on kaiketikin jokin maanalainen julkaisu.

— Ei ole, se on omskilainen lehti . . .

— No, no, ei mikään julkinen lehti tämmöistä . . . Mutta kylläpä on sentään koomillista: tsaari vangittu . . . Häntä pakkaa naurattamaan, mutta hän koettaa olla vakava.

Sitten astuu sisään joku upraavan jäsen, jolle kaupunginpää ojentaa lehden sanoen:

— Lukekaa tekin, kollega, kaikkea sitä painataan.

Toinen tuntuu olevan vielä hyvätuulisempi kuin kaupunginpää. Hän lukee kiireesti ja purskahtaa sitten nauramaan röhöäänellä, oikein vatsaansa pidellen.

— Tsaari, Venäjän keisari, vangittu . . . jopa nyt jotakin, hohottaa hän. — Ja duuma . . . jos se rekkuloi, niin se hajoitetaan . . . Tämäpä on . . .

Ryövärinkuva tulee etuhuoneesta, lukee hänkin uutisen ja puhkeaa kuivaan, melkein ilkeään nauruun.

Sitten tulee muita upraavan jäseniä, kaikki tutustuvat lchteen . . . Ja kaikki nauravat. Koko huone hyllyy ja hytkyy, ja välillä kuuluu aina huudahduksia:

— Duuma vangitsee tsaarin . . . Onko kummempaa kuultu . . .! Kuka sitten hallitseisi . . . Eihän maa voi olla ilman hallitsijaa . . . Vai vallankumous . . .

Juuri parhaimpaan rähäkkään saapuu lennätinkonttorin kantaja — iso, asevelvollisuuttaan tämän toimen nojalla pakoileva miehen rumilas — tuoden sähkösanoman.

— Kuuluu olevan tärkeitä tietoja, hän sanoa jorauttaa laiskasti.

Ivan Petrovitsh, kaupunginpää, ottaa sähkösanoman ja syventyy sitä lukemaan. Hänen suunsa

ympäriltä nauru katoaa kokonaan. Sähkösanoma näkyy olevan pitkänpuolcinen.

— Hyvänen aika, mutisee lukija, — tämähän on tuota samaa, jota oli lehdessä . . . Onko nyt koko maailma mennyt ylösalaisin . . . ?

— Mitä, Ivan Petrovitsh, onko huonoja uutisia? kysyy joku upraavan jäsen.

— Lukekaa itse!

Upraavan jäsen lukee, ikään kuin kalpenee ja jää miettiväksi. Sitten hän antaa sähkösanoman toiselle, joka taas lukee ja käy totiseksi. Lopulta sen saa käsiinsä myös se rosvonkuva, joka sähkösanoman luettuaan melkein sähähtää suomalaiselle ja saksalaiselle:

— Siinä se nyt teille on . . . vallankumous . . .

Sähkösanoma joutuu lopulta suomalaisenkin eteen. Hän lukee siitä saman, mitä on jo ollut omskilaisessa lehdessä. Muutamia sanoja on pitkällä matkalla pudonnut pois, mutta sisältö on sentään aivan selvä, ja alla on duuman puheenjohtajan nimi.

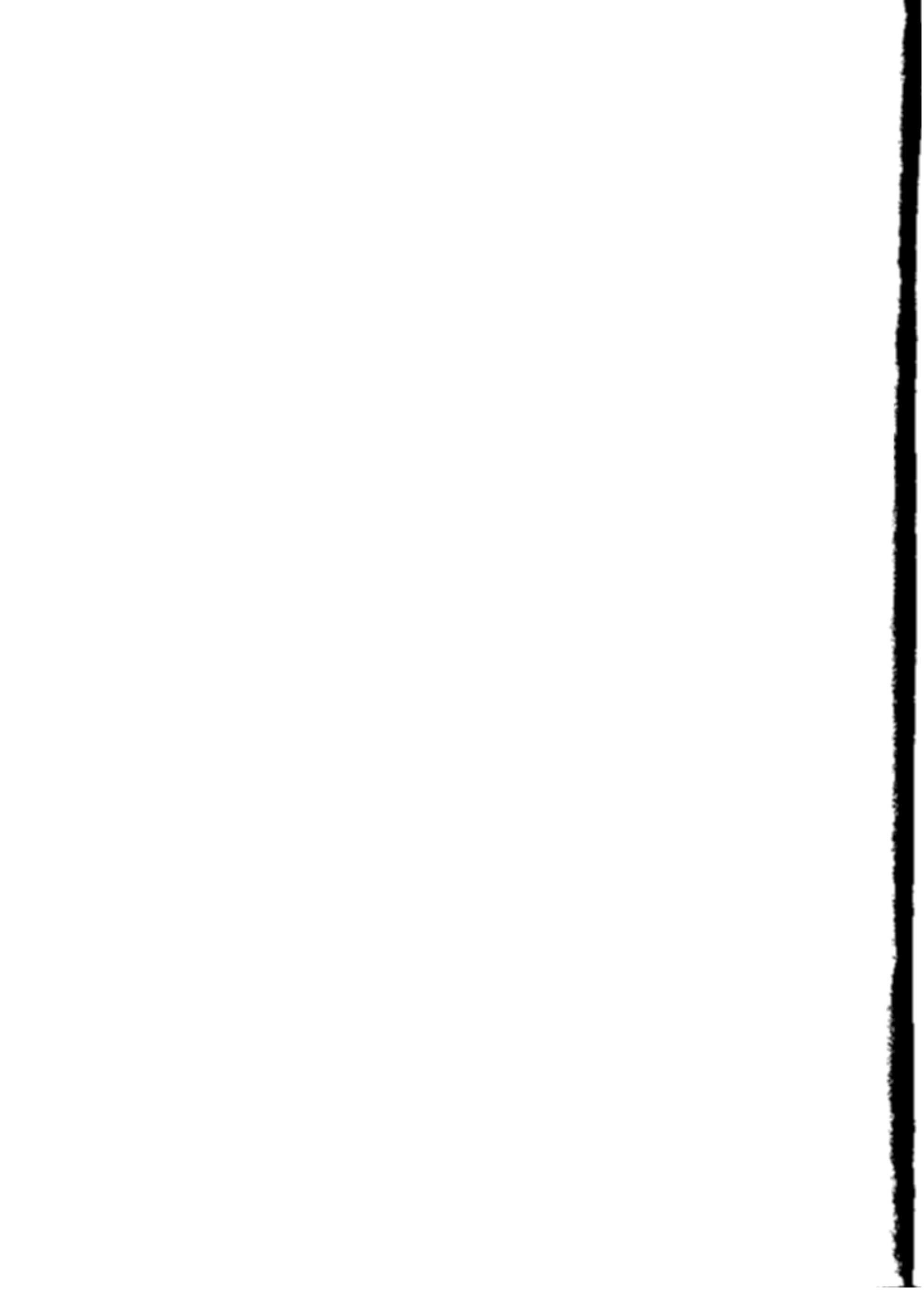
Korkea raati, upraava, joka nyt on melkein kokonaisuudessaan koolla, on hyvin epätietoinen, mitä tehdä. Lopuksi kaupunginpää Ivan Petrovitsh sanoo:

— Meidän täytyy harkita tätä asiaa . . . Ankarasti harkita . . . Ei mitään saa tehdä summamutikassa, ei vallankumoustakaan.

Kaupungin upraava jää harkitsemaan, onko sen oltava vallankumouksellinen vai ei, mutta suomalainen painuu kohta pois koko paikkakunnalta. Hänen ei tarvitse harkita. Hän tietää muutenkin, mitä on tehtävä.

•

IHMINE N - M A A I L M A

Oletko huomannut, että aurinko on ajanut esiin kultaisilla voittovaunuilla sinisestä riemuportista ja että sen sankarikaari on niin varma ja valloittava?

Tietysti sinä sen olet nähnyt. Sillä tämä ilmiö on niin vanha kuin maa, ja kuitenkin se joka kerta uutuudellaan häikäisee.

Niin maa, se on ihmcellistä ihmeellisempi äiti, joka vuosi synnyttävä uuden elämän, eikä se kuitenkaan koskaan vanhene. — Tai ehkä vanhenee, mutta syntyy itse jälleen synnyttäessään.

Tämä on kevättä. Ei vielä kevään kevättä, lupauksen täyttymistä, vaan kuitenkin enemmän kuin aavistus ja suurempi kuin toivo.

Ja toivokin on jo puolet elämää, onnen kaunis kaksoissisar.

Oletko tuntenut, että sinun otsaasi polttaa, kasvojesi kuumentaa ja että sinun sieraimiisi pistää kummallinen kirpeys, jonka syytä sinä et ehkä tajua?

Katso: Sinäkin heräät joka kevät uudestaan, synnyt, kasvat ja nouset kukoistukseen, ja siksi elämän poltto kiertää otsallasi, kuumuus kulkee kasvojesi pitkin ja sieraimiasi kirpaisee elävä henki.

Sinähan olet auringon ja maan lapsi, niitten siit-

tämä, synnyttämä ja sytyttämä, Sinussa asuu osa niiden voittoa ja jälleenheräämistä.

Ja sinullahan on pääsiäinen, oma pääsinpäiväsi, jonka mukana seuraa suuri ja korkea sanoma lohdutuksesta ja lunastuksesta.

Pitkäperjantai on raskas ja masentava; se kuuluisi oikeastaan jonnekin kaukaiseen painostavaan hämärään, sillä se muistuttaa Golgathaa, ristiä ja riutumista.

Se on menneisyyttä. Muistoa, jota ei kannata ajatella, sillä sen ylitse on eletty, ja nyt on tullut pääsinpäivä.

Nyt alkaa tarina riemusta ja onnesta, joille on tehtävä tiet tasaisiksi ja portit avoimiksi.

Sinuun, meihin kaikkiin, yksilöstä yksilöön, sydämestä sydämeen, sielusta sieluun.

Sillä me olemme kaikki samojen vanhempien, auringon ja maan, lapsia, me olemme ihmisiä.

Ihminen!

Jos sinä olet isäsi, siittäjäsi auringon kaltainen, niin sinä astut esiin voittajana, sankarina, joka osaa loistaa ja hymyillä.

Ja jos sinä äitiisi, maahan, tullut olet, niin sinä taidat alati syntyä uudestaan — ja synnyttää.

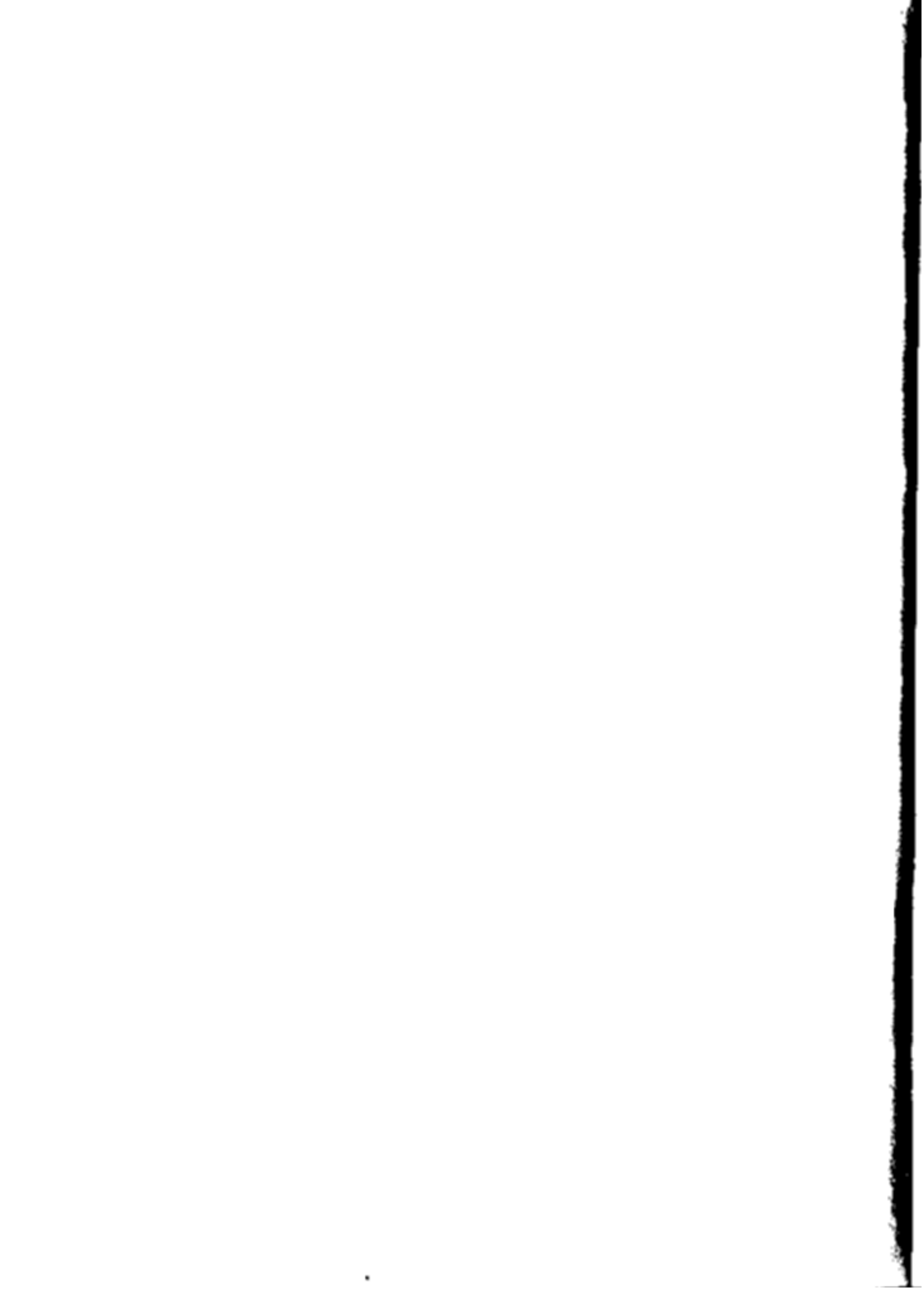
Sinä osaat taidon olla itse riemua täynnä ja sytyttää riemua jokaiseen rintaan, joka sinua lähenee.

Eikä silloin kukaan pysykään sinusta kaukana, sillä onnella ei ole välimatkaa, eikä antava sydän rakenna muureja, vaan siltoja, joita myöten on helppo tulla.

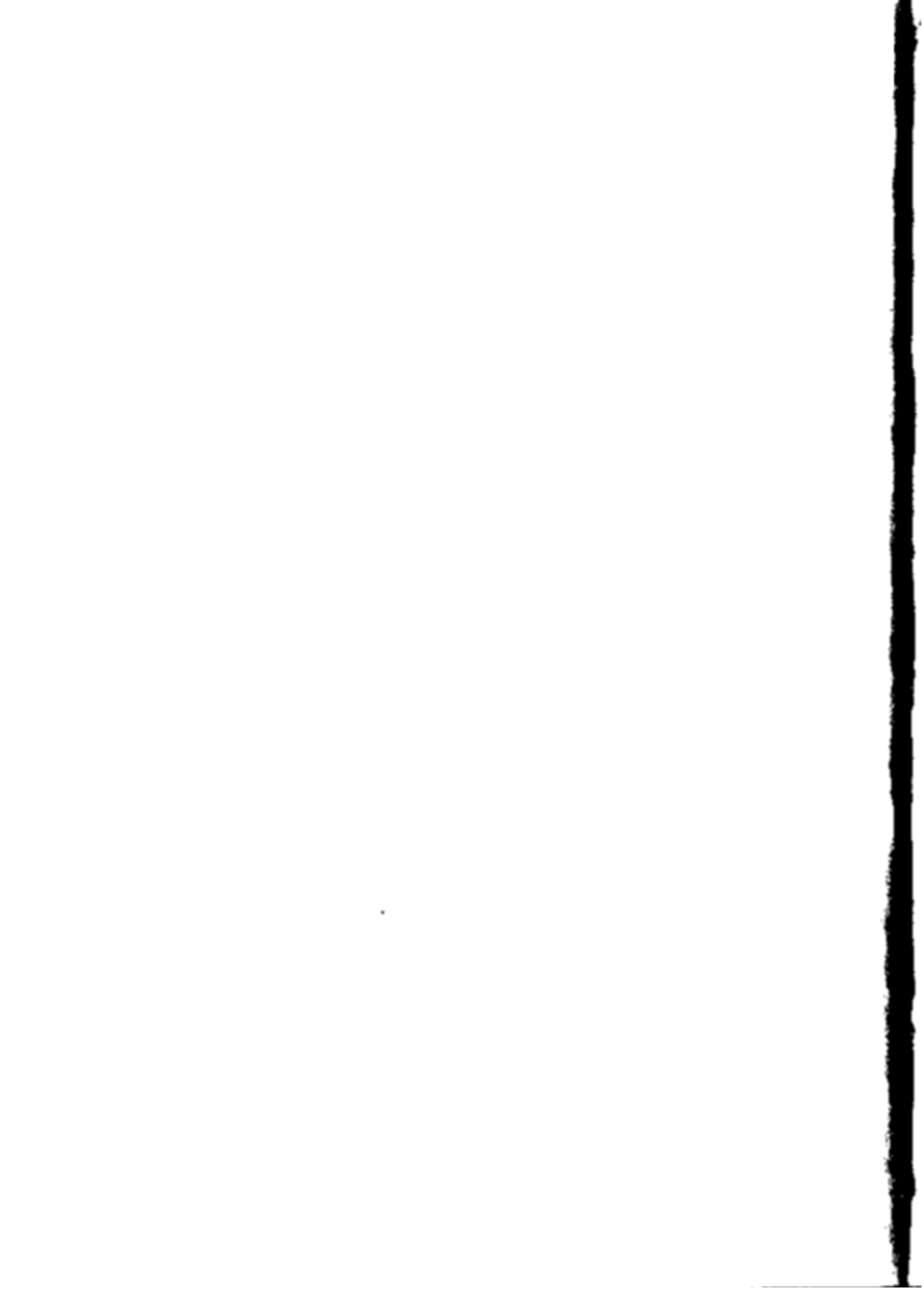
Ihminen!

Et sinä ole tomua ja tuhkaa, vaan suurta syntyä,
sydäntä ja sielua, joilla sinä maailmaa hallitset —
jos vain itse tahdot.

Sillä sinähän se juuri olet maailma!

SYDANSUVI — SYDANTEN SUVI

Maan ylle on vuotanut suvinen sade kuin Herran siunaus.

Ja katso: kaikkialta kohahtaa kuin huokaus, joka uhoaa riemua ja autuutta. Sillä ei läheskään jokainen huokaus lähde murheellisesta sydäimestä, vaan tietää se usein onnen täyttymystä ja elämän yltäkylläisyyttä.

Missä on nyt se tomu, josta ihmisen sanotaan tulleen ja joksi hänen pitäisi muuttuman? Nythän on olemassa vain suuri maa, joka ei edes muista tuonnoista martouttaan, vaan toteuttaa elämän pakottavaa lakia, ja ikuinen luonto, joka raskaitten hankien allakaan tuskin on toipunut siittämisen houreesta. Ja sen luonnon herra ja valtias on ihminen.

Ei siis olekaan tomua ja mitättömyyttä, vaan synnyttämisen iloa, kasvamisen onnea ja täyttymyksen himoa.

Pääsiäisen lunastus, helluntain pyhänhengen vuodatus ja juhannuksen uudestikastaminen lankeavat jokaisen osaksi. Kukaan ei jää niitä ilman muuta kuin omasta pahasta tahdostaan.

Katso aurinkoa, joka on alkanut ratansa alhaalta, herättäen halua ja toiveita, noussut yhä ylemmäksi luoden voimaa ja vakavuutta, kunnes se on kiiven-

nyt kaarroksensa korkeimmalle kohdalle ja täyttänyt työnsä, minkä jälkeen se vasta uskaltaa ajatella aikaisempaa maillensa menoa. Katso maata, joka on ojentanut utareensa jokaiselle elämän mehua anovalle eikä ole hyljännyt yhtään syntymän lahjan saanutta!

Olisi väärin nimittää näitä ihmeellisiä avuja uhrautumiseksi ja itsensä unhoittamiseksi, koska auringon ja maan tekoja on ohjannut lainalaisuus, joka on paljon painavampi kuin uhrautuminen tai itsensä unhoittaminen. Se, joka uhraa itsensä, ei aina auta toista, koska uhrautuminenkin saattaa olla itsekästä, ja itsensä unhoittaminen voi olla joskus suoranaista vääryyttä, koska silloin helposti unohtaa myöskin oman tehtävänsä ja tarkoituksensa. Eikä niin ole ajatellut se lainsäätäjä, joka on määrännyt elämän alkamisen, kehittymisen ja täyteläiseksi tulemisen.

Katso: luonnonvoimat pyhittävät omia tarkoituksiaan ja tehtäviään, mutta kuka uskaltaisi sanoa niitä itsekkäiksi ja tylyiksi? Ja juuri omaa kohtaloaan täyttäessään ne palvelevat parhaiten toisiaan ja — ihmistä, kaiken luonnon herraa ja valtiasta.

Näin syntyy yksilöllisestä elämän huoltamisen tahdosta yhteistahto, joka on kaikkein korkein ja pätevin voima. Ja yhdestä sydämestä laajenee yhteisydän, joka kykenee rakastamaan kaikkea ja kaikkia.

Nyt on maan ja auringon yhteiselämä kehitysmässä kypsyyteensä: maa pursuaa oman tarkoituk-

sensa raivossa kiireellä hedelmäänsä, ja aurinko syöksee korkeimmalta kaarrokseltaan koko tulensa sen sydämeen.

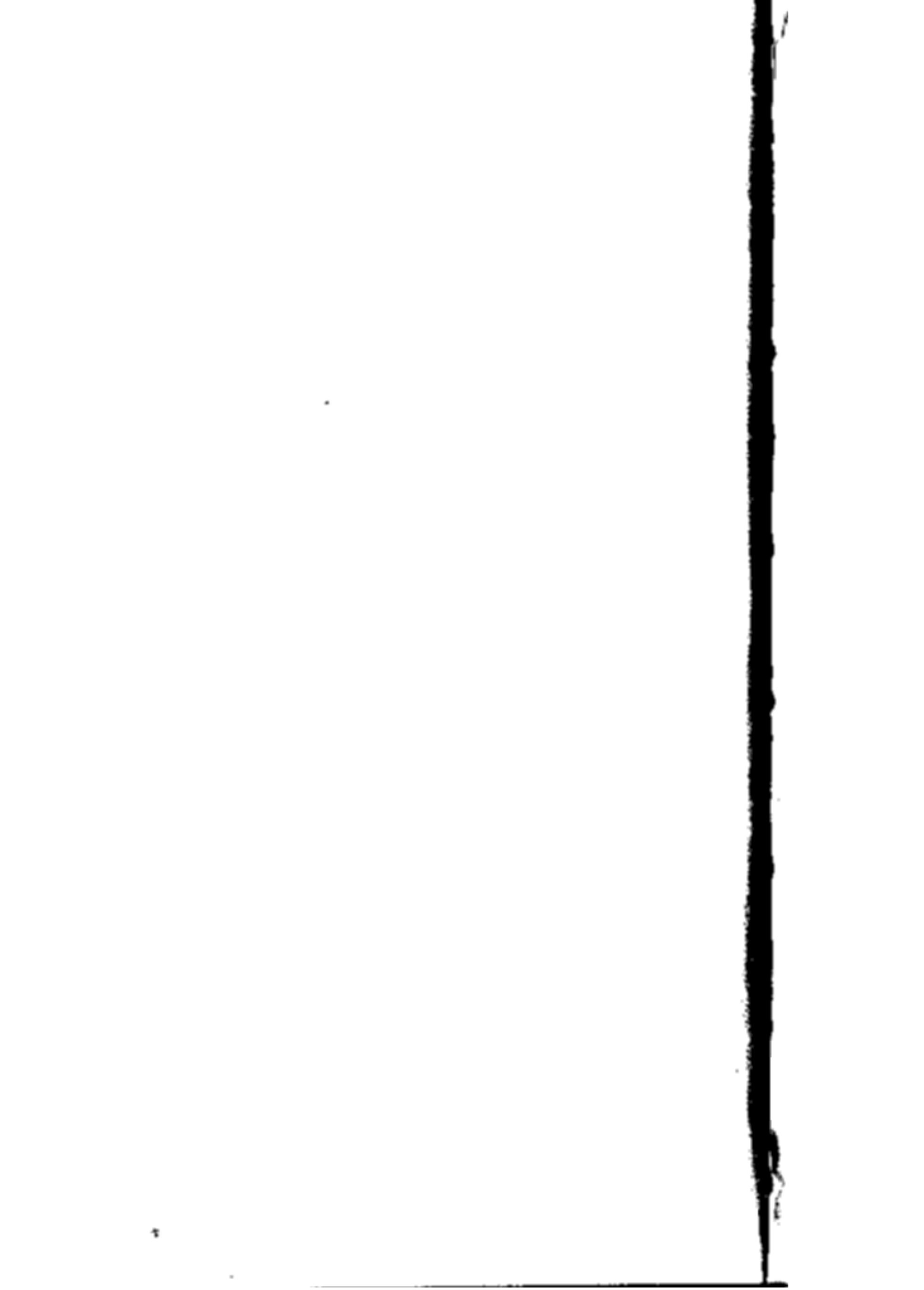
Tämä on nyt rakkauden täyttymystä, suuren ja rajattoman yhteisrakkauden. Tämä on kasteenliitto, joka uudistuu jok'ainoa ajast'aika juuri sen takia, että elämän tarkoituksen ja yhteistuntemisen voima virkeänä pysyisi.

Tämä on ihmiselle, luonnon herralle, merkki-kinä ja muistutuksena hänen oman, korkean tarkoituksensa pyhittämisestä, joka samalla on oikean lähimmäisen rakkauden velvoittavin vaatimus.

Tämä on sydänsuvea ja sydänten suvea, jolloin jokainen silmä näkee ja jokainen korva kuulee rakkaudenkäsken, joka on suurin kaikista. Se käsky on ollut alati kirjoitettuna itsensä elämän katekismuksen, vaikka sitä harvat ovat taitaneet oikein lukea. Muutenhan he olisivat ottaneet itselleen rakkauden uskon ja kasteen.

Mehän olemme kaikki Johannes Kastajoita, mutta meidän ei tarvitse kulkea kamelinkarvaviitassa eikä mennä korpeen itseämme kiduttamaan, sillä meitä varten on varattu elämisen ricmu ja onni, jotka odottavat valmiina kätemme ulottuvilla.

Ja jos me rakkaudella kätemme ojennamme, niin voimme saada syliimme koko maailman.

PORMESTARIN JORRI
AAMUTUNNELMA PIENESTÄ KAUPUNGISTA

No, jo se oli parahdus, voi yhden kerran!
Kello taisi olla vasta siinä puoli seitsemän tie-
noilla aamulla. Pienen kaupungin kaduilla oli hil-
jaista, niillä ikään kuin aamurauha peilaili itseään.
Alkusyksyn aurinko oli chtinyt parahiksi niin kor-
kealle, että sen säteet yrittivät tunkeutua rakennus-
ten itäpuolisten ikkunoiden verhojen lävitse. Se
oli kuitenkin enimmäkseen turhaa vaivaa, sillä her-
rasväen talojen ikkunat olivat peitetyt paksuilla
uutimilla, joihin aamuauringon ystävällinen ter-
vehdys sammui. Vain jonkin matalan majan ikk-
nasta säde pujahti sisälle iloisena ja leikkisänä,
kareili hetken nukkuvan piltin poskipäillä, ja sūrtyi
sitten katselemaan, missä kunnossa hella oli. Voi voi,
olihan sinä muistuttamista, sillä koskapa köyhä
näin arkisena aikana kerkiää jälkiänsä korjaamaan.

Kaduilla ei näkynyt muuta liikkujaa kuin yksi-
näinen ajuri, joka aamujunalta kyydin saatuaan ja
sen suoritettuaan lönkytteli käymäjalkaa asemapai-
kalleen. Sekä miestä että hevosta elähdytti nähtä-
västi yhteinen toivo päästä vielä hetkiseksi jatka-
maan kesken jäänyttä aamu-untaan. Hyvän tunnin
saisi vielä pirsissä torkkua, ennen kuin tarvitsisi
edes ajatellakaan kyytiä. Kyllähän tämän kaupun-
gin tavat tiedettiin. Ne tunsivat sekä ajuri että hevo-

nen monien vuosien kokemuksesta. Täällä he molemmat olivat syntyneet ja kasvaneet sekä sittemmin yhteistä ammattia harjoittaneet.

Muutamista piipuista nousta piiperteli savu tyyneen avaruuteen, kohosi pienenä kohtisuorana pilinä, kuten kahvisavu ainakin. Se lähti työmiesten, käsityöläisten ja hyvin vaatimattomien herrasväkien asunnoista, joissa siis jo päivän elämä hiljaksen alkoi.

Ja silloin juuri se parahdus leikkasi tätä aamuhiljaista kaupunkia. Sen kaiku vielä palasi jostakin, sitten oli tuokion tauko, kunnes yht'äkkiä seurasi toinen parahdus, ja sen jälkeen suoraa huutoa kuin olisi henkeä viety joltakin.

Erään talon ikkuna lennähti auki ja siitä pisti pörröinen naisen pää.

— Herra Jumala, mitä on tapahtunut? huudahti se pää hätääntyneenä. — Kuka täällä parkuu?

Melkein samaan aikaan avautui kadun toisella puolella ikkuna, josta niinkään näyttäytyi naisen pää, kapea, joukeamuotoinen. Sen pään päällä oli tukka niin sileä kuin nuoltu, ja kasvojen johdolla olisi ollut vaikeaa sanoa, ovatko ne miehen vai naisen, mutta ääni oli pikemmin naisen:

— Voi, hyväinen aika, mikä huuto se tuo on?

Sitten avattiin yhä useampia ikkunoita. Kohta niitä oli auki koko kadun mitan, kummaltakin puolelta. Tämä oli niin sanottua hienoston kaupunginosaa, ja arvoisat rouvat olisivat epäilemättä lojuneet vielä hyvin kauan vuoteillaan, ellei olisi sattunut mokomaa hirveätä kunnan ihmisten rauhan häirintää.

Siinä nyt oli koolla hyvä joukko kaupungin hienojen rouvien päitä, toisin sanoen melkein kaikkien niiden parempien perheiden valtijat, jotka asuivat pienen kaupungin tällä laidalla. Siinä riippuivat puolikyljistään kadulla pankinjohtajan, parin muun johtajan, rahatoimikamarin kamreerin, lyseon rehtorin, hotellin omistajan, kaupungin enimmäin käydetyn asianajajan, vasta kauppaneuvokseksi leivotun kauppiaan, pastorin ja kaupunginlääkäriin ynnä nahkuri- ja vaatturimestarien paremmat puolikkaat, joista kahta viimeksimainittua ei oikeastaan luettu säätyläisiin, koska heitä ei vielä kertaakaan oltu kutsuttu pormestarille, vaikka heidän miehensä olivat ostaneet talot tältä herrasväen kadulta. — Toisen puoli säätyläisiä, niiden joukossa pormestari ja raatimies, asui eräällä toisella hienoston kadulla kaupungin vastakkaisessa laidassa.

— Onkohan jokin onnettomuus tapahtunut, ihanhan tuo on kuin pienen lapsen huutoa, aloitti pankinjohtajan rouva mielipiteiden vaihdon. Hän oli lihava ja hyväntahtoisen näköinen ihminen, vanhemmalla puolella ikäänsä, mutta punakka ja kasvoilla terve ilme. Hän oli saanut paljon lapsia, eikä hänen elämässään ollut tarvinnut juuri muuta tehdäkään.

Kahden muun johtajan rouvat olivat nousukkaita, eivätkä he osanneet tällaiseen hienompaan keskusteluun sanoa muuta kuin: »Kyllä se on sentään kauheata!»

Rahatoimikamarin kamreerin rouva oli ulkonäöltään kuin vauran osuusmeijerin meijerska, mutta hän

valitti alituisesti vähäverisyyttä ja koetti joka kevät tehdä miehelleen uskottavaksi, että hänen täytyi välttämättä päästä kylpemään, mikä toive ei kuitenkaan vielä toistaiseksi ollut toteutunut. Hän oli harjoittanut kasvoilleen ylhäisen kärsivän ilmeen, jonka hän niille nytkin, varhaisesta hetkestä huolimatta, oli ehtinyt järjestää. Hän huudahti mahdollisimman vähäverisellä ja huonolla äänellä:

— Voi sentään, kuka kumnoton on tähän aikaan laskenut lapsensa ulkosalle?

Lyseon rehtorin rouva oli vuosien kuluessa yrittänyt oppia mieheltään pedagogista täsmällisyyttä. Hän käsitti ennen kaikkea rauhan häiritsemisen sopimattomuuden ja sanoi kuivasti:

— Kun ei nyt enää yölläkään saa rauhaa...

Hotellin omistajan rouva oli vähällä sanoa: »Kieltäkää siltä tarjoilu», mutta huomasi sitten, ettei se sopinut, ja huusi:

— Kieltäkää sitä kiljumasta!

Muiden rouvien mielipiteistä ei enää voinut saada selkoa, sillä keskustelu oli muodostunut ylen vilkkaaksi. Ainoastaan kaupunginlääkärin rouva, jolla oli hellä sydän, juoksi miehensä luokse, herätti hänet ja pyysi kiireesti pukeutumaan, sillä josakin lähiseudulla oli varmaan sattunut kauhea onnettomuus, jonka johdosta tarvittiin lääkärin apua.

Kun keskustelu ikkunasta ikkunaan oli juuri vilkkaimmillaan, nilkutti pieni lappalaiskoiran penikka esiin nurkan takaa kolmella jalalla ja surkeasti ulvoen.

Mielipiteitten vaihto sai järkiperäisen suunnan vasta nyt, kun sen aihe tuli näkyviin.

-- Oi-joi, pentu rukka, mikä sille on tullut?

-- Sitä on varmaankin purrut toinen koira jalkaan.

-- Eikö kellään ole päällään, että menisi auttamaan?

— Kenenkähän se on?

-- Kyllä on sydämmetöntä jättää tuolla tavalla koiransa ulos revittäväksi.

— Voj, pienokaista! Pitäisi ihan suuret koirat pitää kiinni, etteivät pääsisi pienempiään repimään.

— Vaikeata on niitä isoja koiria hallita, mutta ei saisi noin pientä laskea omin nokkinsa ulos.

Tämän sanoi kaupunginlääkärin rouva, koska hänen miehellään oli suuri ajokoiria.

Sen jälkeen lausuttiin selvästi, yksimielisesti ja vakuuttavasti paheksuminen kovasydämiselle pennun omistajalle, ja ihmeteltiin, kuka se mahtoi olla, kun koira ei kukaan tuntenut. Yleisenä mielipiteenä oli, ettei ainakaan sivistynyt ihminen laske tuollaista pientä luontokappaletta yksinään ulos.

Tapahduma olisi kenties jäänyt arvoitukseksi, tai ainakin olisi sen pohdinta täytynyt jättää johonkin toiseen tilaisuuteen, jollei kadulle olisi ilmestynyt huutokaupanpitäjä, vahtimestari ja lihakauppias Alfons Latvanen, joka oli menossa torille. Tämä Latvanen oli kaupungin kaikki kaikessa, hän tunsikaikki, ja kaikki tunsivat hänet.

Latvanen ja koira tapasivat toisensa juuri kulmauksessa. Edellämainittu taputti reiteensä ja kutsui koira luokseen. Se vilkaisi Latvaseen ja

lähestyi sitten tuttavallisesti. Saatuaan keveän silityksen se unohti kipunsa ja heilutti häntäänsä.

— Kenenkä koira se on? kuului monesta ikkunasta yht'aikaa.

— Tämä on pormestarin Jorri. Se tuotiin eilen huvilalta, jossa se on ollut jo moniaan viikon.

Jokaisessa ikkunassa hymyiltiin leppeästi ja niistä alkoi sadella ystävällisiä lauseita.

— Vai pormestarin? Kas, kun me ei tunnettu.

— Se on tietysti vasta kesällä otettu . . .

-- Kyllä sen näkee, että se on paremmasta perheestä, kun on niin hyvin hoidettu.

— Minkä takia isoja hurttia pidetään ulkona raatelemassa pieniä?

— Se on tietysti, raukka, päässyt huomaamatta ulos. Noita pentuja on niin työlästä pitää silmällä.

— Aivan niin. Vaikka meidänkin Sakua vartioidaan, pääsee se sittenkin joskus yksinään ulos.

— Latvanen on nyt niin hyvä ja vie sen heti pormestarille, etteivät huolestu, ja sanoo samalla paljon terveisiä.

Aamullinen kohtaaminen oli selvitetty. Latvanen otti koiran syliinsä ja lähti pormestarille päin. Ikkunat sulkeutuivat ja kadulle palasi ainakin toistaiseksi entinen rauha.

KOHTALON SUOSIKKI

lähestyi sitten tuttavallisesti. Saatuaan keveän silityksen se unohti kipunsa ja heilutti häntäänsä.

— Kenenkä koira se on? kuului monesta ikkunasta yht'aikaa.

— Tämä on pormestarin Jorri. Se tuotin eilen huvilalta, jossa se on ollut jo moniaan viikon.

Jokaisessa ikkunassa hymyiltiin leppeästi ja niistä alkoi sadella ystävällisiä lauseita.

— Vai pormestarin? Kas, kun me ei tunnettu.

— Se on tietysti vasta kesällä otettu . . .

-- Kyllä sen näkee, että se on paremmasta perheestä, kun on niin hyvin hoidettu.

— Minkä takia isoja hurttia pidetään ulkona raatelemassa pieniä?

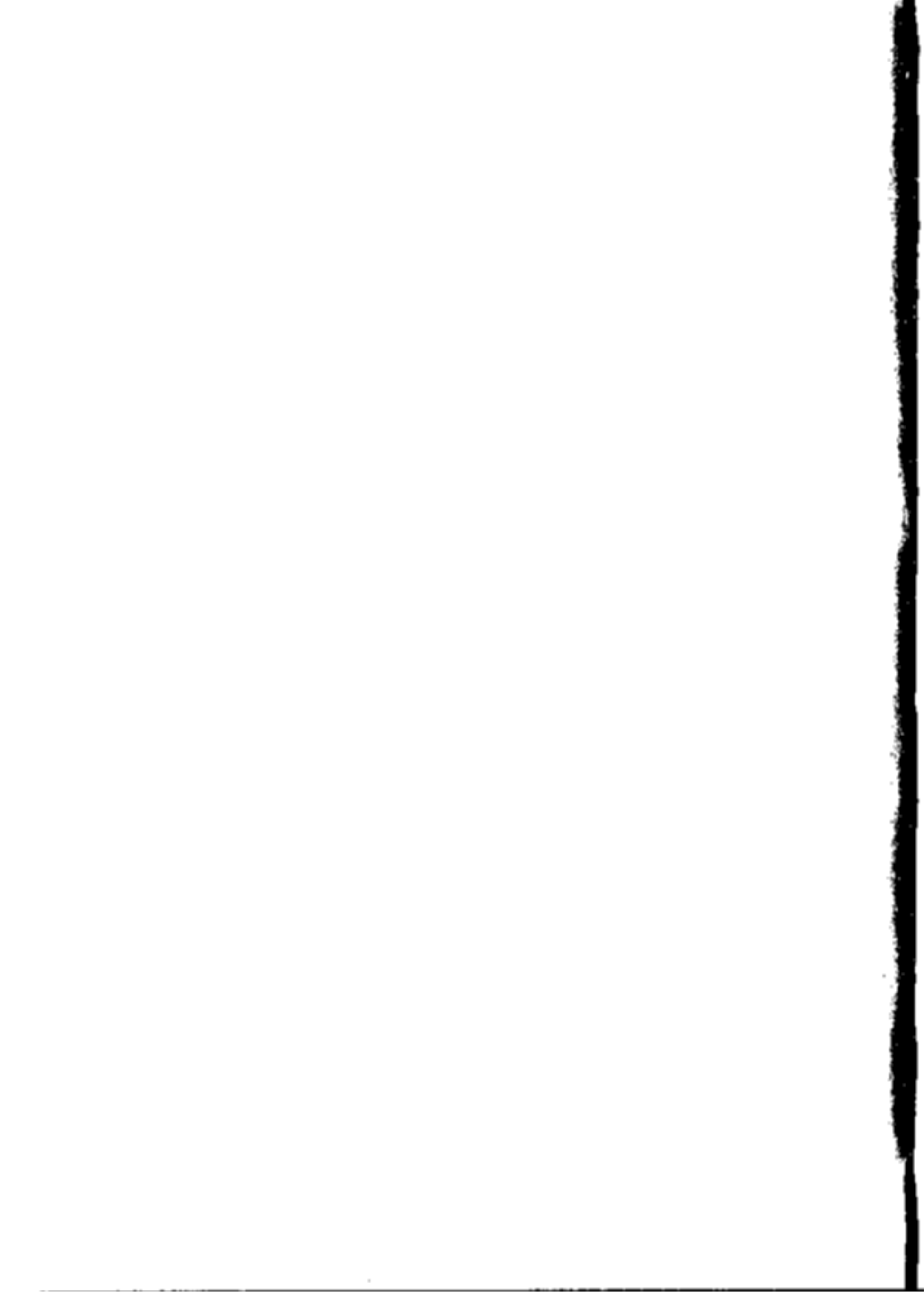
— Se on tietysti, raukka, päässyt huomaamatta ulos. Noita pentuja on niin työlästä pitää silmällä.

— Aivan niin. Vaikka meidänkin Sakua vartioidaan, paasee se sittenkin joskus yksinään ulos.

— Latvanen on nyt niin hyvä ja vie sen heti pormestarille, etteivät huolestu, ja sanoo samalla paljon terveisiä.

Aamullinen kohtaaminen oli selvitetty. Latvanen otti koiran sylinsä ja lahti pormestarille päin. Ikkunat sulkeutuivat ja kadulle palasi ainakin toistaiseksi entinen rauha.

KOHTALON SUOSIKKI

Kuka olisi uskonut, että Möykyn kylän suutarista, Hiskias Optatus Liehtosesta, kerran tulisi yhteiskunnan napa?

Niin, kuka olisi uskonut silloin, kun hän vielä istui reikäisellä rummullaan ja ompeli kirotun huonosti vettä pitäviä lapikkaita kyläkunnalle? Hän ei silloin ollut tavallista suutaria kummempi. Olipahan vain sellainen laiha kalsakka mies, hiukan kuuru hartioistaan, kuten suutarin on oltavakin, jotta kykenee sopusuhtaisesti kaartumaan neuloksensa ylitse. Filosofi ja järkimies tämä Liehtonen kyllä oli, kuten koko suutarien ammattikunta, mutta eihän lähimainkaan kaikista filosofeista ja järkimiehistä tule yhteiskunnan napoja. Eikä suutari Hiskias Optatus Liehtonen edes hapotellut eduskuntaankaan.

Sen sijaan hänellä oli kirjallisia harrastuksia, sillä hän oli lukenut moneen otteeseen Aleksis Kiven »Seitsemän veljestä» ja kertoili sen perusteella rumpuna ympärillä istuskeleville kyläläisille ihmeellisiä juttuja. Tarinansa päätteeksi hänellä oli usein tapana sanoa:

— Sinä, Leksi, uneksit saapasnahkatornista ja kuolit sen juurelle nälkään, mutta minä laitan, jos Herra elämän päiviä suo, sinulle vielä patsaan valmiista saappaista.

Ja silloin hän katsoi pitkään ja vakuuttavasti seinällä olevaan Aleksis Kiven hiukan pölyyttyneeseen kuvaan.

Sellaisia se suutari puheli, mutta kyläläiset niille puheille vain naurahtelivat, sillä he olivat leikin tuntevaa väkeä. He eivät tietäneet, että tässä oli tosi kysymyksessä ja että korkeampi voima, itse kohtalo eli kaitselmuksena, oli ottanut suutari Liehtosen suurten siipiensä suojaan.

Ja niin Liehtonen eräänä kauniina päivänä jätti koko Möykyn kylän pienine leikkisine ihmisineen ja ylen vaatimattomine harrastuksineen.

Möykkyläiset silloin kovasti ihmettelivät, jotta mikähän siihen Hiski Liehtoseen oikein meni, kun otapahan ja lähde tuntemattomille teille ja suuren maailman hälinään, vaikka tässä omassa kylässäkin hyvin toimeen tuli.

Mutta se korkeampi voima, kohtalo, oli vihjaissut suutari Hiskias Optatus Liehtoselle, että kun sinä kerran olet oikea suutari koko olemukseltasi, niin mene sinä siihen kaupunkiin, jota suutarien kaupungiksi sanotaan ja jossa näppärälle ammattimiehelle aina on tie auki taivasta myöten. Mitä tästä lapikasparien neulomisesta ja puolipohjien paukuttamisesta kykymiehen työksi, voihan niitä kenkiä lyödä kokoon rossissa, ja sittenpä on ihme, jollei sinun järjelläsi maailmassa pärjää, kun siinä on pärjätty pienemmälläkin ja vielä tehty rahaa kasaan. Sinussahan asuu luomisen henki, oikea henki, joka ei ole täällä Möykyssäkään tavoitellut ikuisuutta lapikaspareihin, mikä ei olekaan tämänkaltaisen

luomisen tarkoitus. Sinä olet sielultasi ja luonteeltasi tehtailija.

Hiski Liehtonen kuuli tämän kohtalon kutsun, lähti suutarien valtakuntaan ja päätti tulla suureksi suutariksi.

Harvoin kohtalo sentään keikauttaa hyvänkään suosikkinsa oikopäätä yhteiskunnan kukkuloille. Se ensin vähän tarkastelee miestä puolelta ja toiselta, tarkastelee ja antaa sen hankkia kokemuksia, joita paitsi ei maailman silmissä tulla miksikään. Kohtalo pani Hiski Liehtosenkin alkamaan pienestä. Se suhahti suutarin korvaan:

— Etköhän sinä voisi käyttää apunasi tuota muijaasi, Anna-Kaisaa? Se on kyllä hiukan heiveröisen näköinen, mutta jaksaisi se sinua pikku töissä auttaa, ja kun ei teidän taloutennekaan ole tämän suurempi: kaksi puoskaa ja nekin jo omin avuin talustelevia... Eikä se Anna-Kaisa enää enempää saakaan; se on jo siinä suhteessa tehnyt tekemisensä.

Tietysti Hiski Liehtonen otti neuvon onkeensa. Siinä on näet suutarin työssäkin monenlaista pientä kaputusta ja naputusta, johon akkainen ihminenkin pystyy. Niin suutari Liehtonen alkoi kapsutella eukkonsa kanssa saapasta ja patiinaa, milloinhan mitäkin, ja kun kymmenenkin paria kertyi, kiikutti hän ne eräälle kenkäkauppiaille, jonka tavara oli tunnetusti halvinta siinä kaupungissa. Pahat kielet kertoivat, että se oli tunnetusti huonointakin, mutta vähänkös ne pahat kielet pauhaavat, ja mitä se sitä paitsi Liehtoseen kuului kenenkään tavara.

Kauppias rupesi sanomaan Hiski Liehtosta mesta-

riksi ja samalla arvonnimellä häntä kunnioitettiin asuintalossaankin.

Kun liikesuhteet näin oli saatu solmituksi ja vakinaiselle kannalle, alkoi eukko käydä näillä kauppasioilla. Hänestä tuli niinmuodoin mestari Liehtosen liikekumppali ja kauppamatkustaja.

Pian päästiin niin pitkälle, että Hiskias Optatus Liehtonen otti itselleen miehisen apulaisen, toisenkin, osti käsikärrit, joilla eukko-kauppamatkustaja kuljetti valmista tavaraa markkinoille, ja maalautti huoneensa kulmaan kilven:

Kenkätehdas

H. O. Liehtonen.

Mutta sitten kohtalo taas kerran puheli mestarille:
— Tokko sinä olet huomannut, että tuo sinun Anna-Kaisasi ei ole oikein terve? Usko pois, että sillä ei ole pitkiä aikoja elettävänä, koska sitä kalvaa salainen tauti, jota nyt vielä ei lääkärikään löydä. Mutta sillä on sellainen, ja se kuolce siihen. Tämä on tietysti sinulle surullinen asia, sillä Anna-Kaisa on ollut hyvä elämäntoveri, mutta minkäpä sille mahtaa. Se on tehnyt sinulle, tämä eukkosi, monta hyvää palvelusta. Voisihan se vielä tehdä yhden kuolemallaankin. Panepahan se henkivakuutukseen, niin saat piakkoisin liikepääomaa. Ja pane tukevanpuoleisesta summasta!

Tehtailija H. O. Liehtosen sydäntä vähän nipisti, kun hän katseli Anna-Kaisan tomeria liikehtimisiä ja ajatteli, että vai jo sitäkin aika jättää, mutta hän

oli oppinut antamaan arvoa kohtalon kehoituksille, ja niin vakuutti hän muijansa kolmestakymmenestä tuhannesta markasta, mikä siihen aikaan oli hyvä summa näin tehtailijankin puolisosta.

No, toteenhan se kävi kohtalon sana. Lieneekö Liehtonen kolme kertaa kerinnyt suorittaa vakuutusmaksun, kun eukko jo oli kyönänä. Se kuoli kuume-tautiin keväällä, siinä jättien lähdön aikaan, ja saatettiin kaipauksella hautaan, ollen kuolemasta ynnä maahanpanijaisista sanomalehdessäkin tietää annettu yhteensä kolmen markan ilmoituksella.

Mutta selvää voittoa siitä eukosta tehtailija Liehtoselle jäi niin suuri summa, että hän sillä sai tyhjän tontin ja sille oikean tehtaan. Kansa, jolla ei ollut tietoa kohtalon ohjauksesta, ihmetteli tätä onnelista sattumaa ja sanoi:

— Niin se toisia luonnistaa. Liehtonenkin teki tehtaan akkansa nahkasta. Taitaa saada siitä vielä kenkiäkin monta paria.

Kansan sanantapa on joskus karkea, varsinkin jos se kadehtii toisen onnea. Tästä alkaen ruvettiin mestari Liehtosta sanomaan aivan yleisesti tehtailijaksi.

Sen jälkeen on tehtailija Liehtosen polku ollut kuin ruusuilla kukitettua, kuten runoilija sanoisi, Ystävällinen kohtalo, jonka neuvokkia H. O. Liehtonen aina on noudattanut, ei ole milloinkaan antanut hänelle väärää osviittaa, kuten se, sen pahempi, usein antaa muille.

Kun suuri naapurimaa, jonka helmoissa meidän maamme silloin vielä epäitsenäisenä oleili, joutui

suureen sotaan ja tarvitsi armeijaansa varten paljon saappaita, tuli suuria tilauksia tehtailija Liehtosen suoritettavaksi. Hän tuskin olisi uskaltanut mennä siihen kauppaan, mutta kohtalo sanoi:

— Oletko sinä, Liehtonen, hassu? Pane sinä tarpeet tuntosi mukaan, kyllä virkaryssä hinnan maksaa, kun muistat sitä voidella. Kaikkienhan tässä täytyy elää.

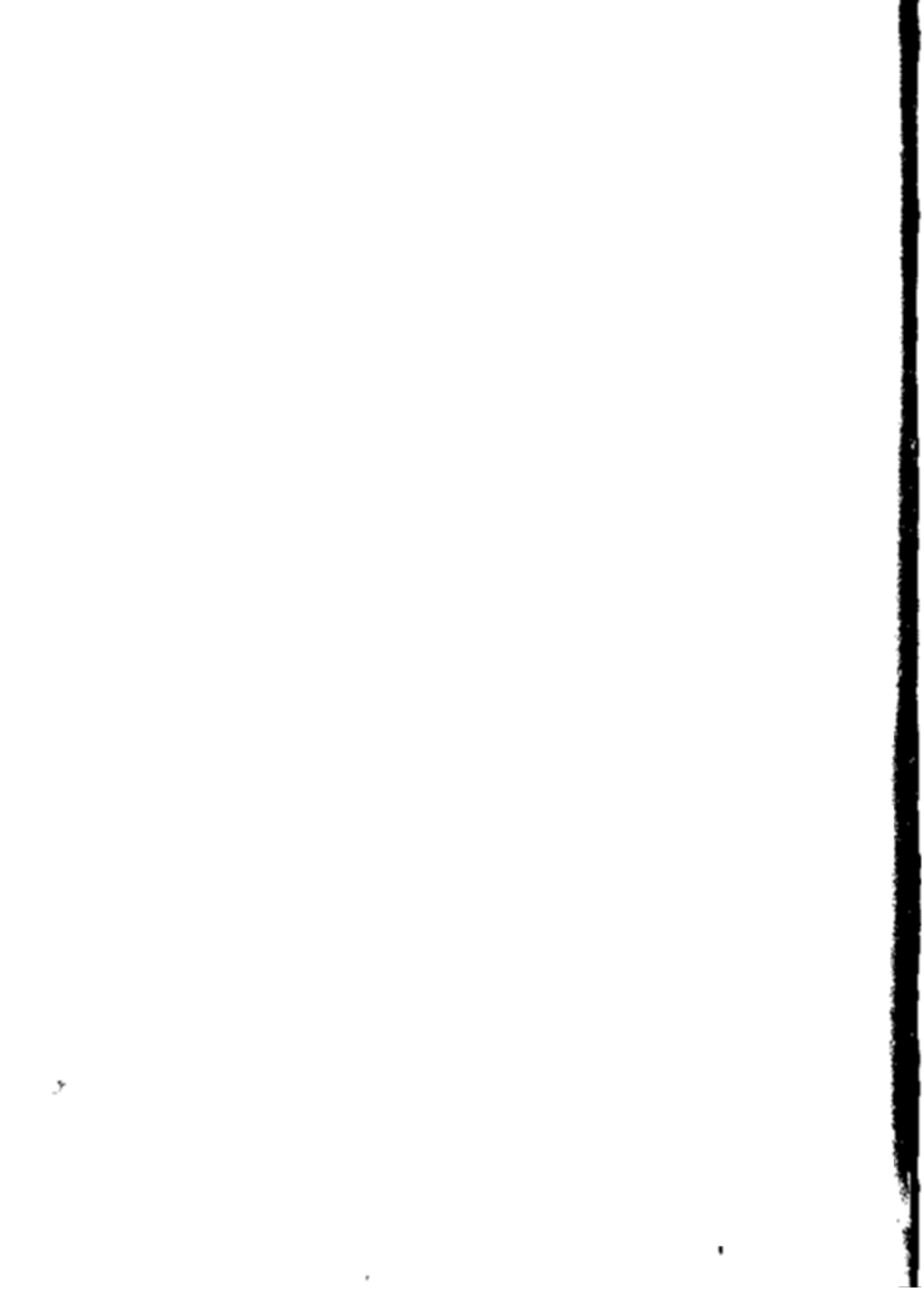
Liehtonen muisti voidella, ja tämä saapaskauppa tuotti hänelle sodan aikana miljoonia, ja lienee se isänmaan itsenäistyttyä laskettu Liehtoselle kansalaisansioksikin, koska hän ehkä saappaillaan oli auttanut Venäjän armeijan häviötä ja Suomen vapautumista sortajastaan. Isänmaan vapauttaminen oli laajakantoinen tehtävä, jossa kansalaiset voivat antaa apuaan monilla eri tavoilla.

Kiitollinen valtiovalta antoi tehtailija Liehtoselle hänen suurten ansioittensa johdosta kauppaneuvoksen arvonimen.

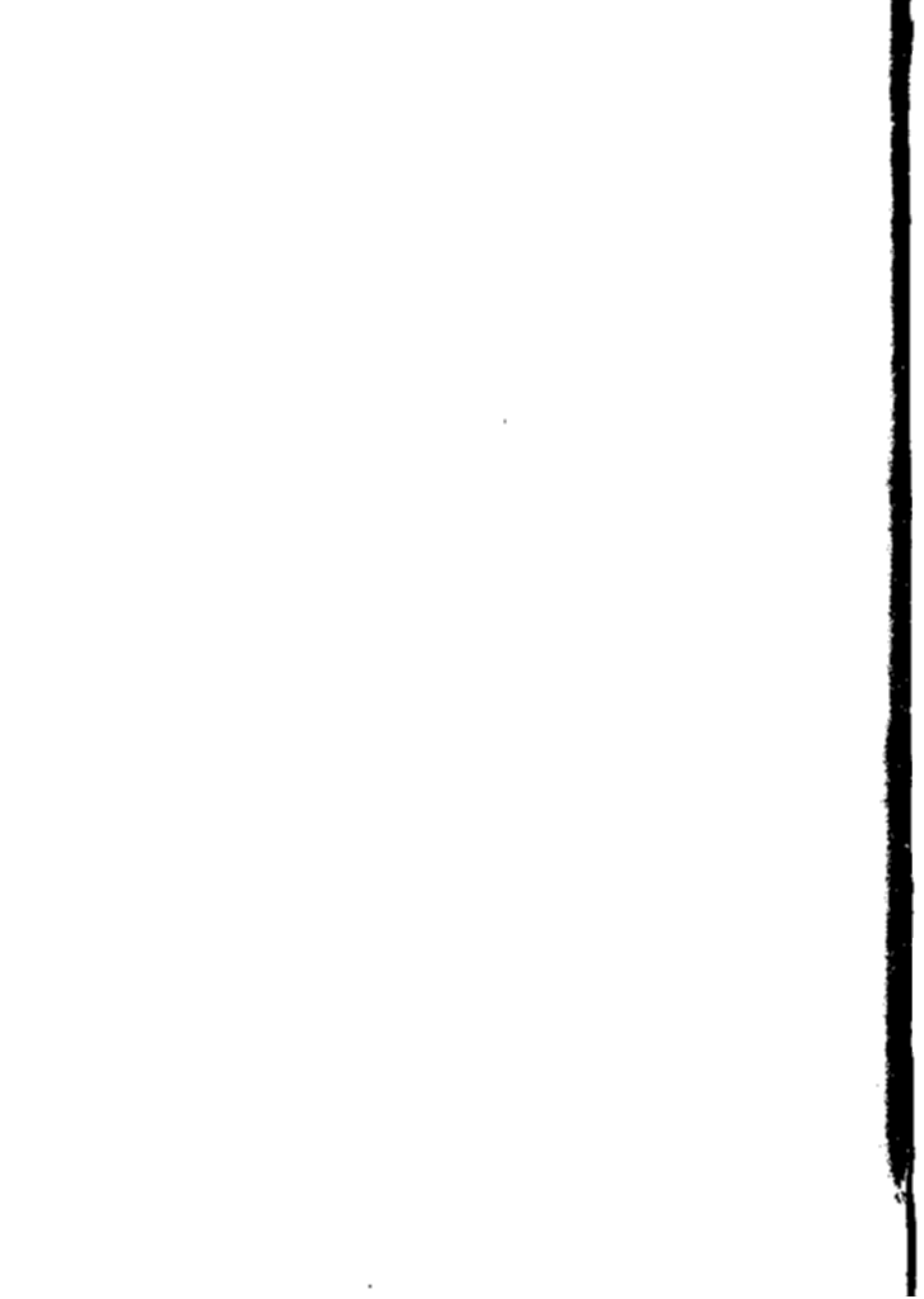
Hän on nyt yleisesti arvossa pidetty, huomattu kansalainen, yhteiskunnan napa, jonka ympäri pyörii koko maan taloudellisen elämän ratas. Kunnian ja maineen sädekehä kimmeltää hänen otsallaan. Hänen tontilleen on kohonnut hirmuinen tehdasrakennus, joka täysin arvokkaasti edustaa valtakunnan teollisuutta. Se pieni, akan nahkasta tehty paja on sentään saanut armon jäädä paikoilleen, sillä sitä tarvitaan kehityksen valtavuuden mittapuuna sekä osoituksena ihmisneron ja tarmon aikaansaannoksista. Se on järjestetty museoksi, johon on koottu pari kaikkia muita tehtaan valmisteita, paitsi

niitä saappaita, jotka olivat avustaneet Suomen itsenäistymistä. Ne ovat taitaneet sieltä unohtua, korvaamattomaksi historialliseksi menetykseksi.

Kauppaneuvos Liehtonen ei nyt enää kaipaa kohtalon neuvoa. Hän tulee jo omillaan toimeen. Ehkä hän, ilman kohtalon osoitusta, pitää vielä huolen siitäkin, että hänen Möykyn kylässä antamansa lupaus saapaspatsaan pystyttämisestä puutteeseen kuolleelle runoilijalle tulee aikanaan täytetyksi.

ISO RYMÄ
TARINA VANHASTAPOJASTA

Ei ole totisesti koiraa karvoihin katsomista, eikä hullua hynttyihin. Kuka olisi uskonut Muuraismäen Mikostakaan, että se oli naisiin menevä?

Sellainen kuiva miehen kääkkä, jolla on aina housut puolitangossa, ikään kuin ne olisi syntymästä siihen lupsautettu ja noiduttu koko elämän ajaksi samalle paikalle, ja ijiltäänkin jo hyvän joukon yli leikkiveristen vuosien. Ja sitten kun sillä vielä oli se vatsanpuolikin niin kehnoa tekoa, ettei se pitänyt sisällään mitään rasvaisempia ruokia. Niin, eipä paljon kannata puhua siitä Mikon sisäkunnasta, mutta olipahan vain, vaivattavalla, omat kotkotuksensa ja pyrkimyksensä naisväen pariin.

Mene tiedä, miten kauan se käppyrä lie kulkea jyuystänyt Tallusjärven takana. Muuraismäessä ei oltu tiedetty asiasta mitään, se kun oli, Mikko, sellainen viekas ketale, ihan kuin kaimansa Repolainen. Se osasi vatkata langat sekalutta ja peittää jälkensä niin, jotta mikä hänestä selvän otti.

Mutta käypä se viisaskin vipuun, minkä tämä Mikkokin. Mistä lienevät renkipojat saaneet vihiä, jotta sen asiat eivät ole ihan kohdallaan. Sillä on mitä lie matkoja järven toiselle puolen. Ja lopuksi oli näitten renkipoikien toimenpiteiden kautta tullut selvitettyksi, että se miilusti yökaudet Talluksen toisella rannalla Hussolan talossa, jossa se kävi rii-

juulla Pärtty vainaan lesken aitassa. Kun nyt kesä oli painumassa syksyyn päin ja yöt pimenivät, oli sen iili tullut kahta hullummaksi.

Ja ne renkipojat, halavatut, päättivät, että tehdäänpä nyt Mikolle pieni kepponen, kun se ensi kerran lähtee yöjalkamatkoilleen.

Kauankos sitä tarvitsi odottaa! Kun kerran rupeaa ihmistä siltä paikalta panemaan, jotta on lähdettävä, niin sehän lähtee joksikin sassiin.

Oli syyskuun alkua, lämmintä vielä, vaikka pimeä laskeutui tavallisen aikaiseen. Talonväki oli lauantai-illan kunniaksi kylpenyt ja teki levolle menoa. Mutta renkipojat, kaksi parabiksi mieheksi saapaa nallikkaa, panivat merkille, että Mikolla riitti taas tällä kertaa kaikenlaista käpsehtimistä, vaikka se muuten oli aina ensimmäisenä uunilla kipeätä ja ronklaavaa mahaansa painamassa. Mutta annahan olla, tänä iltana ei Mikon maha tarvitsekaan hoitoa; nyt on muu miehen mielessä.

Molemmat renkipojat puikahtivat huomaamatta tuvasta pihalle.

Muuraismäestä oli Talluksen rantaan ravakka kilometri, mutta kauankopa sellainen taipale kesti nuorten pojanviikarien anturan alla. Vaikka on kokonaisen viikon töitä puskenut, ja lepokin tuntuisi hyvälle, mutta kun on muut konstit tekeillä, niin ei niitä askeleita lasketa.

Näkyi olleen jo edeltäkäsinn suunniteltu, tämä poikien homma, heidän siinä juuri tien suussa olevalla Muuraismäen nuottikodalla puuhaillessaan, koska se kävi niin kätevästi. Eivät ne edes jutelleetkaan

keskenään, minkä vähän nauraa kahahtelivat ja toisilleen tavantakaa silmää iskeä nirauttivat. Se oli sellaista uteliasta ja odottavaa tirskahtelemista, jotta saahan nähdä, miten tässä ottaa ja käy sen sulhasmiehen, tahi mikä tuo lienee, vājōkki.

Hetkisen nuottikodalla hāārāiltyään pojat pui-kahtivat puskan taakse piiloon.

Kohtapuoleen alkoi louhikkoiselta tieltä kuulua jalankapsetta, āhkimistä, puhkamista, ja väliin hiljaista kiroamistakin, kun kulkijan jalka lipesi kiveltä ja aiheutti hänelle tuontuostakin pienen tahtomattoman pysāhdyksen.

Mikkohan se sieltä vāāntāytyi, kukas muu. Eihän niitä tähän vuorokauden aikaan ja vielä lauantai-iltana yleensä tānnepāin kulkijoita ollut.

Se tyōnsi kōysiveneen vesille ja lähti soutaa lui-kuttelemaan yli järven Hussolaa kohti.

Kyllāpās nyt Mikolle soutu kelpaa, tuumivat viikarit puskan takana, vaikka se aina ruikuttaa, kun on tyōhōn lähtō. Taitaa siinā olla miehen mieli kovin hōplākällä; ja mitä, eikō se peijuoni pistā lauluksikin. Hiljaa hyrisee, mutta jotakin laulun nuottia se on. Katsopahan tätā, hyväkāstä! Mutta odotahan, taitaa siinā aikaa pikkuisen vierāhtāā, ennen kuin perille pääset!

Mikko oli edennyt jo useampia kymmeniā metrejä rannasta, kun hänen mieleensä johtui, jotta pitäisi tässä vetāā vielä henkisavutkin. Vāleenhān tämä taival tāstä Hussolaan katkeaa; olisiko tuo paljon päälle kilometrin, ja riittäāpā sitä aikaa aamunkoittoon tämän aikuisena yōnā.

Mikko antaa veneen lipua omalla vauhdillaan järven rasvatyyntä pintaa ja rupeaa täyttämään piipun nykeröään.

Mutta silloin jutkahtaa vene yht'äkkiä kuin kiveen ja seisahtuu.

No, mikä hemmetti! Eihän tällä paikalla pitäisi kiveä olla. Kyllä Mikko toki pimeässäkin nämä vedet tuntee, kun on niitä pienestä pojan naskalista soutanut ahvenheinikkoja onkipaikoiksi hakiessaan, ja sitten varttuneempana köysivenettä nuotta-apajille kiskonut, tätäkin samaa venettä jo kuinka monet kevääät ja syksyt. Mutta seisoo se nyt, vene, ei tikahdakaan, vaikka sillä oikeuden mukaan olisi vielä vauhtia äskeisistä tuimista vedoista . . . Mikäs tässä nyt riivaa?

Mikko laskee viereensä äsken sytyttämänsä piipun ja vetäisee airoilla pari kertaa oikein voimainsa takaa.

Lähtihän se . . . Taisi vain muuten kuvailla, mitä lie kuvaillut, herkässä mielessä . . .

Pitkälle hän ei kuitenkaan pääse, kun taas rupeaa kiikastamaan.

Se tule ja puserra, nyt se menee taaksepäin . . . Sitä ei tietysti näe säkkipimeässä yössä, mutta totta tuon nyt tuollaisen asian vanha soutumies tunteeikin. Tämäpä nyt vasta! . . . Eipä Mikolle ennen ole mokomaa sattunut, vaikka hän ei ensi kertaa kulje tätäkään väliä . . .

Mikko kiskoo suu irvessä: sekös juupeli tässä on, jotta vene lipuu taaksepäin, vaikka mies on airoissa ja soutaa hiki hatussa?

Nyt se on mennyt niin pitkälle, että Mikon silmissä näyttää häämöttävän nuottikota.

Jopa jotakin!

Ahah, nyt se lähti taas, hyvää kyytiä meneekin. Mikon mieleen ailahtaa jälleen ajatus, jotta ei tainnutkaan olla siinä mitään, miten lie hänestä vain tuntunut niin somalta. No, tällä kyydillä ei viivytä kauan, kun ollaan Hussolan rannassa. Onkin saatanut jo Riittasstiina, Pärtyn pullea leski, ikävällä odottaa. Tänä iltanahan se oli puhe . . .

Nyt on ihme! Taas toppasi . . . Ja takaisin menee kuin villitty . . . Tämä ei ole enää laita peliä, nyt on vainolainen matkassa.

Miten pitkältä lieneekään vene huilahtanut taaksepäin, ennen kuin jälleen läksi liukumään Hussolaa kohti. Ja sitä peliään se piti, kunnes vihdoin nakkausi kokonaan seisomaan: ei mennyt enää nuottikodalle päin, mutta ei eteenkäänkäsinkin, vaikka häntä olisi miten riuhtonut.

Mikkoa alkoi pelottaa . . . Tämä on ihan varmaan itsensä sen päämestarin konsteja . . . Hiki kihosi soutajan joka jäsenestä . . . Herranen aika, joko-han tämä on muistutus siitä, että synnin polkuja kulkee mies . . . Lauantai-ilta, eikä Mikolla ollut edes aikomustakaan huomenna kirkkoon lähteä. Oli ajatellut vetäytyä uunin päälle pitkälleen; siellä olisi ollut suloista loikoa pois yöttinen väsymyksensä.

Mikko soutaa, soutaa, mutta ei hievahda paikaltaan kirottu paatti . . .

Syntiä, syntiä taitaa olla tämä yöjalassa käynti, vaikka tätä ovat harjoittaneet esi-isätkin ammoisista

ajoista, ja tällä keinolla se on akka enimmäkseen otettu Mikonkin sukuun.

Jaa, mutta meinaakos se tämä Mikko ottaa?

Se on, tuota, semmoista pataa . . . jotta sitä ei ole tullut loppuun asti ajatelluksi . . .

Soutumies irroittaa kätensä airoista ja lepää . . . se häntä jaksakoon riehkaista yhtäpainoa.

Jaa, niin jotta ottaako se Riittästiina? . . . Onhan se pehmeä naisihminen ja Mikon veriin sopiva, ja luulisi sen luontuvan muutenkin . . . mutta ihanko-han pitäisi ottaa akka, vakituinen vaimo? . . .

Mikon mieleen välähtää, että mitähän jos lukisi rukouksen, niin eiköhän tuo rymä laskisi venettä liikkeelle? . . . Mutta mistäs sen luet, kun ei ole edes kirjaa matkassa, eikähän niitä mikä ulkoa . . . Pahuus kun ei nyt johdu mieleen sopivaa virttä. »Kaikk' kaataa, tempaa kuolema», sitä muistaisi hän pari värssyä, mutta eihän se käy tähän tilaisuuteen . . .

Ja yhä vain kolkuttaa jossakin miehen sisällä: Mitäs sinä meinaat, Mikko! Yhäkö sinä vain kuljet synnin ja himojesi polkua, vaikka sinua näin vakavasti varoitetaan? . . . Etkö sinä ole aikonutkaan naida sitä Pärtty vainaan leskeä, jonka aitassa puurrat?

No, naipi hänet sitten, myöntelee Mikko oman sisäisen äänensä kysymykseen . . . Nain, no . . . joko lähtee vene liikkeelle?

Mutta eihän se lähtenyt. Seisoi kuin naulassa.

Mitähän sille vielä pitäisi luvata? . . . Menen kirkkoon huomenna. Joka pyhä tästä lähtien käyn; istun koko toimituksen ajan alusta loppuun, enkä

yksinomaan kuulutuksia kuuntelemassa, kuten tähän asti . . . Ja ripille menen . . .

Mikko on jo niin uupunut, että kädet tuskin jaksavat airoja pidellä. Miten kauan hän liekään tässä vuohkannut? Välillä levännyt ja sitten taas koettanut vetää kuin henkensä edestä.

Ei näy auttavan mikään, tuumii hän viimein itsekseen, ei ole suotu minun tänä yönä päästä sen lesken aittaan.

Kun hän kerran oli vakiintunut siihen ajatukseen, ei ollut muuta neuvoa kuin käänny takaisin Muuraismäen nuottikodalle.

Menehtyneenä hän istahti parrun päälle, lopen nääntyneenä ja alakuloisena. Sitä paitsi väikkyi hänen mielessään yhä omituinen pelko; aivan halutti painaa silmät kiinni. Tässä sieluntilassa hän ei uskaltanut lähteä kotiinkaan. Se häntä pimeätä louhikkopolkua kompuroinee, kerkiääpä tuota sitenkin, kun päivä alkaa pilkoittaa.

Ensimmäisen kajastuksen ilmestyttyä itäiselle taivaan rannalle Mikko huomasi, että nuotan köysi oli vedessä. Katsellessaan tarkemmin tätä ilmiötä hän näki, että sen toinen pää oli kiinni köysiveneen tapissa ja toinen oli sidottu nuottikodan pylvääseen.

Pojat juuttaat, äänsi Mikko itsekseen, ne ne aikansa kiskoivat köydestä takaisin päin, mutta sitten kaiketi väsyivät ja sitoivat tuon toisen pään pylvääseen. Hyvä sentään, etteivät olleet kuulemassa, mitä Mikko luullessaan paholaisen kanssa taistelevansa ja Jumalan apuun turvatessaan tuli luvanneeksi.

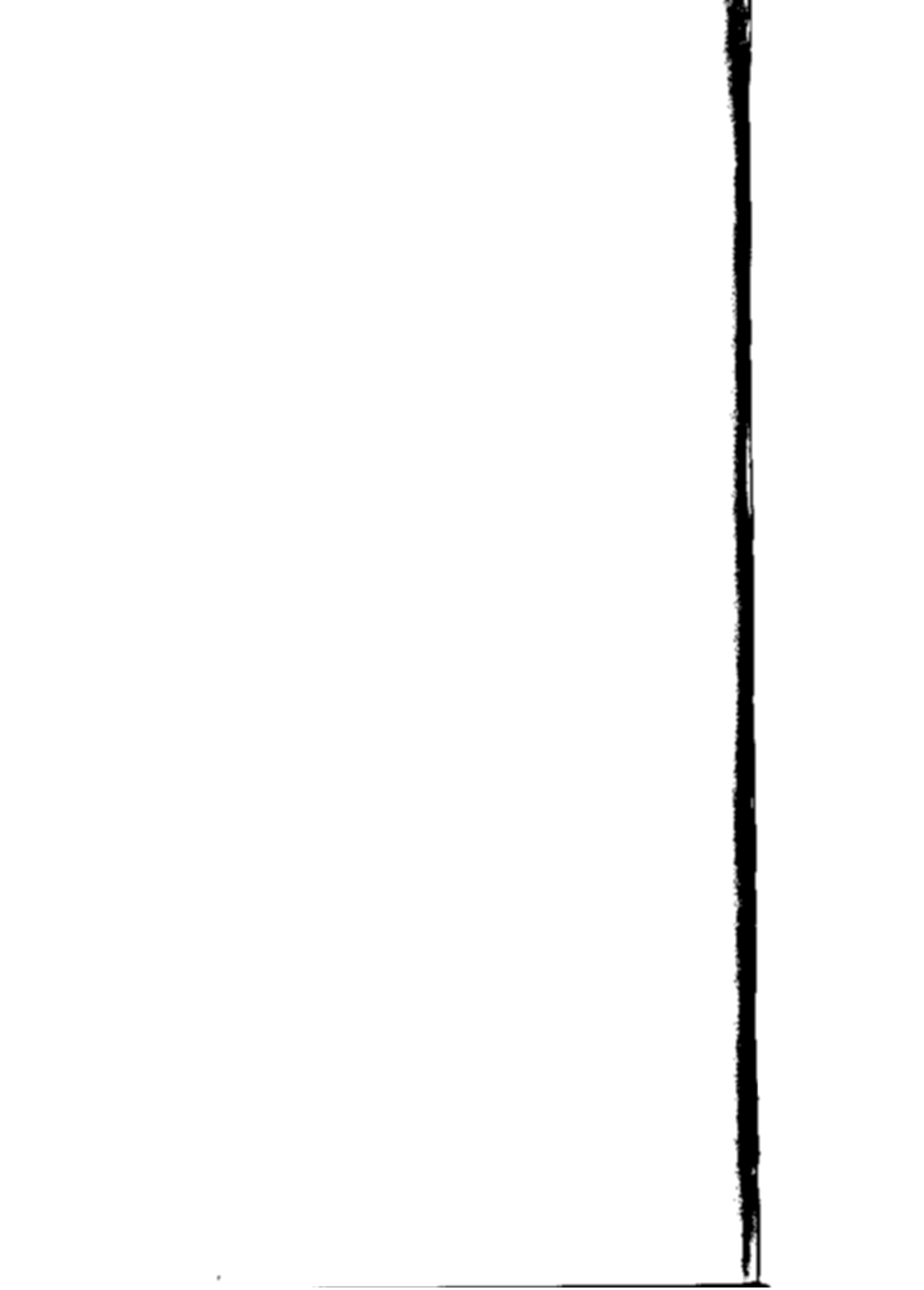
Niin, sellaisen koltosen pojat olivat tehneet

Mikolle. Rantaan tultuaan he olivat vuolleet köysi-veneeseen uuden tapin ja pistäneet sen valmiiksi paikalleen, jotta se oli siinä kuin edelliseltä soutajalta unohtuneena. Eihän se nyt tosin aivan samannäköinen ollut kuin entinen, mutta mikäpä sen muodon pimeässä olisi erottanut. Uusi tappi oli samalla niin pitkä, että se ulottui hyvän matkaa veneen pohjan alapuolellekin, ja siihen osaan pojat olivat kiinnittäneet lujasti nuotan köyden.

Ja Mikko, onneton, kun luuli, jotta itse iso rymä se hänen kanssaan rillaa, eikä laske Hussolaan vaikka mikä olisi.

Ei ole tarkemmin tiedossa, kävikö Mikko myöhemmin Pärtyn lesken aitassa, mutta ainakaan ei siitä leskestä tullut emäntää Muuraismäen Mikolle, vaan kuoli hän kunniallisena vanhanapoikana joskus sitten, kun ikä loppui.

MONNI

Ei sitä oikein kukaan ymmärrä tuonkaan Jussi Haataisen elämää. Siellä se asuu kaukana kylistä Rasvangan saarella selkäveden rannalla, ja turaa niitten pyydystensä ja pyssyensä kanssa, mutta ei vain kuonnu oikeaan tavallisen maatiaisen ihmisen työhön.

Kyllä kansa tietää, ettei sillä ole peukalo keskellä kämmentä eikä pää pärestä, ja se tekee vaikka kivi-navetan, jos kerran tehtäväkseen ottaa, ja olisi siitä kouluja käymällä voinnut tulla mikä hyviinsä arkitähti tai iisnyöri tahi akronohvi, mutta se mikä lie vouhetuinen, kun ei sille työ kelpaa.

Ihmiset sanovat, ettei siinä muu ole kuin laiskuus, sillä sille nyt ovat isäntämiehetkin koettaneet tarjota jos minkälaista työtä ja ansiota, mutta ei sitä vain ole tahdottu saada sieltä saareltaan minnekään lähtemään.

Ja niin riittää kansalla selvän tekoa tästä Haatais-Jussista, joka on niin etevä mies, mutta eipähän, pahuus, tahdo käyttää niitä taitojaan.

Käyhän se joskus kirkolla kalan ja metsänriistan kaupalla ja puotiasioillaan, ja on niin vilkas ja juttelias mies, mutta kun kerran Pärttyläinen oli saanut sen kivijalan tekoon, niin jo ensimmäisen viikon mentyä oli käynyt hiljaiseksi ja vakavaksi, jotta oli

ihan isännän pitänyt kysyä, että vaivaako sitä Jussia mikä.

Mikäpähän sitä, mutta kun se vain ei totu niihin mantereen oloihin eikä tavallisiin töihin. Jos sinne saarelle vieras menee, niin se on iloinen kuin mikähän, ja jos järvelle matkassaan saa, niin ei siltä juttu lopu.

Ihmiset välistä tätä Jussia surkuttelevatkin, kun se on niin yksinään siellä saarellaan. Jos vaikka mikä vahinko sattuisi, niin ei ole auttajaa, sillä ei suinkaan sen koiran rakista apua ole.

Mutta älkää säälitelkö Jussia, te manterelaiset, ei sillä ole mitään hätää, vaan se elää tyytyväisenä omaa elämäänsä, ehkä täydellisempää kuin te.

Mitäpähän Haatais-Jussi ihmisistä, joilla on hänen mielestään kaikenlaista turhaa puuhaa ja touhua. Jussia vetää kalaan ja metsälle. Kun vain keväinen aurinko on ehtinyt pikkuisen sulaa ojien suuhun liottaa, niin jo Jussi on siellä rysineen päivää paistattelemaan tullutta haukea hakemassa. Sitten myöhemmin se kantaa rojottaa kutukuumnessaan rysään menneitä lahnoja kontilliset kirkonkylään, ja pennosia lähtee, eikä tarvitse olla kenenkään käskettävänä. Sitten kesällä se puurtaa illat aamut saarten väliä ja luotojenkytkiä verkkojensa kanssa, ja niin se on kätevä niissä hommissaan, ettei se edes kenenkään apua tarvitse. Mutta käistämällä sen ei kalaa ota, vaikka se on yleensä maalaisten tapa. Omia menojaan sen on kalanpyydykseen mentävä, ei sitä saa säikytellä, eikä väkivallalla ottaa; sellainen on Jussin pyyntiohje. Sen sijaan se asettuu usein heinikon rintaan ongelle,

kun tietää isojen körmyniskojen ahventen siinä peliään pitävän. Ne kun ovat, ahvenen torilaat, leikkisällä päällä, niin on syöntikin näpäkimmällään, eikä siihen ole pienillä sorriaisilla, enemmän kuin sären vekku-leillakaan, silloin tulemista. No, sillä lailla sitä pysyy särpimessä, ja kirkonkylän herroillekin riittää tuontuostakin kontillinen tuoretta kalaa keskellä kesän hellettä.

Elokuun puolivälissä sitten alkaa sorsastaminen, syyskuussa juostaan »Turvan» kanssa metsojen ja töyrien perässä, ja paukautetaan joskus jäniskin, halkihuuli kekkuli, kun se sattuu ammatissaan monipuolisen »Turvan» eteen joutumaan. Kun lehti putoaa puusta, hakee Jussi Pekka veljensä ajomieheksi, nostaa töyrenkuvat koivuun, laittaa kojun, ja tipah- taapa taaskin metsän kukertajia Jussin ja vähän muittenkin tarpeeksi.

Mutta ei tämä Jussi Haatainen kalastusta ja met- sästystä harjoita ainoastaan ammatin vuoksi, ei toki. Kyllä kai sitä miehinen mies sentään sen verran jota- kin vestelisi, että itselleen leivän keräisi, jos vain siitä puhe olisi. Mutta sillä on tuolla luonnossa kulkemi- sella Jussille mikä lie muu viehätyksensä. Ei siinä saalis suuria merkitse, sillä kerrankopa sitä sattuu, jotta erämies tyhjänä palaa. Sinne vain kuitenkin aina vetää Jussia luontoon kuin nuorukaista rakas- tetun tytön aitan polulle. Ihan siellä tuntuu met- sässä kuin joka puu puhuisi ja joka kanto katselisi, ja jokainen polku kuin väkisin hilaisi eteenpäin. Ja kun lammikoita ja lahdenpohjia sorsamatkoillaan kierte- lee, niin kasvoja raapaiseva virpikin kuin pumpulilla

pyyhkäisee, vaikka jälestäpäin toisinaan huomaakin siihen verinaarmun jääneen. Ja kun sitten hiukan väsyneenä mättäälle istuu, püppuun panee ja savukiehkuroitten jälkiä tyynessä ilmassa seuratessaan näkee solakoitten petäjien välistä korkean sinen, ja alemmaa kukkulan juurelta kummallisissa väreissä peilailevan järven, niin ihmeen terveeltä ja avaralta tuntuu rinta, ja siinä ikään kuin uskovaiseksi tulee ja ajattelee, että minä en kuole koskaan, en ainakaan sielulta ja sisimmältä.

Ja mitä kaikkea kertookaan tälle Jussille järvi, kirkasvetinen ja taivaita kuvasteleva? Se alkaa tarinansa jo ensimmäisestä keväisestä railosta, ja sitten sitä piisaa seuraavaan jääkahleeseen asti. Kun rysi-nesi sulalle ojansuulle saavut, niin ihan pitää käsiesi varaan vatsallesi kumartua katsomaan, joko siellä vedessä mennä pirittää niitä punaisia pisteitä tahi onko muuta pientä liikkeellä. Ja kun järvi sitten kokonaan sulaa, vie se mielen kauas pohjamutiinsa, jossa asustavat monnit, isot venkalcet. Niitä ei saa pyydykseensä kuin kerran vuosisadassa, mutta jos hyvinkin sattusi Jussin kohdalle sellainen ihme ja onni. Kuulnu Mertalan Paavo, nyt jo kuollut kummallinen ukon käriläs, joka ei lainkaan kotonaan viihtynyt eikä maanviljelyksestään huolehtinut, vaan kalasaunassa Virmaan saarella asui, Onkisyvästä pari monnia saaneen, pienenpuoleista tosin, mutta oikeaa rotua. — Niin, niin omituiseti kiehtova on järvi. Sen parista ei malta olla poissa tämä Jussi, saipa häntä sitten kalaakin jos ikään. Siinä se istuu veneensä perässä, sepän esiliina edessä, verkkojansa

kokien, piippuvääräänsä pöltellen ja katsellen syvyyksiin ikään kuin odottaen, että sieltä se nousee kerran sellainen kummitus, joka voi vain vesien tuntemattomissa syvyyksissä asustaa. Ja vaikka se ei koskaan nousisikaan, niin Jussi tietää sen siellä olevan ja sitä vartoo . . .

Mutta kerran sitten Jussi Haatainen luuli jo saavansa sen syvän veden ihmeen.

Hän piti syksyllä muikunverkkoja Varisluodon ja Lehtosaaren välillä, ja se oli tuulisena aikana niin tukalaa puuhaa, ettei Jussinkaan kätevyys yksinään riittänyt, vaan oli haettava veli Pekka avuksi.

Kerran riepoitteli myrsky veljesten verkot minne lie riepoitellut veden valtakunnan ihan syvimpään sopukkaan, ja mikä ne sieltä otti, kun jata oli pahanenäksi katkennut.

Kun sitten herranilma hiukan tyyntyi, lähtivät veljekset verkkoja haraamaan. Pienen kuusen latva katkaistiin haraksi, pistettiin uistimen tukeva siima naruksi ja sitten soudeltiin edestakaisin syvyyksiä.

— Annahan olla, Pekka, eläpähän soutele, nyt se jytkähti, sanoi Jussi juuri syvimmällä kohdalla koomin niin kuin vähän Varisluodon puolella.

Pekka jätti kohta soudun, sen kuin vähän holtaili venettä, ettei se päässyt vielä jonkin verran puhaltelvan tuulen mukaan lyöttäytymään.

— Mutta ei tämä olekaan verkko, jatkoi Jussi, — tämä kovin mukavasti jutuuttaa; senköhän täytinen siihen nyt juuttui?

Jussilla oli ihan täysi työ pidellessään kiinni sii-

masta, jonka toisessa päässä jokin nyhti ja tempoi.

— Ole vaiti, mikä siinä muu; jollei lie hara pohjakarahkaan mihin kiinni käynyt. Tuntuuko se antavan perään?

— Antaa se, mutta se peijuoni potkii ja sätkii. Ja mitäpähän se verkko sätkyttelisi . . . Kyllä se nyt antaa sen kummansa, vetehinen. Annapahan takaisin, Pekka, löysätä pitää, se vetää tuonne Varisluotoon päin . . . Hellää, kah, etkö sinä kuule!

Pekka otti asian leikiksi. Mitä vetkotellee joutavia taas, velimies, se kun on sellainen iankaikkinen mikä liekään ihan toisenlainen kuin muut ihmiset.

Mutta sitten tuntui kuin itsestään vetävän venettä Varisluotoon päin, ja silloin Pekkakin alkoi uskoa, ettei tässä ollakaan minkään tavallisen kanssa tekemisissä.

— Näetkös nyt, tenäsi Jussi, — kun et sinä, onneton milloinkaan tottele. Se on nyt se syvän veden ihme . . . monni . . . mikä lie. Ole nyt siivolla ja tottele, sen metkuja on seurattava vakaasti; ei sitä väkisellä saa.

Silloin kävi Pekka totiseksi. Se oli tuo veli aina puhunut siitä ihmeestään, mutta hän oli pitänyt asiaa leikkinä, jonninjoutavana juttuna. Se hänen tiennee, vaikka liekin niitä monneja ja muita veden valtakunnassa, se kun on niin suuri ja salattu.

— Nyt se tuntuu taas tulevan tännepäin. Pidä hän venettä kohdallaan, niin minä lapan hiljalleen tuota siimaa kelalle. Älä ole milläsikään. Pekka, nyt otetaan se kumma veneeseen, olkoonpa hän minkälainen peto tahansa.

Pekka tunsi hikipisaroita kihoavan otsalleen, ja paitakin oli jo kiinni selässä. Hän ajatteli mielessään, että kaikkeen sitä pitää joutuakin. Lähtikin tuon hullun kanssa kalaan; olisi vain istunut suutarin rummullaan kotimökillä, niin ei olisi tarvinnut onkia monneja ja muita veden petoja.

Sitten hän kuitenkin kuin lohdutukseksi muisti, että siellähän on vain hara järvessä, eikä siihen tartu mikään kala . . . johan nyt, kuusen käkkyrään. Mutta veli ehätti taasen puhumaan ja viemään senkin lohdun.

— Kyllä siellä nyt ihan varmaan on se itse, sillä ei suinkaan tavallinen kala kuusen latvaan tartu.

Pekan kädet alkoivat vapista. Veli komenteli milloin soutamaan, milloin huopaamaan, mutta hän ei osannut enää kunnolla kumpaakaan. Ja sitten se puistatus levisi yli koko ruumiin, kun hän näki, miten peto yht'äkkiä kiskaisi monta sylvä siimaa Jussin kelalta.

— Viskaa koko kela sen perään, antaa paholaisen viedä. Ei ruveta reistaamaan sen kanssa, jos vielä minkä tekee, koetti Pekka neuvoa veljeään. Mutta jopahan se siitä välitti. Oli niin tuohduksissaan kuin olisi sielun autuus kysymyksessä. Veteli siimaa väliin itseensä päin, väliin taas lasi menemään, kun se kummitus siellä toisessa päässä pyyhältelihe taaksepäin.

— Vai viskaa . . . kela. Kun on koko ikänsä odottanut ja katsellut, ja nyt pitäisi viskata, kun se kumma on siiman päässä, äsähteli veli ja kelasi taas siimaa.

— Kaikkeen, kaikkeen sitä pitää joutua, mutisi

Pekka, — kun et sinä, ruokoton, välitä Jumalan etkä ihmisten laeista . . .

— Holtaa sinä venettä, kyllä minä ne lait tiedän, ja luonnon lait myöskin, mutta sinä et ymmärrä muuta kuin niitä lapikkaan pohjia . . . Katsohan, nyt se tulla jollottaa kuin itsestään. Ei tätä siimaa ole enää paljoakaan ulkona. Kohta se nähdään . . .

Vähän ajan päästä nousi kuusen karrukka pinnalle ja sen viereen jokin musta.

Silloin Jussi muisti, että hänellä oli pyssy keskituhdolla. Se oli aina siinä näin syksyllä kalamatkoilla, sillä kuka sen tiesi, missä tapaisi sorsan tahi vaikka töyren rantapuussa, niin napsauttaisi hänet sieltä alas.

— Ole nyt hiljaa, eläkä täryytä venettä, niin minä ammun tuota mustuaista, paha sitä muutenkaan on veneeseen saada.

— Elä jumalaton tee sellaista riettautta, ruikutti kokonaan pehmennyt Pekka, — tästä vielä paha perii.

Jussi jo tähtäsi. Hän oli tarkka ampuja, mutta eihän siinä tahtonut saada pyssyä hallituksi, kun veljeä puistatti kuin horkassa, ja koko vene tärisei. Vihdoin hän kuitenkin laukaisi.

Veden pinnalle kellahti suuri hopeainen möhkäle. Jussi peruutti melaisin veneen sen luokse. Pekasta ei ollut mitään apua, se vain tärisei ja oli vielä peittänyt silmät käsillään.

— Eihän tämä ole kuin lohi, peijakas . . .

Jussin äänessä kuului kuin pettymys. Mutta Pekka oli vironnut ja katseli suurella ihastuksella saalista.

— Sekö se olikin. Miks'et sitä ennen sanonut?

Jussi oli sen päivää vallon sanatonna. Hän ei vielä-
kään ollut saanut sitä syvän veden ihmettä, mon-
nia . . .

Verkon haraajat olivat köyttäneet uistimenkin sii-
man mukana kuusen käkkyrään ja tämä komea,
kahdeksan kilon painoinen järvilohi oli tavoittanut
uistimen koreata sulkaa ja takertunut siinä pyydyk-
seen.

Mutta Jussi Haatainen odottaa vielä sitä ihmettäin.
Mahdollisesti hän odotuksensa kanssa kuoleekin . . .
mutta toisakseen . . . kuka tietää, ehkä hän vielä
näkee sen kumman ihan näillä silkoisilla silmillään.

1

RATKaiseva Askel

Kyllä nyt asia oli sillä tolalla, jotta Kustaava Kasurisen oli otettava ratkaiseva askel.

Eihän siihen mitään pakkoa olisi ollut, sillä siivosti ja nuhteettomastihan Kustaava oli tätä maallista polkuaan vaeltanut, eikä hänelle mitään vahinkoa ollut tapahtunut, niin jotta sen takia olisi tarvinnut, mutta muuten oli ruvennut panemaan siltä paikalta, että nyt lupsahtaa kiinni se kauppa, naimisen kauppa näet, jos kerran yleensä milloinkaan on lupsahtaakseen.

Kustaava oli nyt ihan varma, että hän oli löytänyt sen miehen, jonka kylkiluusta hänet oli vestetty, ja kun kerran näin oli tapahtunut, niin ei enää saanut virastella. Se ylkämies oli Uatu eli Aatami Kääriäinen, ilmaanaikojaan itsellinen, kuten tämä Kustaavakin. Se mistä lie hiljan tullut Virmaan takaa se Uatu, mutta eipähän se miestä pahenna. Semmoinen se oli vain Kääriäinen, mutta kun kerran oli kätevä työmies, niin mikäpähän siinä; ei suinkaan tämä Kustaavakaan ollut muuta kuin tavallinen työihminen, vaikka olikin jo isomman aikaa asunut kirkonkylän laidassa, Viinamäellä.

Hölisiväthän ne silloin, kun Uatu kirkonkylälle ojatyöhön ilmestyi, jottei muka sen järki ollut kaikkein vinkeintä tekoa, mutta niine järkineenpä tuo oli

jo viisiinkymmeneen päässyt, eikä ollut tiettävästi vielä siihen ikäänsä naisväkeen hömpsähtänyt, niin jotta olipahan vain kiusaukset kestänyt ja omillaan toimeen tullut. Ja mitäpähän tämän työihmisen järjellä on niin väliäkään, vaikka se vähän paakkuina kulkeekin, kunhan hintin verran liikkeellä on.

Ja olipahan sitä Kustaavalla, omasta mielestään, järjenpuoltakin ihan tarpeeksi kahden työstään elävän ihmisen huusholliin, semminkin kun eivät kumpikaan olleet enää ihan penikkaiässä. Vähäkuuloisiksihan ne hokivat tätä Kustaavaa, ja kyllä kai siinä perää olikin, koska se usein pakkasi toisten puheen aikana siirtämään sivuun huivia oikean korvan päältä.

Kylällä ei kukaan tietänyt, minkälaiset alkuvalmistukset Kustaavalla oli ollut tähän tärkeään ja ratkaisevaan askeleeseen. Eipä heitä oltu juuri nähty yksissä Uatun kanssa, eikä valittu sulhasmies yleensä haastellut muistakaan asioistaan syrjäisten kanssa — siitä tuo lie sen järjeltään mynnähtäneen maineenkin saanut. Kustaavalle kyllä oli puheenlahjaa suotu, mutta sekin vain höklyytti muita asioita, eikä ollut tietävinäänkään tästä ratkaisevasta askelesta, vaikka oli sen ihan tuossa paikassa astumaisillaan.

Julkiseksi tämä asia tuli vasta ihan viimeisessä nipukassa, jolloin se lähti jo kulkemaan paremmin virallisia teitä.

Muuanna kesäisenä perjantai-iltana Kustaava Kasurinen tuli kylässä ja koko pitäjässä tunnetun kellosepän ja valokuvantekijän Särkän Taavetin luo sen näköisenä, jotta nyt tässä on kysymys vähän kor-

keammasta kuin kellon korjuusta tahi vaikkapa valokuvankin ottamisesta. Sitä paitsi ei Kustaava ollut milloinkaan liikkunutkaan sellaisilla asioilla, jotka koskivat Taavetin ammattialaa. Hänen nenänsä, joka oli ihmeellisen liikkuvaa lajia, nujusi tällä kertaa tavallistakin enemmän ylös, alas ja kupeelle kummallekin. Siitä nenän liikunnasta sen jo näki, jotta tosi oli kysymyksessä. Sitä paitsi Kustaava siirsi heti huivin oikean korvansa päältä sivuun, mikä myöskin merkitsi, jotta tässä nyt tulee talonväen kanssa puhetta suurista asioista.

Hyvän päivän tulija sanoa hökäisi nopeasti kuin henkensä hädässä ja sitten pyytämättä istui ihan Taavetin mestari-pöydän ääreen, mikä niinikään oli tavallisuudesta poikkeavaa, sillä ennen käydessään oli Kustaava toki tyytynyt istumaan ovensuupenkillä.

Sitten se pyöritteli tovin peukaloitaan, kuten on tapana monellakin akkaisella ihmisellä silloin, kun sisuksissa kangertaa jokin syvälle käypä ja mutkallinen kysymys. Ja se nenä sitten oli semmoisessa vilissä, jotta olisi sen luullut kimpoavan pois vakinaiselta paikaltaan.

Lopuksi Kustaava hiveli kämmenpohjallaan oikeata polveaan ja sai sanoiksi:

— Jos ei tää mestari tykkää pahaa, niin minä olisin häntä pyytänyt niin kuin puhemieheksi . . .

Mestari Taavetti hämmästyi: no, johan nyt; eihän tästä koko jutusta ollut kuulunut höykösen pölähtävää, ja kylläpä ne tavallisesti naima-asiat oli kylällä etukäteen vatupassattu. Mutta eihän nyt toki sopinut kieltäytyäkään.

— Mikäpähän siinä. No, kenenkäs kanssa tämä Kustaava nyt sitten aikoo sen askelen ottaa?

— Ka, sen Kääriäis-Uatun, vaivattavan, sen kanssahan tässä olisi niin kuin meininki.

— No, onkos se Uatu suostuvainen?

— En minä tuolta ole kylläkään kysynyt, mutta mitäpähän sillä vastaankaan. Akanhan tuo sekin, onneton, tarvitsisi, ja johan sillä on semmoinen ikäkin, kaipa sitä on minunkin lopulta mentävä siihen aviosäätyyn, jos kerran mieli . . .

— Pitäisi olla kuitenkin sen Uatun täällä, jotta voitaisiin asia järjestää molempien läsnäollessa . . . Se on niin paha, jos tulee peräpuheita, ja pitäähän sen kuitenkin rovastilassa olla mukana.

— No, hyvänen aika, totta kaiketi sen siellä . . . Minä tuon, minä tuon sen huomenna. Minä vain näin ajoissa tältä mestarilta, jotta jos niin kuin suostuu . . .

Kun lupa oli saatu, lähti Kustaava vihkaisemaan omalle mökilleen, ja mestari Taavetti katseli naureskellen hänen jälkeensä, jotta mikähän tästäkin tulee — cipä ole hän ennen tällaisellekaan parille puhemieheksi sattunut. Jotta näet akanpuoli käy pyytämässä . . .

Seuraavana päivänä jo aamusta Kustaava Kasurinen livahti mestari Taavetin mökkiin ja alkoi taas tolkuttaa sitä eilistä asiaansa. Nytkään sillä ei ollut mukanaan sulhasta, mutta kertoi sen kohta tulevan. Se on vain niin hidas, raukka, etteihän se menevän ihmisen kannoilla pysy.

Taavetti mestarin aviopuoliso Iita oli juuri ostanut

puodista miehelleen paitakangasta ja levitteli sitä nyt sillä meiningillä, jotta jos hänestä rupeaa leikkaamaan niitä paitoja. Kustaavakin kiirehti katselemaan kangasta, hypisteli sitä näppiensä välissä ja kehua retosti jotta siitähän syntyy mestarille oikein pyhäpaitoja. Ja sen nenä kitruili taas niin, ettei näyttänyt ollenkaan pysyvän kohdallaan.

— Kaiketi minunkin on mestarille tehtävä se puhemiehen paita? Mitenkähän muuten? — touhusi Kustaava. — Jos minäkin ostaisin tätä samaa kangasta, niin tulisipahan mestarille yksi lisää.

— Tokkopa tuota tätä — epäili mestarin Iita — tämä on niin hinnoissaankin. Kelpaa sille huonommastakin kankaasta.

— Mikä sitä nyt kovin huonosta, mestarismiehelle, ja jos vielä hyväkin tästä liitosta heitäkseni, niin pitäähän se nyt toki olla kunnollinen puhemiehen palkka . . . Vaikka köyhiä ihmisiähän tässä ollaan . . . Jos minä tekisinkin sujauttaisin housut, niin menisi vähemmän kangasta. Passaa kait se niinkin tälle puhemiehelle ja mestarille?

— Jopa tokiinsa, passaa hyvinkin — myönsi Taavetti myhähdellen, — housut kuin housut. Kaikkeahan sitä talossa tarvitaan.

Hän otti vähän kuin leikin kannalta koko tämän naima-asian. Ne eivät kumpikaan, enemmän morsian kuin sulhanenkaan, olleet järkensä puolesta kaikkein vahvimpia, vaikka toisakseen: minkäpä sille naimiselle taitaa, kun se kerran siltä kohdalta ottaa tätäkin yksinkertaista ihmistä . . .

No, tulihan siihen lopulta sekin sulhanen. Semmoinen leikkotukkainen ukon-turilas, silmät kuin pursimella pistetyt, vähän karvoja ympärillä, iso nenän möykky keskellä naamaa ja kasvot jo huomattavasti kurtussa. Sellainen sulhanen, ei se nähtävästi lapsuttaan eukkoa ota.

Kustaavalle tuli kiire. Näytti kuin hän olisi pelännyt, että menee vielä tämä saalis läpi käsien, jos kauan virkailee. Se hökelsi:

— No, tässähän tämä nyt on Uatu. Nyt ei muuta kuin mestari panee nutun päälleen ja lähdetään käymään rovastilassa. Sillähän se asia selviää.

Sulhasella näytti olevan jotakin kielen alla. Se koetti öristä:

— Tuota . . . minä tälle Kustaavalle . . . piti tuota huohmauttaa . . .

— Kyllä sinä kerkiät huohmauttaa, elä nyt ykise siinä, vaan ala laputtaa taipaleelle. Vai etkö sinä muka akkaa tarvitse, ilmanaikojaan ikänsä nuhjotaja? . . .

— Tuota . . . kyllä . . . mutta . . .

— No, ala kävellä vain niine muttinesi . . . Mestari-kin on jo valmis . . . Ja astukin nyt rohnakasti, jotta pysyt völjyssä; tämä on tärkeä asia. Ja muistakin rovastilassa, jottet rupea mökeltämään muuta kuin mitä sinulta kysytään!

Pyrynä Kustaava lähti painaltamaan. Mestari-kaan ei pysynyt kunnolla hänen perässään, puhumat-takaan sulhasesta, joka tuli perille vasta, kun Kustaava jo oli rovastin kansliassa.

Särkän Taavetti esitti asian rovastille. Tämä kyhni jotakin kirjojensa kanssa, sitten katsoi pitkään sulhaseen ja kysyi:

— Oletko sinä, Aatami Isaskarinpoika Kääriäinen, sitten vakaasti päättänyt ottaa kuulutuksen tämän Kustaava Rietuntytär Kasurisen kanssa?

Kustaavan nenä vitruili taas sitä omaa vitruilemistaan. Hän kerkesi siinä välillä vilkaista Uatuun, mutta eihän se, köriläs, tietysti mitään virkkanut; olla äjötti siinä vain kuin ei asia olisi kuulunut häneen sen siunattua. Senpä tautta Kustaava sanoa sukaisikin:

— Totta kait se sen on harkinnut ja tuumannut, kun kerran on tänne tullut. Ei suinkaan se muuten olisi minun kanssani pappiloihin lähtenyt. Niin jotta rovasti on niin hyvä ja pistää sinne kirjaan vain.

— Jaa, mutta kyllä minun on kuultava suostumus sulhasen omasta suusta.

— Tuota . . . se tämä Kustaava . . . — yritti Uatu sopottaa väliin, mutta Kustaava ehätti taas liukkaasti:

— Kuuleehan sen rovasti, jotta sitäbän se meinaa sanoa, mutta kun se on, raukka, sellainen vätökäs . . .

— Kustaava ei nyt keskeytä, vaan antaa Aatamin itsensä sanoa. Mitenkäs se sitten on sen naima-asian kanssa, Aatami Isaskarinpoika Kääriäinen?

— Tuota . . . sitähän minä . . . jos ei rovasti pahaa tykkää . . . jotta sitä naimisen asiaahan minä oikeastaan . . . tuota . . . tiijustamaan . . . kun minun ei ole tullut käydyksi ripillä pitkään aikaan, jotta . . . tuota . . . jos niin kuin passaisi rovastin puolelta ottaa

ehtoolliselle ensi pyhänä . . . ja jos sitten seuraavana rovastille miten soveltuisi . . . tuota . . . niin minä vaikka antaisin sitten kuuluttaa itseni siihen Vilikko Viätäisen leskeen . . . tuota Tiina-Kaisaan . . .

Kustaavan nenä lakkasi vipeltämästä. Puhemies, Särkän Taavetti, kääntyi seinään päin; se taisi siellä nauraa hörähtää; ja rovastinkin toinen suupieli näytti nousevan tavallista ylemmäksi. Hän ei nähtävästi ihan paikalla ollut valmis puhumaan, mutta Kustaava oli tapansa mukaan:

— Mitä se, onneton päästään paleltunut, nyt höpöttää? Mitä se tähän Vilikko Viätäisen leskeä sotkee? Ei suinkaan se sen kanssa kuulutuksille?

— Kyllä . . . tuota . . . jos rovastille vain . . . tuota . . . sen ripillä käynnin puolesta . . .

— Mitä sinä, halavattava, sitten minun kanssani tänne tokelsit?

— Tuota . . . ei siinä kerinnyt ennen sanoa . . . ja kun . . . tuota . . . oli sitä asian tapaistakin tänne . . .

— Tphyi kolmasti minä sinun asiallesi, kutale! Jotta ilkiätkin kunniallista ihmistä . . .

Ja sitten siinä taisi Kustaava Kasurisen suusta luis-kahtaa muutamia pappilan pyhyydelle hiukan sopimattomia sanoja, mutta onneksi hän lausui niistä suurimman osan vasta kanslian oven ulkopuolella.

Sellainen se oli Kustaava Kasurisen ratkaiseva askel, joka lopulta jäikin ottamatta. Uatu Kääriäinen sellaisen kyllä myöhemmin otti, mutta sehän on aivan eri asia.

RUNOILIJAN HERÄÄMINEN
RUNOTON TAPAUS

Runoilija, jonka pää ja sielu olivat suunnattomasti väsyneet, nukkui sikeästi Kukan päivän iltana 1929 ja heräsi vastaavan päivän aamuna 2229.

Hän oli nukkunut pieneen huoneeseen matkustajakoti »Sampolassa», jossa hän viimeisinä aikoina oli asustanut, ja havahtui järkähtämättömässä pimeässä. Hetken valveilla olon jälkeen silmien näkövoima tavallisesti terästyy, ja ihminen alkaa pimeästäkin erottaa erinäisiä esineitä, mutta tähän pimeyteen ei tuntunut pystyvän mikään.

»Eipa tämän talon uutimia ennen ole saatu noin tiiviisti tuketuksi», ajatteli runoilija ja koetti nousta vuoteestaan.

Mutta hän ei päässyt mihinkään. Peite ei noussut, vaan päinvastoin painoi hanet kuin jousilla takaisin vuoteen pohjiin.

Runoilija makasi selällään. Hän koetti kääntyä vasemmalle kyljelleen, ja se kavikin päinsä. Silloin tuskin huomaamaton valojuova vuoteen laidalla sattui hänen silmiinsä. Se ilmensi rivin koskettimia.

Vaikka runoilija tuns selvästi olevansa valveillaan, epäili hän jotakin aistien harhaa, jollainen voi sattua varsinkin runoilijoille. Hän painoi molemmat kätensä lujasti vuoteen laitoihin ja yritti uudelleen nousta.

Vasemman käden sormet painoivat silloin sattumalta useampia koskettimia . . .

Huone muuttui äkkiä valoisaksi ja esitti piirteensä — sikäli kuin sillä voi sanoa olevan joitakin piirteitä, koska runoiljan katse kohtasi vain eräänlaisin syvennyskuvioin koristellut seinät. Sen lisäksi avautui peräseinästä parhaillaan pienenpuoleinen pöytä tuoleineen.

Samalla runoilija tunsi, että jostakin vuoteen uumenista lämmin suihku lähti virtaamaan hänen ruumistaan ja kasvojaan pitkin. Se sitten yhä kylmeni ja kylmeni, kunnes vihdoin kokonaan lakkasi, muuttuen suloisesti hiveleväksi pyyhkeeksi. Sen jälkeen vuode avautui, ja runoilija keikkosi siitä kuin pontimella.

Silloin vastakkainen seinä repesi ja siitä paljastui komero, josta jonkin äänettömän laitteen avulla täydellinen miehen vaatekerta lähti nopeasti liikkumaan, seisahtuen aivan vuoteen viereen, joten runoilijan ei tarvinnut muuta kuin sujauttaa siihen alaston ruumiinsa. Puku oli ihmeellisen mukava ja käytännöllinen, siihen sisältyivät sekä alus- että päällysvaatteet.

Tuskin runoilija oli päässyt pukimiinsa, kun ovi lennähti sivulle ja muuan mieshenkilö astui huoneeseen. Hän muistutti hotellin palvelijaa, mutta hänen pukunsa oli huomattavasti vähemmän koristeltu kuin hotellien palveluskunnan ja yhtä käytännöllinen kuin runoilijan juuri päällensä saama verho.

— Mitä varten te soititte? Oliko siihen jokin pakottava syy? Totta kai te tunnette koneiston?

— Minkä koneiston? Runoilija oli ymmällä.

— Tosiaankin, te olette numero 16,732! Suokaa anteeksi, minä en muistanut. Oletteko te nyt lopullisesti herännyt?

— Luulisinpa kyllä . . . mutta mitä tämä kaikki oikein merkitsee?

— Sitä, että te olette nukkunut kolmesataa vuotta. Monet sukupolvet ovat teitä hoidelleet. Meidän lääketieteemme olisi kyllä voinut herättää teidät aikaisemminkin, mutta ei ole tahdottu tehdä sitä, koska on arveltu olevan hauskaa nähdä, miten te suhtaudutte oloihin herättyänne luonnollisella tavalla . . . No, miltä teistä nyt tuntuu? Te olette painanut koskettimia, nähtävästi useampia yht'aikaa. . .

— Olen taitanut, mutta mitä ne merkitsevat?

— Suihkun te olette saanut. Te ette olisi päässytkään vuoteestanne ilman sitä. Makuutila on laitettu eräästä kumiseoksesta, joka on kastumatonta. Jokaisen täytyy ennen nousuaan ottaa suihku, joka samalla pesee sekä ruumiin että kasvot, sillä vasta sen perästä nousee peite pois. Vaatteet te olette saanut tuosta automaattisesti avautuvasta ja sulkeutuvasta seinäkomerosta. Mutta mitä ihmettä te olette tehnyt pöydällä? Sitä ei nykyään juuri tarvita, numero 16,732 . . .

— Numero . . . Ovatko kaikki ihmiset numeroituja? kysyi runoilija arasti. Hänelle alkoi nyt vähitellen selvitä, että hän todellakin oli joutunut tulevaisuuden yhteiskuntaan, jolle hän ennen joskus oli ylistystä laulanut. Eikä runoilija saa pitkäksi aikaa joutua hämilleen mistään uudesta asiasta, koska hän on mielkuvituksen rajattoman maailman val-

tias, ja siinä maailmassa liikutaan alituisesti uusien asiain parissa.

— Kaikki ovat numeroituja, vastasi toinen. Nimi-
hän merkitsee henkilöllistä tuntomerkkiä, ja numero
on sellaiseksi soveltuvampi. Nimet ovat historiaa.

— Onko teillä siis kuitenkin historiaa?

— Niin, mikäli siksi voi sanoa vanhojen rakennus-
ten kulmakivien alta löytyneita laatikoita paperei-
neen, esineineen ja nykyisin aivan tarpeettomine ra-
hoineen. Meillähan ei ole enää mitään rahaa...
Mutta palataksemme asiaan: teistä taitaa tuntua
hiukan oudolta... Te kai painoitte koskettimia va-
hingossa, koskapa te minutkin hälyytitte. Niin,
namä koskettimet ovat myös numerojärjestyksessä.
Kukaan ihminen ei enää tarvitse toisen apua. Kaikki
järjestetään näilla. Katsokaahan...

Toinen alkoi selittää:

— Numero yksi on aamupesu, kaksi vaatteet,
kolme vuoteen siirtäminen seinään, neljä huone-
kalut, pöytä ja tuoli, muuta ei tarvitakaan, viisi
minulle satunnaisia tarpeita varten, kuusi ruoka-
annos aamiaiseksi ennen työhön lähtöä, sama il-
lalla, seitsemän ilma-auto, joka tulee kerrokseen
ovenne eteen j.n.e.

— Tuleeko auto tanne sisälle?

— Totta kai. Mutta se ei ole sellainen, jollaisella
te lenette aikananne ajellut. Tämä liitelee ilmassa
keveästi kuin perhonen — mikäli minä perhosta osaan
kuvitella. Se on meille kaupunkilaisille vain teoret-
tinen käsite, eikä maailmassa ole enää juuri muuta
kuin kaupunkeja.

— Entä meri, missä on meri? Onko tästä näköala merelle? Minä rakastan merta!

— Meri . . . meri kyllä on. Tämä kaupunki sijaitsee meren rannalla, mutta monikaan meistä tämän pään asukkaista ei ole sitä nähnyt. Merelle on niin pitkä matka . . . ja sitä paitsi, mehän liikumme ilmassa, mitä me merellä teemme!

— Mutta on kai toki näköala . . . ikkunasta?

— Näköala, mikä se on? Ja mikä on ikkuna? Sellaisesta minä en muusta edes lukeneeni.

— Ikkuna on valon välittäjä. Mistä te saatte valoa?

— Seinästä luonnollisesti . . . ja koskettimesta numero kahdeksan.

— Ettekö sitten koskaan näe aurinkoa?

Nyt oli jo alkanut puhua runoilijan sydan, joka aina oli rakastanut luonnon suuria voimia.

— Aurinkoa . . . vastasi toinen . . . emme me juuri näe sitä itseään, mutta sen valoa käytetään päivisin sähkön saastamiseksi. Tässä huoneessa on parhailaan auringon valo, mutta se on annettu jalostettuna, säännösteltynä.

— Hyvänen aika, ei aurinkoa! Miten te ihmiset tulette toimeen. Ja oletteko te edes ihmisiä?

— Kyllä. Ihmisiksi meitä vielä kutsutaan — yleisnimellä. Ja me tulemme toimeen vallan mainiosti. Ettekö huomaa, miten kaikki hoidetaan koskettimilla? Tamahän on niin luontevaa. Minä en suorastaan ymmarra, miten te ennen olette voineet elää niin vaatimattomissa oloissa. Tehän ajoitte junilla. Kyllä ne ovat mahtaneet olla kauheita kummi-

tuksia. Ja entä teidän autonne, jotka ryömivät maata pitkin. Teidän lentokoneenne putoilivat ilmasta. Kuinka on voinut olla sellainenkin aika? Maata pitkin ja . . .

— Maa, maa! Minä rakastan myöskin maata, se on minun sieluni! Mikä vuodenaika nyt on?

— Vuodenaika? Sellaista nimitystä me emme käytä. Mutta meidän ajanlaskumme lienee sama kuin teidänkin on ollut. Nyt on toukokuun kolmas-toista.

— Siis kevät, kevät! Sydämen uudestisyntymisen ja suuren intohimon riemu. Kevät ja maa! Eikö teillä ole kevättä ja eikö teillä ole maata?

— Ei. Kevättä me emme tunne, eikä tässä kaupungissa ole enää maata. On vain talo numero se ja se ja asukas numero se ja se. Te olette kuullut numeroronne, se on muuten vaatteissanne, jotta teidat tunnettaisiin, jos sattuisi jokin onnettomuus.

— Sattuuko täällä onnettomuuksia?

— Kyllä, ilmaliikenteessä — poliisin valppaudesta huolimatta

Runoilija jai ajatuksiinsa. Runoilijalle ei mikään ole outoa ja ihmeellistä, mutta hänen tarvitsee sentään ajatellakin.

Toinen odotti kärsivällisesti. Hän kyllä huomautti, että hän on valvojana tässä talossa, eikä hanellä olisi aikaa jaada jonkun asukkaan luo niin kauaksi, mutta tässähän on kysymyksessä poikkeustapaus, joten hän sus voi olla käytettävissä kaeumminkin.

Runoilijan mielessä välähteli lukuisia kysymyksiä, jotka kaikki olisivat vaatineet vastausta, mutta hä-

nestä oli hiukan sopimatonta niitä esittää. Vihdoin yksi pulpahti esille melkein sattumalta:

— Miten minä saan toimeentuloni tässä yhteiskunnassa?

— Siinä suhteessa ei ole mitään vaikeuksia. Yhteiskunta pitää huolen meistä kaikista.

Ilo ailahti runoilijan sydämessä. Vihdoinkin! Ennen runoilija oli saanut turhaan odottaa apua yhteiskunnalta. Hän oli siis ollut oikeassa laulaessaan tulevaisuuden ylistystä. Nyt lopultakin nerojen asema on järjestetty.

Toinen huomasi runoilijan muuttuneen ilmeen ja kiiruhti lisäämään:

— Teidän on ilmoitauduttava yhteishyvän valiokunnalle. Se kyllä antaa teille tehtävänne.

— Minulla on tehtävä, huusi runoilija riemastuneena. Minä olen runoilija!

— Vai niin . . . Toisen ääni soinnahti kylmästi tai ainakin epätietoisesti . . . Mutta onko teillä riittävästi teknillisiä tietoja ja taitoja. Ja sopivatko teidän tietonne nykyaikaan?

— Mutta minähän sanoin, että olen runoilija!

— Aivan oikein. Meillä sanotaan keksijöitä ja eteviä teknillisiä toimihenkilöitä runoilijoiksi.

Runoilija tyrmistyi. Hänen ilonsa oli tiessään. Hän änkytti:

— Mutta kirjallisuus, runous, on kai teillä *runoutta?*

— On, on runoutta, suurta runoutta, ihmeellisiä laitoksia ja vielä ihmeellisimpiä suunnitelmia. Kyllä te saatte nähdä! Nyt on juuri valmistunut sunni-

telma kolmen tunnin ilmamatkasta Lontooseen, ja sieltä me jatkamme nopeammin kuin muut New Yorkiin, ympäri maailman. Siitä tulee runo, joka valloittaa koko maapallon.

Runoilija murtui, hän voihkaisi tuskasta.

— Oletteko ehkä sairas? Silloin me painamme kosketinta numero . . .

— Ei, ei, älkää painako!

— Ehkä sitten haluatte ilma-autonne? Minä voin tulla mukaan aluksi. Muuten te ette kyllä tarvitse erikoista ohjaajaa, sehän on automaattinen.

— Minä olen nähnyt ja kuullut tarpeekseni, vaike-roi runoilija, minä en halua enempää. Minä tahdon nyt kuolla, antakaa minulle revolveri.

— Tarkoitatte luullakseni jotakin ampuma-asetta. Sellaisia ei ole enää koko tässä maanosassa muuta kuin yksi suuri tulikita jossakin Berlinin lähistöllä. Sitä käytetään vain silloin, jos jostakin pain uha-taan maailmanrauhaa.

— Antakaa sitten nuora, minä menen hirteen.

— Mikä on nuora? . . .